

Małgorzata Boćko
Alicja Grzybowska
Magdalena Oleksy-Zborowska

EDUKACJA ZINTEGROWANA

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA
klasy drugiej szkoły podstawowej

AUTORKI

Małgorzata Boćko, Alicja Grzybowska, Magdalena Oleksy-Zborowska

REDAKTOR PROWADZĄCA

Renata Faron-Radzka

REDAKCJA MERYTORYCZNA

Agnieszka Górecka

REDAKCJA JĘZYKOWA

Agnieszka Gzylewska

PROJEKT I OPRACOWANIE GRAFICZNE

Katarzyna Mickiewicz

(z wykorzystaniem motywu z okładki *Naszej szkoły*,
zaprojektowanej przez Katarzynę Trzeszczkowską)

OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD

Paweł Jaros

RYSUNKI

Elżbieta Śmietanka-Combik

WYDAWCA

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Al. Ujazdowskie 28, 00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax: 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

Wydanie I

Warszawa 2015

ISBN 978-83-64915-36-9 (całość)

ISBN 978-83-64915-58-1 (część 2)

Druga część poradnika jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

[Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/)

Nasze rodziny

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poszerza zakres kompetencji językowych poprzez szukanie trafnych porównań;
- określa relacje pomiędzy członkami rodziny;
- potrafi scharakteryzować członków swojej rodziny;
- wskazuje podobieństwa i różnice w wyglądzie i charakterze członków najbliższej rodziny;
- dostrzega zalety i znaczenie rodziny w życiu człowieka;
- wie, co to jest moralność, i potrafi wskazać go w tekście;
- odnosi się z szacunkiem do członków rodziny;
- bierze udział w zabawach dramatycznych;
- tworzy na komputerze stronę do albumu rodzinnego.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- nazywamy relacje pomiędzy członkami rodziny;
- rozmawiamy o podobieństwach i różnicach między naszymi rodzinami;
- dostrzegamy znaczenie rodziny w życiu każdego człowieka;
- wskazujemy cechy członków naszych rodzin oraz zalety posiadania rodziny;
- uważnie słuchamy wiersza i wypowiadamy się na jego temat;
- bierzemy udział w zabawach dramatycznych;
- tworzymy na komputerze folder, stronę do albumu rodzinnego.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

UKRYTA RODZINA – GRA W STATKI

Nauczyciel rysuje na tablicy kwadrat (planszę) jak do gry w statki o wymiarach pól 10 na 10, oznaczając kolumny cyframi, a wiersze – literami. Następnie prowadzący przygotowuje taki sam kwadrat na małej kartce. Na małej kartce są umieszczone hasła związane z tematem lekcji. Uczniowie widzą tylko planszę.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A		S		M	A	M	A			
B		I								
C		O						T		
D		S	Y	N		B	R	A	T	
E		T			A		T		C	
F		R			B		A		I	
G		A			C				O	
H					I				C	
I					A				I	
J	W	N	U	K						A

Nauczyciel objaśnia dzieciom, że na planszy znajdują się ukryte nazwy osób – członków rodziny. W kratkach ukryte są litery. Zadaniem dzieci jest podać współrzędne (np. 2B),

Natalia Usenko
Wiersz rodzinny

Jest na świecie mnóstwo dzieci,
każde inną ma rodzinę.
Niekoniecznie jak w reklamie:
mama, tata, córka, synek.
Bo to nie jest prawda przecież!
Ktoś mieć może dużo dzieci.
Jedno...
Albo córki dwie.
Każdy maluch o tym wie!
Czasem mama albo tata
mieszka hen na końcu świata...
A ktoś tylko babcię ma.
A ktoś braci trzech i psa!

I nieważne, czy rodzina
będzie duża, czy też mała.
Ważne, żebyś ty ją kochał!
I by ona cię kochała!

SPIS TREŚCI

Stanisław Wyspiański
Portret
Salomei Hankiewiczowej
z córką

Adrian Głębocki
Autoportret artysty z dziećmi

Franciszek Ejsmond
A.B.C. – pierwsze czytanie

Włodzimierz Przerwa-Tetmajer
Dorobek (Rodzina artysty)

Portret rodziny szlacheckiej
autor nieznan

1. Jakie rodziny zostały opisane w „Wierszu rodzinnym”?
2. Co to jest rodzina? Dlaczego ludzie zakładają rodziny? Co w rodzinie jest najważniejsze?
3. Wybierzcie jeden z obrazów pokazanych na ilustracji. Opiszcie go.
4. Namalujcie autoportret lub portret dowolnej osoby z waszej rodziny.

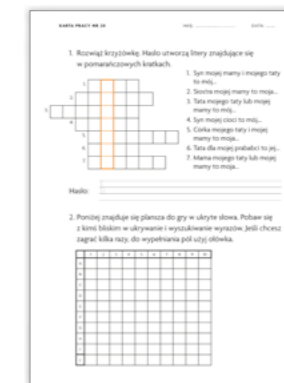
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 4–5

KARTY PRACY:

karta pracy nr 20

ZASOBY:

SCHOLARIS: DRZEWO GENEALOGICZNE

zemy jeszcze wymienić? Następnie nauczyciel zapisuje na tablicy nazwy członków rodziny wskazanych przez uczniów, po czym objaśnia stopień pokrewieństwa między nimi. Potem uczniowie, ukierunkowani przez nauczyciela, szukają moralu w wierszu. Wspólnie rozmawiają o uczuciach, które są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania rodziny. Prowadzący powinien zwrócić uwagę dzieci na różnorodność rodzin i wyraźnie zaakcentować, że siłą rodziny jest jej jedność i wsparcie udzielane sobie nawzajem przez członków rodziny.

RODZINNE POWIĄZANIA

Uczniowie siedzą w kręgu. Dzieci, które spełniają dany warunek, na hasło wypowiedziane przez nauczyciela wykonują określone zadanie, np.:

- Osoby, które mają brata, dotykają swojego lewego ucha.
- Uczniowie, którzy mają babcię, klaszczą w dłonie.

PROSTA HISTORIA

Nauczyciel daje czworą wybranym dzieciom po jednym patyku i prosi kolejno każdego ucznia, aby złamał patyk. Dzieci z łatwością wykonują zadanie. Wówczas prowadzący łączy cztery patyki razem i ponownie prosi wybranego, silnego ucznia o złamanie patyków. Jest to dużo trudniejsze i najczęściej dziecku nie udaje się złamać wszystkich sztuk. Wtedy nauczyciel mówi: Te patyki można porównać do rodziny. Kiedy są razem, jest je trudniej zniszczyć, złamać. Ra-

zem są „mocniejsze”, nie poddają się tak łatwo siłom z zewnątrz, które chcą je uszkodzić. Podobnie jest w rodzinie, w której wszyscy wzajemnie się wspierają, pomagają sobie, nie pozwalają innym na to, aby ktoś zrobił krzywdę któremuś z członków rodziny.

W PRACOWNI MALARZA

Nauczyciel dzieli dzieci na kilkusobowe grupy. Jedna osoba z każdego zespołu jest artystą, który „maluje” obraz rodziny. Artysta – zgodnie ze swoją wizją – ustawia pozostałych członków grupy. Rodzina ukazana na obrazie może wspólnie coś wykonywać (np. sprzątać, jeść posiłek). Kiedy prowadzący da określony sygnał, wówczas członkowie poszczególnych zespołów – postacie z obrazu – zastygają. Po czym artysta przedstawia swoją wizję na forum klasy, opowiadając, co jest tematem jego dzieła.

TWORZYMY FOLDER NA KOMPUPERZE

Nauczyciel udziela uczniom instrukcji, jak mają założyć własny folder, w którym będą mogli przechowywać swoje prace. Dzieci tworzą foldery, podpisują je i zamieszczają w nich zaprojektowaną stronę do albumu rodzinnego, wykonaną w programie graficznym Paint.

Do domu nauczyciel poleca dzieciom wykonanie zadań z **karty pracy nr 20**.

Jak usłyszeć, kiedy się nie słyszy?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- zna rolę zmysłów w odbieraniu i przekazywaniu informacji;
- uczestniczy w zabawach pozwalających odczuć deficyt któregoś ze zmysłów;
- poznaje wybrane elementy języka migowego;
- czyta cicho opowiadanie *Urodziny i imieniny mamy*;
- wyszukuje w tekście informacje dotyczące bohaterki opowiadania;
- wymienia sposoby komunikowania się ludzi z deficytami słuchu i mowy;
- rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależne od niepełnosprawności;
- wykonuje ćwiczenia równoważne na ławeczkach gimnastycznych.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- przekazujemy sobie informacje, wykorzystując różne zmysły;
- wypowiadamy się na temat odczuć związanych z deficytem zmysłów;
- poznajemy elementy języka migowego;
- czytamy opowiadanie i wyróżniamy określone fragmenty tekstu;
- wymieniamy sposoby komunikowania się osób z deficytami mowy i słuchu.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KOMUNIKACJA „ZDEGRADOWANA”

Ćwiczenie to ma na celu podkreślenie roli wybranego sposobu porozumiewania się poprzez całkowite wyeliminowanie go. Ma również za zadanie pokazać, jak wyostają się pozostałe zmysły poprzez wykluczenie jednego z nich. Nauczyciel dzieli dzieci na trzy grupy, które będą realizować poszczególne części ćwiczenia.

- Ze słuchem, ale bez wzroku.

Uczniowie pierwszej grupy najpierw zasłaniają oczy, a potem wspólnie realizują określone zadanie (np. wykonanie rysunku, ułożenie budowli z klocków, ustawienie się według wzrostu). Po wykonaniu zadania dzieci odsłaniają oczy i oceniają swoją pracę.

- Bez słuchu i bez wzroku.

Każdy uczeń drugiej grupy losuje karteczkę z zapisaną liczbą. Dzieci ustawiają się zgodnie z kolejnością wylosowanych numerów. Dokładnie przyglądają się osobom stojącym obok. Potem zasłaniają oczy i od tej pory mają zakaz werbalnego porozumiewania się. Rozchodzą się po sali w dowolnych kierunkach. Na sygnał nauczyciela ponownie ustawiają się zgodnie z kolejnością wylosowanych numerów. W realizacji tego zadania mogą wykorzystać tylko zmysł dotyku.

- Bez wzroku i bez dotyku.

Uczniowie ostatniej grupy łączą się w dwójki. Jedno dziecko z pary ma zasłonięte oczy. Zadaniem drugiego dziecka – przewodnika – jest doprowadzenie koleżanki lub kolegi

do właściwego miejsca za pomocą jedynie komunikacji werbalnej (idź prosto, skręć w lewo itp.). Po wykonaniu zadań dzieci dzielą się z innymi spostrzeżeniami na temat trudności, jakie napotykały oraz wymieniają zmysły ułatwiające realizację wspólnej pracy.

JAK GŁUCHONIEMI SŁYSZĄ I MÓWIĄ?

Liczba osób z uszkodzeniami słuchu wzrasta, dlatego warto zwrócić uwagę uczniów na sposób funkcjonowania tej grupy ludzi. Aby pomóc dzieciom choć trochę zrozumieć problem osób niesłyszących i niemówiących, warto zaproponować im próbę wczucia się w sytuacje eliminujące zmysł mowy i słuchu.

KALAMBURY – ZABAWA BEZ MÓWIENIA

Uczniowie pracują w tych samych grupach. Nauczyciel zaprasza do zabawy znów pierwszy zespół. Jego przedstawiciel losuje hasło z zestawu przygotowanego wcześniej przez nauczyciela. Mogą to być tytuły znanych wszystkim książek, filmów lub wyrażenia z życia codziennego. Hasła zapisane są na osobnych kartkach i umieszczone w pojemniku. Wykorzystując pozy, gesty i mimikę twarzy, przedstawiciele grupy starają się zaprezentować wylosowane hasło pozostałym dzieciom ze swojego zespołu. Mogą potakiwać, zaprzeczać ruchem głowy lub dłoni, nie wolno im jednak wypowiedzieć żadnego słowa. Po odgadnięciu hasła kolejny zespół przechodzi do realizacji tego zadania.

Urodziny i imieniny mamy

Od rana w naszym domu trwało zamieszanie, bo mama miała tego samego dnia urodziny i imieniny. To wszystko dlatego, że dziadek, tata mamy, pracował w kopalni. Kiedy czwartego grudnia urodziła się moja mama, było jasne, że będzie miała na imię Barbara, bo Święta Barbara jest patronką górników.

Wszyscy starali się, żeby ten dzień był wyjątkowy. Najbardziej tata, który ciągle dopytywał: „Czy policzyliśmy wszystkie świece na torcie?”, „Czy dobrze nakryliśmy stół?”. Zapewniłam go, że wszystko jest przygotowane, a mama uśmiechnęła się i podziękowała nam.

W naszej rodzinie wszyscy umiemy się posługiwać językiem migowym, bo moja mama nie słyszy i nie mówi. To znaczy mówi, ale inaczej. Posługuje się językiem dłoni.

SPIS TREŚCI

Punktualnie o siedemnastej usłyszeliśmy dzwonek do drzwi, a w przedpokoju zapaliło się specjalne światełko. To oznaczało, że przyszli goście.

Bardzo lubię gości, nasz pies Nosek też. Pierwsi byli pani Beata i pan Zbyszek, znajomi mamy z klubu „Mówimy Sercem”. Wzięli ze sobą wilczurę Brytana.

Mama przywitała się ze znajomymi, a pan Zbyszek wręczył jej kwiaty i słoniu. Oczywiście nie był to prawdziwy słoń, tylko drewniana rzeźba. Mama kolekcjonuje słonie. Ma ich chyba ze sto.

– To dla ciebie, na szczęście – zamigał pan Zbyszek.

Pani Beata też zamigała:

– Wszystkiego najlepszego.

Brytan pobiegł przywitać się z Noskiem. Nosek biegał wokół stołu, a Brytan wspiął się przednimi łapami na blat. A potem...

Trach! Talerz i szklanka spadły na podłogę. Tata coś krzyknął, a psy schowały się pod stołem.

– Nic się nie stało – zamigała mama.

Co było robić? Zabrałiśmy się do sprzątania.

1. Gdzie i kiedy dzieje się akcja opowiadania?
2. Wyjaśnijcie, dlaczego mama Natalki ma na imię Barbara. Dowiedzcie się, czy z waszymi imionami są związane jakieś zwyczaje lub ciekawostki.
3. Napiszcie kilka zdań, które rozpoczyna się słowami: „Życzę Ci...”. Podarujcie kartkę z życzeniami koleżance lub koledze.
4. Przedstawcie w parach scenki składania sobie życzeń.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 6–7

KARTY PRACY:

karta pracy nr 21

ZASOBY:

SCHOLARIS: [FILM PREZENTUJĄCY JĘZYK MIGOWY](#)

LITERATURA:

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

ZNANI PATRONI (podręcznik, s. 7)

Dzieci w parach szukają odpowiedzi na pytanie, jakie są zwyczaje i ciekawostki związane z różnymi imionami (podręcznik, polecenie 2, s. 7). Zapisują swoje przemyślenia w zeszytach. Na zakończenie rozwiązują zadanie 1 z **karty pracy nr 21**. Uczniowie zastanawiają się nad pochodzeniem swoich imion. Nauczyciel prosi, aby porozmawiali w domu z rodzicami o tym, dlaczego wybrali dla nich dane imię.

DZISIAJ WSZYSCY MAJĄ SWOJE ŚWIĘTO

Dzieci stają w dwóch równolicznych kołach (zewnątrznym i wewnętrznym), zwrócone do siebie twarzami. W ten sposób tworzą pary. Nauczyciel włącza muzykę – wtedy jedno koło obraca się w prawo, drugie w lewo. Na pauzę w muzyce dzieci zatrzymują się, a te stojące naprzeciwko siebie składają sobie życzenia. Zabawę powtarzamy kilka razy.

Na koniec nauczyciel poleca wykonanie zadania 2 z **karty pracy nr 21**.

ZABAWY RUCHOWE

Uczniowie wykonują ćwiczenia równoważne na ławeczkach gimnastycznych: przejścia po ławeczce, przejścia z wysokim unoszeniem kolan, przejścia ze wspięciem na palce, wejścia na ławeczkę ustawioną pod różnym kątem.

Bon ton, czyli jak nie popełnić gafy podczas posiłku

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wie, co to są zasady, i potrafi określić, która zasada jest dla niego ważna;
- potrafi nazwać elementy zastawy stołowej oraz nakrywać do stołu zgodnie z regułami;
- wskazuje kolejne czynności podczas wizyty w restauracji;
- układa dialog między klientem a kelnerem;
- czyta tekst *Przy stole* Marcina Brykczyńskiego;
- potrafi tworzyć różne rodzaje zdań;
- układa rady dotyczące zachowania się przystole;
- bierze udział w zabawach bieżnych.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- rozmawiamy o zasadach i je przestrzegamy;
- ustalamy kolejność czynności w czasie wizyty w restauracji;
- układamy rozmowę klienta z kelnerem;
- poznajemy zasady zachowania się przy stole;
- przekształcamy zdania oznajmujące w zdania pytające i rozkazujące;
- układamy rady dla uczestników wspólnych posiłków;
- rozwijamy szybkość, zwinność i uwagę.

SPIS TREŚCI

Marcin Brykczyński
Przy stole

Gdy daleko stoi danie, proszę kogoś o podanie.

Choć coś wygląda smacznie, czekam, aż ktoś starszy zacznie.

Każdy się nauczyć może, jak widełcem jeść i nożem.

Ważne to przyzwyczajenie, by myć ręce przed jedzeniem.

Lepiej się przy stole czuję, mówiąc: „Proszę” i „Dziękuję”.

Choć do wstania coś mnie skłania, to nie wstaję bez pytania.

Oto kilka rad dla ciebie; teraz dodaj coś od siebie.

• Tak złożoną serwetkę można postawić przy nakryciu po lewej stronie.

1. Na podstawie wiersza opowiedzcie, jak należy właściwie zachowywać się przy stole. Zaproponujcie kilka dodatkowych porad.
2. Ułóżcie prawidłowo nakrycie do obiadu. Zastanówcie się, dlaczego właśnie w taki sposób układa się sztucze.
3. Porozmawiajcie o tym, dlaczego rodzina powinna spotykać się wspólnie przy stole. O czym można wtedy rozmawiać?

8 **PRZY STOLE** 9

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CZŁOWIEK Z ZASADAMI – TO JA!

Uczniowie zastanawiają się, co to są zasady, w jakim celu są ustalane, dlaczego należy ich przestrzegać. Można odwołać się do tematu związanego z układaniem kodeksu klasowego (*podręcznik, część 1A, s. 22–23*). Każde dziecko przez minutę zastanawia się nad jedną zasadą, której zawsze stara się przestrzegać. Następnie uczniowie kolejno wypowiadają się na temat przygotowanego przez siebie przykładu. Jeśli sami go nie potrafią podać, kończą zdanie rozpoczęte przez nauczyciela, np.: Jestem dobrą koleżanką/dobrym kolegą, bo... zawsze pożyczam innym przybory szkolne.

KUCHENNY QUIZ

Nauczyciel przygotowuje zastawę stołową, którą wykorzysta w dalszej części lekcji. Prowadzący zadaje zagadki, których rozwiązaniem są elementy zastawy stołowej. Gdy dzieci udzielają właściwej odpowiedzi, wybierają z zastawy i pokazują odgadnięty przedmiot.

Przykładowe zagadki:

- Głęboki, ale nie aż tak, aby w nim utonąć podczas jedzenia. (głęboki talerz)
- Choć ma cztery zęby, to tylko ty możesz go ugryźć. (widelec)
- Papierowa lub z tkaniny, niezbędna gdy się pobrudzimy. (serwetka)
- Mówią, że tak właśnie wygląda pojazd kosmitów. (spodek)
- Siostra łyżki, choć wygląda jak jej dziecko. (łyżeczka)

NASZ BON TON, CZYLI JAK ZACHOWAĆ SIĘ PRZY STOLE

Uczniowie cicho czytają tekst *Przy stole* Marcina Brykczyńskiego. Potem wspólnie omawiają zaprezentowane zasady. Ustawiają przygotowaną zastawę według określonych zasad. Zastanawiają się, dlaczego właśnie w taki sposób nakrywa się do stołu (*podręcznik, polecenie 1, s. 9*). Następnie dzieci wybierają jedną z zasad i przygotowują scenkę pantomimiczną, która ma tę zasadę zobrazować. Zadaniem pozostałych uczniów jest wskazanie w tekście, która zasada została zaprezentowana.

Potem uczniowie rozmawiają w parach o innych znanych im zasadach zachowania się przy stole (*podręcznik, polecenie 1, s. 9*).

Na podstawie swoich wypowiedzi dzieci układają własne rady w formie rymowanek, które mogłyby być kontynuacją tekstu *Przy stole* Marcina Brykczyńskiego. Na zakończenie uczniowie nakrywają stół zgodnie z przyjętymi zasadami. W realizacji zadania może im pomóc rysunek zamieszczony w *podręczniku na s. 8–9*. Przy tak zastawionym stole dzieci jedzą drugie śniadanie lub przygotowany przez siebie posiłek.

W RESTAURACJI

Dzieci przygotowują zabawę. Ustawiają stoliki tak jak w restauracji. Nakrywają je, dekorują, przygotowują menu, ustawiają naczynia i sztucze (mogą być plastikowe), składają serwetki, ozdabiają stoliki. W wykonywaniu zadania uczniom

może pomóc nauczyciel, dzieci mogą również skorzystać z rysunku zamieszczonego w *podręczniku na s. 8–9*. Następnie dzieci bawią się – składają zamówienia u kelnerów, jedzą, rozmawiają przy stole, płacą rachunek itp. W zabawie wymieniają się doświadczeniami. Przy stołach dzieci mogą zjeść drugie śniadanie lub przygotowany przez siebie posiłek.

ROZMOWA Z KELNEREM

Uczniowie w parach układają i zapisują dialog między klientem a kelnerem. Zwracają uwagę na stosowanie form grzecznościowych. Chętni uczniowie prezentują swoją rozmowę na forum klasy.

W RESTAURACJI

Uczniowie otrzymują od nauczyciela koperty z paskami papieru, na których są zapisane nazwy czynności wykonywanych przez gości restauracji. Zadaniem dzieci jest ułożenie pasków we właściwej kolejności.

Wchodzę do restauracji. Zajmuję stolik wskazany przez kelnerkę/kelnera. Czytam menu. Składam zamówienie. Dostaję przystawkę. Jem danie główne. Zamawiam deser. Proszę kelnerkę/kelnera o rachunek. Płacę za posiłek. Wychodzę z restauracji.

POWIEDZ TO INACZEJ

Nauczyciel prezentuje uczniom tabliczki z zapisaną kropką, znakiem zapytania i wykrzyknikiem. Dzieci nazywają znaki

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 8–9

PORADNIK:

Część 1A, s. 22–23

ZASOBY:

SCHOLARIS: **ANIMACJA „ZACHOWUJĘ SIĘ KULTURALNIE”**

LITERATURA:

Jachimska M., (1994), *Grupa bawi się i pracuje. Zbiór grupowych gier i ćwiczeń psychologicznych*, Wałbrzych: Oficyna Wydawnicza Unus.

Ortograficzne rozterki

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje różnego rodzaju słowniki;
- potrafi ułożyć litery w kolejności alfabetycznej, tworzy listę „zakazanych” wyrazów, zapisuje je poprawnie;
- potrafi korzystać ze słownika ortograficznego;
- bierze udział w zabawie ortograficznej;
- zapisuje nazwy zawodów z zakończeniem „-arz”;
- grupuje wyrazy według trudności ortograficznej;
- przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas zabaw ruchowych.

AKTYWNOŚCI UCZNIÓW

- oglądamy różne rodzaje słowników, układamy litery w kolejności alfabetycznej;
- poznajemy zasady pisowni nazw zawodów z końcówką „-arz”;
- rozmawiamy o swoich uczuciach w sytuacji zwycięstwa i przegranej;
- bierzemy udział w zabawach ortograficznych;
- współpracujemy podczas realizacji zadań.

ZASADY GRY
Przygotujcie kostki do gry, pionki, karteczki, ołówki, koperty dla wszystkich graczy i słowniki ortograficzne. Zagrajcie w parach. Wspólnie ustalcie czas gry.

- Grę rozpoczyna się od dowolnego pola. Gracze przesuwają na zmianę swój pionek w wybranym kierunku o liczbę wyrzuconych oczek.
- Gdy gracz stanie na polu z obrazkiem, zapisuje jego nazwę na karteczce i wkłada do swojej koperty.
- Gdy gracz stanie na polu oznaczonym literą, wymyśla wyraz, który zawiera tę literę, zapisuje go na karteczce i wkłada do swojej koperty.
- Po upływie ustalonego czasu gracze wyjmują karteczki z kopert i sprawdzają w słowniku ortograficznym, czy dobrze zapisali wyrazy.
- Za poprawnie napisany wyraz gracz otrzymuje 1 punkt. Wyrazy napisane błędnie należy poprawić. Wygrywa osoba, która zbierze najwięcej punktów.

10 GRA 11

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 10–11

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CO UKRYWA SIĘ W SŁOWNIKACH?

Uczniowie tworzą czteroosobowe grupy. Każde dziecko ma kartkę, na której zapisuje swoją propozycję odpowiedzi na pytanie: Jakie informacje znajdują się w słownikach? Po zapisaniu swojego pomysłu dziecko przekazuje kartkę osobie siedzącej po jego lewej stronie. Ta uzupełnia zapis o kolejną propozycję. Kartka ma zatoczyć koło. Jeśli uczeń nie ma pomysłu, oddaje kartkę bez wpisu. Na koniec uczniowie wspólnie z nauczycielem analizują swoje przemyślenia.

NIECHCIANE LITERY

Nauczyciel ukrywa w klasie kartki z zapisanymi literami alfabetu oraz dwuznakami – wśród nich nie ma liter: „ó”, „u”, „ż”, „h” oraz dwuznaków: „rz”, „ch”. Uczniowie poszukują kartek. Gdy uda im się odnaleźć wszystkie, układają jena podłozie, rozdzielając na dwie grupy: liter i dwuznaków. Następnie każdy uczeń bierze jedną literę i dzieci ustawiają się w kolejności alfabetycznej. Pomaga im to zorientować się, jakich liter brakuje. Potem dzieci ustalają również, których dwuznaków brakuje.

Zapisują brakujące litery i dwuznaki na dużych kartkach i przyczepiają je do tablicy.

Nauczyciel dzieli dzieci na czteroosobowe zespoły. Następnie opowiada uczniom historię brakujących liter i dwuznaków.

„W pewnym mieście mieszkała dziewczynka, która nazywała się Róża Pędzichówna. Miała ona poważne problemy

z ortografią. Trudność sprawiało jej nawet podpisanie się. Dlatego postanowiła nie używać niektórych liter alfabetu. Obiecała sobie, że wyrzuci ze swojego słownika wszystkie słowa zawierające te litery oraz dwuznaki (nauczyciel wskazuje na kartki przyklejone wcześniej do tablicy). W zamian będzie używać tylko takich słów, które nie mają tych liter. Jak postanowiła, tak zrobiła!”

Prowadzący moderuje przebieg zabawy:

- Zastanówcie się, jakie słowa dziewczynka mogła usunąć ze swojego słownika, ponieważ zawierały trudne dla niej litery i dwuznaki. Uczniowie w czteroosobowych grupach tworzą listę „zakazanych” wyrazów Róży. Mają na to określony czas (np. sześć minut). Każdy z wyrazów dzieci zapisują na osobnej kartce. Korzystają ze zgromadzonych w klasie słowników ortograficznych (piszą np. góra, rzeka, chłopcy, huśtawki). Następnie nauczyciel poleca dzieciom prezentację zgromadzonych wyrazów, umieszczenie ich pod właściwym ortogramem. Wspólnie sprawdzają poprawność ortograficzną wyrazów.
- Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat nazw zawodów, których Róża postanowiła nie używać. Poleca, aby dzieci zaprezentowały za pomocą pantomimy wybraną nazwę zawodu z trudnością ortograficzną. Losowo wybrani uczniowie prezentują dowolny zawód. Kiedy dzieci odgadną nazwę, wpisują ją w odpowiednie miejsce. Jeśli w wyrazie występuje więcej niż jedna trudność ortograficzna

(np. w słowie „kucharz”), zapisują dany wyraz w dwóch miejscach. Dla dzieci, które nie mają własnego pomysłu, nauczyciel pisze nazwę na karteczce.

GRA ORTOGRAFICZNA (podręcznik, s. 10–11)

Uczniowie zapoznają się z instrukcją gry ortograficznej prezentowanej w podręczniku. Następnie dobierają się w pary, przygotowują potrzebne przedmioty, po czym grają.

CZY PRZEGRANY MOŻE BYĆ ZWYCIĘZCĄ?

Dzieci w grupach zastanawiają się nad sytuacjami, w których były zwycięzcami, oraz takimi, kiedy przegrywały. Rozmawiają o towarzyszących im uczuciach. Nauczyciel prosi uczniów, żeby zastanowili się, czy zyskali coś poprzez udział w konkursach, zawodach, mimo że w nich nie zwyciężyli. Chętni uczniowie mogą zaprezentować swoje przemyślenia na forum klasy oraz opowiedzieć o swoim zachowaniu w takich sytuacjach.

GRA W ROZMIARZE XXL

Każdy z uczniów rysuje kredą okręgi na podłozie w sali gimnastycznej. W każdym okręgu wpisuje litery i dwuznaki („u”, „ó”, „ż”, „rz”, „h”, „ch”). Dzieci biegają po sali. Nauczyciel wypowiada kolejne słowa zawierające różne trudności ortograficzne. Uczniowie wybierają najbliższe koło spełniające „ortograficzne warunki” i stają w nim.

ŚMIESZNE ZDANIA

Nauczyciel przygotowuje dwa pojemniczki z wyrazami. W pierwszym znajdują się rzeczowniki, w drugim wyrazy oznaczające czynności (wyrazy powtarzają się kilka razy).

Przykłady rzeczowników: kucharz, lekarz, malarz, piekarz, tancerz, rycerz, marynarz, lód, król, górnik, Kraków, córka, wujek, mucha, autor, burak, duch, chłopiec, gęś, pędzel, lustro, rzeka, strażak, krówka, stół, lód, samochód.

Nazwy czynności: rzucać, mierzyć, wyrzeźbić, pluć, udawać, uderzyć, haftować, hałasować, leżeć, życzyć, wrócić, słuchać, chwalić, chować, chorować, zwichnąć, chwycić, ujrzyć.

Dzieci losują kolejno dwa wyrazy z pojemniczka z rzeczownikami i jeden z czasownikami.

Nie czytają wylosowanych wyrazów. Dopiero wtedy, gdy wszyscy wylosują karteczki, nauczyciel pozwala dzieciom zapoznać się z zapisanymi na nich wyrazami. Na sygnał nauczyciela wszyscy układają zdania z wylosowanymi wyrazami. Mogą dodawać inne wyrazy. Następnie odczytują ułożone zdania.

Zabawa może również odbywać się w parach. Uczniowie układają wówczas i zapisują jak najwięcej zdań z wylosowanymi wyrazami.

Ćwiczenie może być zarówno utrwaleniem dotychczas poznawanych wyrazów z trudnościami ortograficznymi, jak i utrwaleniem wiadomości gramatycznych (rzeczownik, czasownik w zdaniu).

Piszemy listy do Mikołaja

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta tekst listu ze zrozumieniem, znajduje w nim wskazane wyrazy;
- uzasadnia pisownię zwrotów grzecznościowych wielką literą;
- poznaje list jako formę użytkową, potrafi wskazać części, z których się składa;
- pisze list w zespole, zachowuje poprawność pisowni;
- potrafi zaadresować kopertę;
- uczy się zakładać własne konto poczty elektronicznej;
- pisze wiadomość i przekazuje ją, korzystając z poczty elektronicznej;
- uczy się grać w minikoszykówkę.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- bawimy się, wyszukując słowa spełniające określony warunek;
- czytamy list do Mikołaja i poznajemy, co to są zwroty grzecznościowe;
- piszemy poprawnie listy;
- adresujemy koperty;
- dowiadujemy się, co to jest e-mail, zakładamy własne konto poczty elektronicznej, wysyłamy wiadomość do nauczyciela;
- gramy w minikoszykówkę.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

IŁE WYRAZÓW MIEŚCI SIĘ W JEDNYM SŁOWIE?

Nauczyciel zapisuje na tablicy drukowanymi literami słowo „listonoszka”.

Zadaniem uczniów jest ułożenie jak największej liczby wyrazów, składających się z liter wchodzących w skład słowa „listonoszka”, np.: list, nos, ton, lin, lina, kosz, szok, kot, szalik, szlak, kos, sok, szal, lok, lak (nie wolno powtarzać liter w wyrazie).

LIST DO ŚWIĘTEGO MIKOŁAJA (podręcznik, s. 12)

Uczniowie czytają list do Świętego Mikołaja. Potem w parach analizują budowę listu oraz informacje zawarte w każdej jego części. Wypisują z tekstu wyrazy napisane wielką literą, niestanowiące jednak początku zdania ani nazw własnych. Zastanawiają się, jakie to wyrazy i dlaczego zostały tak zapisane. Nauczyciel podsumowuje wypowiedzi uczniów, wprowadza pojęcie: „zwroty grzecznościowe”.

Następnie dzieci wspólnie dopisują wyrazy, które pełnią funkcję zwrotów grzecznościowych w listach, np.: Tobie, z Tobą, o Tobie, Was, z Wami, Wasz.

Potem nauczyciel opowiada uczniom o różnych sposobach porozumiewania się: za pośrednictwem radia, telewizji, gazet, telefonu, książek, obrazów malarskich, sygnałów świetlnych, nawigacji, alfabetu Morse'a, alfabetu Braille'a.

Na koniec uczniowie wspólnie podsumowują ćwiczenie, odpowiadając na pytania: W jakim celu, (kiedy) piszemy listy? W jaki inny sposób komunikujemy się na odległość?

Ostrow, 1 grudnia 2015 roku

Kochamy Święty Mikołaju!

Mam na imię Michał, chodzę do drugiej klasy. Pomyślałem sobie, że przygotujesz właśnie prezenty dla wszystkich dzieci. Chciałbym pomóc Ci w wyborze prezentów dla nas. Mój brat na pewno ucieszy się z modelu samolotu do klejania, a siostra z klocków. Czy mógłbyś też podarować coś moim rodzicom? Jeśli tak, to daj im w prezencie trochę czasu, bo zawsze im go brakuje. A moim marzeniem jest mieć psa. Słyszałem, że w ochroniaku jest wiele psów, które czekają na nowych właścicieli. To moje prośby, ale będę się cieszył również z prezentów, które sam wymyślisz. My też mamy dla Ciebie niespodziankę. Do zobaczenia 6 grudnia. Pozdrawiam Cię serdecznie.

Michał

Na początku listu piszemy miejscowość i datę. W e-mailu (czytaj: mejlu) data wstawiana jest automatycznie.

Zaczynamy list, zwracając się bezpośrednio do osoby, do której piszemy.

W liście lub e-mailu możemy na przykład:
– opowiedzieć o czymś lub coś wyjaśnić,
– zapytać lub o coś poprosić,
– zachęcić do czegoś.

Na końcu listu podpisujemy się.

1. O co prosił Michał Mikołaja? Jakie informacje przekazał Piotr Uli?
2. Co mógłby napisać Mikołaj do Michała, żeby wytłumaczyć mu, że podarowanie komuś w prezencie psa trzeba koniecznie uzgodnić ze wszystkimi domownikami?
3. Dowiedz się, dlaczego w liście i w e-mailu wyrazy takie, jak: Ty, Tobie, Ciebie piszemy wielką literą.
4. Napiszcie list lub e-mail do wybranej osoby.

SPIS TREŚCI

Od: Piotr
Wysłano: 06-12-2015
Do: Ula
Temat: Mikołajki
Zdjęcia

Cześć, Ulu!

Piszę do Ciebie, bo właśnie odwiedził nas Mikołaj. Przesyłam też kilka zdjęć. Wyobraź sobie, że dostałem wymarzone łyżwy! Bardzo chciałem je mieć, bo obok szkoły będzie sztuczne lodowisko. Kiedy przyjedziecie do nas pod koniec grudnia, to może wybierzemy się tam razem? Wiem, że Ty już nieźle jeździsz na łyżwach. Nauczysz mnie?

Czekam na Ciebie.
Pozdrów Rodziców!
Do zobaczenia :)

Piotrek

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

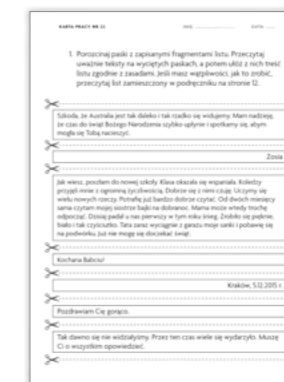
Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 12–13

PORADNIK:

Część 1A, s. 36–37

KARTY PRACY:

karta pracy nr 22

BUDOWA LISTU

Nauczyciel prosi, aby dzieci porzuciły zdania zamieszczone w **karcie pracy nr 22** na poszczególne elementy zawierające: informacje o miejscowości i dacie napisania listu, nagłówek, treść listu podzieloną na części oraz podpis. Zadaniem uczniów jest ułożenie w parach listu w całość.

NAPISZĘ DO CIEBIE LIST

Uczniowie tworzą trzyosobowe grupy. Nauczyciel daje każdemu zespołowi kartkę z zapisanym tekstem listu (umieszcza w nim wiele zwrotów grzecznościowych). Każda z grup wyłania spośród swoich członków nadawcę listu, jego adresata oraz listonosza. Nadawca i adresat zajmują odległe od siebie miejsca. Zadaniem listonosza jest podyktowanie adresatowi listu, który – fragmentami – czyta mu nadawca (patrz: „Biegające dyktando”, *Poradnik dla nauczyciela klasy drugiej szkoły podstawowej. Część 1A, s. 36–37*). Po zakończeniu pracy uczniowie porównują swoje wersje z oryginałem.

TRUDNE PISMO

Dzieci pracują w parach. Każda dwójka otrzymuje od nauczyciela małe lusterko. Jedna osoba z pary pisze na kartce dowolny wyraz. Druga, patrząc wyłącznie w pionowo ustawione lusterko, próbuje odczytać wyraz zapisany przez koleżankę lub kolegę.

Po kilku próbach zabawę modyfikujemy – tym razem dziec-

ko, patrząc wyłącznie na odbicie w lusterku, próbuje napisać np. swoje imię lub wyraz podyktowany przez drugą osobę z pary, np. rzeczownik. Zabawę powtarzamy, nawet jeśli próby pisania nie są zadowalające. Priorytetem jest dobra zabawa.

Uwaga: Jeśli w klasie są dzieci, które radzą sobie bardzo dobrze z tym zadaniem, mogą czytać i pisać całe zdania.

NOWOCZESNY LIST, CZYLI E-MAIL (podręcznik, s. 13)

Uczniowie czytają e-mail zamieszczony w podręczniku. Porównują wygląd tradycyjnego listu z e-mailem. Nauczyciel umieszcza na tablicy dwa arkusze papieru pakowego. Na jednym z nich rysuje kopertę i umieszcza hasło: „list tradycyjny”; na drugim – przedstawia ekran, np. tabletu, i wpisuje hasło: „e-mail”. Następnie dzieci wspólnie tworzą listę czynności, które należy wykonać, aby wysłać wiadomości tymi sposobami. Zapisują poszczególne hasła w odpowiednich miejscach.

Przykładowe pomysły:

- List tradycyjny: piszemy własnoręczne, skupiamy się, nie popełniamy błędów, sprawdzamy w słowniku słowa, kupujemy kopertę, znaczek, dokładnie adresujemy kopertę, idziemy na pocztę lub do najbliższej skrzynki pocztowej, czekamy kilka dni, aż list dotrze do adresata.
- E-mail: napiszemy czytelnie, możemy dołączyć np. zdjęcia, muzykę, obraz, możemy sprawdzać pisownię wyrazów, mamy do dyspozycji emotikony pokazujące uczucia,

e-mail natychmiast po wysłaniu dociera do adresata, otrzymujemy potwierdzenie dotarcia listu do odbiorcy, nie zawsze dbamy o jakość języka, czasem wysyłamy nieprzemyślaną treść listu.

ADRESUJEMY KOPERTY

Dzieci przypominają sobie zasadę adresowania kopert. Adresują list do Mikołaja (adres odbiorcy wymyślają, swój zapisują zgodnie z rzeczywistością).

WYSYŁAMY E-MAILE

Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela zakładają konto poczty elektronicznej (można też założyć jedno konto dla całej klasy). Nauczyciel wybiera dowolny portal, pomaga dzieciom przejść przez proces rejestracji. Pomaga też zapoznać się z regulaminem korzystania z poczty elektronicznej. Zwraca uwagę na przestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas korzystania z internetu i poczty elektronicznej. Dzieci tworzą pierwszą wiadomość. Uczą się procesu pisania oraz wysyłania e-maili.

MINIKOSZYKÓWKA

- Kozłowanie piłki nisko, wysoko, w pozycji stojącej, siadzie, marszu, biegu, wokół ciała.
- Kozłowanie piłki w parach, podania.
- Słalom między pachotkami ze zmianą ręki.
- Rzuty do kosza z miejsca, po kozłowaniu.

Czy Mikołaj potrzebuje pomocników?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- potrafi w każdym znaleźć cechę, którą docenia;
- bierze udział w przygotowaniu i prezentacji scenki parateatralnej;
- proponuje rozwiązania i uczy się sposobów wybrnięcia z niezręcznej sytuacji;
- czyta tekst o Świętym Mikołaju z Miry;
- na podstawie różnych reportaży wnioskuje, co powinna zawierać taka forma przekazywania wiadomości;
- pisze reportaż ze spotkania z Mikołajem.

AKTYWNOŚCI UCZNIJA

- wyrażamy swoją sympatię do koleżanek i kolegów z klasy;
- rozpoznajemy przedmioty przy użyciu zmysłu dotyku;
- przygotowujemy i przedstawiamy scenki według podanych wskazówek;
- czytamy tekst o Świętym Mikołaju i znajdujemy w nim ważne informacje;
- piszemy reportaż na temat spotkania z Mikołajem;

6 grudnia MIKOŁAJKI
Czasopismo klasy 2 Numer 6

Co wiemy o Mikołaju?
Szóstego grudnia wiele dzieci czeka na prezenty, które przynosi Mikołaj. Współcześni mikołajowie wzorują się na Świętym Mikołaju z Miry, biskupie, który pomagał biednym.

SPIS TREŚCI

Jak zrobić...
renifery w prezencie dla Mikołaja

Bawimy się literami

Z liter, które są w worku, ułóżcie się, jakie prezenty niesie Mikołaj. Każdą literę można wykorzystać kilka razy.

Ważne sprawy
BĄDŹ MIKOŁAJEM DLA ZWIERZĄT
Psy i koty czekają na twoją pomoc. Oglaszamy zbiórkę karmy i ciepłych koców dla bezdomnych zwierząt w schronisku. Będziemy wdzięczni rodzicom za pomoc w przewiezieniu darów. Chętnych prosimy o kontakt z Wojtkiem i Gabrysią z klasy 2 a.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

WOREK Z PREZENTAMI

Uczniowie siadają w kręgu, nauczyciel stawia na środku worek, w którym znajdują się dobrze znane dzieciom przedmioty, np. ołówek, lalka, pluszowa zabawka, piórniki, piłeczka. Dzieci kolejno wkładają rękę do worka i za pomocą dotyku odgadują, co wylosowały. Wyciągają przedmiot i sprawdzają swoje przypuszczenia.

CZY PREZENTY SĄ ZAWSZE MIŁĄ NIESPODZIANKĄ? – scenki parateatralne

Dzieci rozmawiają wspólnie na temat okazji związanych z obdarowywaniem się prezentami. Wskazują osoby, od których najczęściej otrzymują prezenty. Następnie nauczyciel rozdziela dzieci na kilkusobowe grupy. Przedstawiciele zespołów losują przygotowane wcześniej przez nauczyciela kartki zawierające opisy sytuacji. Zadaniem dzieci jest przeczytanie tekstów i przygotowanie na ich podstawie scenek, w których zaprezentują różne reakcje na otrzymany podarunek.

Scenka 1

Zbliża się Dzień Dziecka. Poprosiłeś swoich rodziców o taki sam model śmigłowca zdalnie sterowanego jaki ma twój kolega. 1 czerwca otrzymałeś ogromne pudło. Gdy rozpakowałeś prezent, okazało się, że śmigłowiec nie jest tak duży, jak się spodziewałeś, oraz nie ma wielu dodatkowych funkcji. Jak zareagujesz?

Scenka 2

Zbliżają się twoje urodziny. Razem z rodzicami postanowiliście urządzić przyjęcie dla twoich koleżanek i kolegów. Podczas otwierania prezentów okazało się, że Maciek podarował ci grę, którą już wcześniej kupił ci tata. Jak zareagujesz?

Scenka 3

W czasie świąt Bożego Narodzenia znalazłeś pod choinką podarunek. Po rozpakowaniu prezentu okazało się, że dostałaś zrobioną na drutach czapkę ze wzorem, który ci się nie podoba. Co robisz?

Scenka 4

Mama wyjechała w delegację za granicę. Jak z każdej podróży przywoziła dla ciebie prezent. Tym razem były to wspaniałe, wymarzone spodnie, które niestety okazały się za małe. Co robisz?

CO WIEMY O ŚWIĘTYM MIKOŁAJU (podręcznik, s. 14)

Dzieci czytają cicho tekst w podręczniku. Mają za zadanie znaleźć informacje dotyczące Świętego Mikołaja. Nauczyciel uzupełnia wiadomości na ten temat. Potem uczniowie porównują wygląd Świętego Mikołaja z Miry z wizerunkiem Mikołaja spotykanego w dzisiejszych czasach. Wskazują różnice w wyglądzie (dawniej: mitra, pastorał, alba, palusz, ornat, pierścień – dzisiaj: czerwona

czapka z białym pomponem, czerwony płaszcz z obszyciami, rękawice, szeroki pas, worek przerzucony przez ramię).

GDYBYM BYŁA/BYŁ ŚWIĘTYM MIKOŁAJEM...

Dzieci siadają w kręgu, nauczyciel proponuje, by jako elfy pomogły Świętemu Mikołajowi w zapakowaniu prezentów na sanie. Prezenty są różne: bardzo małe, ogromne, lekkie, ciężkie, kruche, delikatne. Na dźwięk muzyki (dowolny utwór o Mikołaju) uczniowie przekazują sobie prezent z rąk do rąk w prawą stronę. Na pauzę w muzyce osoba trzymająca akurat prezent kończy zdanie:

- Gdybym była/był Świętym Mikołajem, obdarowałabym/obdarowałbym... (np. moją koleżankę), ponieważ lubię... (gdzie jest zadowolona).

Nauczyciel rozpoczyna kolejny etap zabawy. Opisuje prezent, np.: Jest to bardzo ciężka paczka. Następnie włącza muzykę. Dzieci przekazują sobie prezent jako bardzo ciężką przesyłkę. Na pauzę w muzyce dziecko z paczką w dłoniach kończy zdanie (według wzoru powyżej). Kolejnym razem prezent jest szklaną kulą, następnie ogromnym wózkiem, delikatnym ptaszkiem w klatce, leciutkim, wartościowym pierścieniem, piłką itd.

PISZEMY REPORTAŻ ZE SPOTKANIA Z MIKOŁAJEM

Nauczyciel poleca uczniom zapoznanie się z poleceniem 1 z **karty pracy nr 23**. Dzieci wspólnie czytają różne reportaże zamieszczone w „Gazecie Przyjaznej”.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

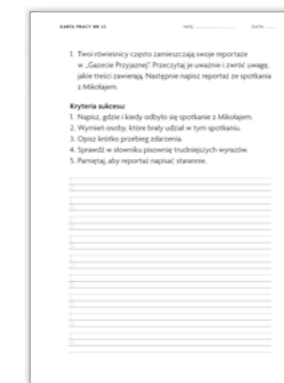
Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 14–15

PORADNIK:

Część 1A, s. 48–49

KARTY PRACY:

karta pracy nr 23

ZASOBY:

SCHOLARIS: **A TO CI DOPIERO! MIKOŁAJ – IMIĘ, KÓRE LUBIĄ WSZYSTKIE DZIECI**

Uczniowie wspólnie z nauczycielem zastanawiają się, co to jest reportaż, jakie ma cechy, jakie elementy zawiera.

Przykład wspólnie opracowanej definicji:

Reportaż to relacja z wydarzeń, które rzeczywiście miały miejsce. Autor był ich świadkiem lub sam brał w nich udział. Reportaż opowiada o tym, co się zdarzyło, kiedy i gdzie odbywało się to wydarzenie, kto brał w nim udział, oraz opisuje jego przebieg.

DLA KAŻDEGO COŚ MIŁEGO

Nauczyciel rozdaje kartki formatu A4. Uczniowie siedzą w kręgu. Najpierw przygotowują swoje kartki, zginając je tak jak wachlarz, tylko za każdym razem w tę samą stronę. Szerokość zagiętego brzegu to ok. 2 cm. Następnie dzieci rozkładają zagięta – w ten sposób na kartce tworzą się linie. Na dolnym brzegu kartki uczniowie piszą swoje imię. W dzieci podaje swoją kartkę sąsiadce/sąsiadowi z prawej strony. Ten uczeń zapisuje na górze kartki, w pierwszej linii, krótkie zdanie zawierające pozytywne spostrzeżenie związane z właścicielem kartki. Następnie dziecko zagina brzeg kartki, aby tekst nie był widoczny. Podaje kartkę kolejnej osobie, która również pisze coś miłego właścicielowi kartki. Kartki krążą do momentu, aż wrócą do swoich właścicieli. Dzięki zapisanym informacjom każde dziecko otrzymuje wiele miłych słów od swoich koleżanek i kolegów z klasy. Ćwiczenie to skłania też dzieci do znalezienia pozytywnych cech w każdym z rówieśników.

Czy pies zasługuje na pieskie życie?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje różne role pełnione przez psy;
- wymienia potrzeby, jakie mają psy, potrafi docenić umiejętności psów;
- rozpoznaje mowę ciała psa i potrafi dostosować swoje zachowanie do intencji zwierzęcia;
- czyta teksty z podręcznika dotyczące psów, prezentuje ich treść rówieśnikom;
- poznaje różne losy psów i ludzi, którzy im pomagają;
- tworzy opis psa, zachowując trzyczęściową budowę opisu.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- potrafimy określić rolę psów do zadań specjalnych i doceniamy ich lojalność;
- odczytujemy „psi język” i potrafimy się do niego dostosować;
- czytamy teksty o psach i prezentujemy jego treść koleżankom i kolegom;
- układamy opis psa z zachowaniem poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

O KTÓRYM PSIE MYŚLĘ?

Nauczyciel rozkłada na dywanie różne zdjęcia psów (dzieci także prezentują zdjęcia swoich pupili). Dzieci układają zagadki dotyczące psów z kolejnych, wybranych przez nie zdjęć, np.: Jest to duży pies, ma długi ogon i czarną, długą sierść. Lubi biegać.

Dzieci próbują zauważyć na zdjęciu jak najwięcej szczegółów. Pozostali uczniowie odgadują, o którym psie dana osoba mówi.

CO LUBIĄ PSY?

Uczniowie odpowiadają na pytanie: Co lubią psy? Na dużej sylwetce psa przygotowanej przez nauczyciela zapisują swoje propozycje.

Następnie nauczyciel pyta: Czego nie lubią psy? Warto zwrócić dzieciom uwagę na konieczność zachowania ostrożności oraz zasad bezpieczeństwa podczas kontaktów z psami. Pies może być agresywny, np. gdy kogoś nie zna i się boi, gdy jest chory lub gdy mu coś zabieramy.

ŁAPY PEŁNE ROBOTY, CZYLI PIES W SŁUŻBIE DLA CZŁOWIEKA

Uczniowie w parach zastanawiają się, które umiejętności psów są użyteczne dla człowieka i w jaki sposób wykorzystuje się te predyspozycje. Następnie dzieci wypełniają **kartę pracy nr 24** – wspólnie zastanawiają się, jakie cechy powinien posiadać pies do zadań specjalnych.

Psy w naszych rodzinach

Molo, pies Oli i Mai

Molo jest psem ze schroniska dla zwierząt. Przyniósł go do domu nasz tata, który jest wolontariuszem w schronisku. Okazało się, że kiedy tata zajmował się innymi psami, jedno ze szczeniąt niepostrzeżenie wgramoliło się do jego torby. Tata zorientował się dopiero przed furtką, że niesie niespodziewanego gościa. Do dziś śmiejemy się, że to nie tata wybrał Molo, ale Molo tatę.

Nosek, pies Natalki

Nosek ma bardzo dobry węch i wszędzie wtyka swój nos. Kiedyś umoczył go w masie czekoladowej i w całej kuchni pełno było czekoladowych odcisków jego nosa. Mama zaniepokoiła się, bo psom nie wolno jeść czekolady. Może spowodować zatrucie. Dowiedziałam się wtedy, że psa można rozpoznać po odcisku nosa, tak jak człowieka po liniach papilarnych palców.

16 PSY W NASZYCH RODZINACH

Dorka, towarzysząca Łucji

Dorka jest labradorką. To wspaniała, mądra i posłuszna suczka. Przeszła specjalne szkolenie dla psów opiekunów osób niepełnosprawnych. Równo chodzi przy wózku, otwiera drzwi, podaje przedmioty, o które ją poproszę. Zawsze reaguje na mój głos.

Tropik Darka

Tropik trafił do nas w smutnych okolicznościach. Pewnego dnia znaleźliśmy psa potrąconego przez samochód. Pojechaliśmy do weterynarza. Pies przeżył, a my wzięliśmy go do domu. Do dziś kuleje, ale jest najwspanialszym psem na świecie.

NOWE SŁOWO

Osoba, która dobrowolnie pracuje na rzecz innych i nie dostaje za to wynagrodzenia, to **wolontariusz**.

1. Opowiedzcie, w jaki sposób Molo i Tropik trafiły do swoich rodzin.
2. Jak Dorka pomaga Łucji? Co przydarzyło się Noskowi?
3. Porozmawiajcie o tym, co to znaczy dobrze opiekować się psem.
4. Dowiedzcie się, na czym polega praca wolontariusza w schronisku dla zwierząt.

17

PSY W NASZYCH RODZINACH (podręcznik, s. 16–17)

Uczniowie czytają cicho teksty zamieszczone w podręczniku. W czterech grupach przygotowują i prezentują informacje na temat opisanych psów.

JAKI JEST MÓJ WYMARZONY PIES?

Uczniowie opisują swojego psa lub psa ze swoich marzeń zgodnie z kryteriami sukcesu:

Opisz swojego psa (jeśli nie masz psa, to opisz takiego, którego chciałabyś/chciałbyś mieć). Pamiętaj, aby twój opis miał trzyczęściową budowę.

- W pierwszej części napisz:
  - a) Jak wabi się twój pies.
  - b) W jakich okolicznościach pojawił się w twoim domu.
- W części drugiej opisz jego wygląd i charakter.
  - a) Jakiej jest rasy.
  - b) Jaką ma sierść.
  - c) Jakiej jest wielkości.
  - d) Jakie ma uszy i ogon.
  - e) Opisz jego charakterystyczne cechy.
  - f) Napisz o jego ulubionych zabawach.
  - g) Opisz, jak się nim opiekujesz.
- W trzeciej części napisz o swoich uczuciach w stosunku do twojego pupila.

Uczniowie prezentują swoje opisy.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 16–17

KARTY PRACY:

karta pracy nr 24

ZASOBY:

SCHOLARIS: **KARTA PRACY „CO WYNIKA Z POSIADANIA PSA?”**

KARTA PRACY: **PROŚBY PSA**

KAŻDY PIES JEST INNY. CZY ZNACIE RASY PSÓW? – PREZENTACJA PRZEDSTAWIA KILKA RAS PSÓW JAK DBAĆ O PSA – ĆWICZENIA INTERAKTYWNE NA KOMPUTERZE

LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

ZABAWY ZE SMYCZĄ „SKAKANKA”

- Przeskoki w miejscu w przód i w tył, obunóż, na lewej, na prawej nodze, ze skrzyżowaniem ramion.
- Przeskoki z jednoczesnym chodzeniem (ze zmianą miejsca).
- Siad rozkroczny, skakanek zaczepiamy o stopy, a jej końce trzymamy w dłoniach. Potem nawijamy końce skakanek na dłonie i stopniowo łączymy nogi, wykonując skłon tułowia. Powtarzamy ćwiczenie kilka razy.
- Skakanek składamy na pół, przywiązujemy do nogi na wysokości kostki. Wprawiamy skakanek w ruch obrotowy i wykonujemy przeskok przez skakanek.
- Stajemy stopami na skakance, jej końce trzymamy w dłoniach. Wykonujemy półprzysiady z jednoczesnym łączeniem końców skakanek nad głową.
- Skakanek składamy na pół w dłoniach. Ręce wyciągamy prosto przed siebie. Wykonujemy skłony naprzemienne do lewej i do prawej nogi.

Czy wilki potrzebują ochrony?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje przysłowia i powiedzenia o wilkach; uważnie słucha tekstu czytanego przez nauczyciela;
- wyszukuje w tekście informacji dotyczących życia i zwyczajów wilków;
- dostrzega konieczność ochrony niektórych gatunków zwierząt;
- poznaje ideę powstania Czerwonej Księgi Gatunków Zagrożonych;
- uczy się: co to jest kompromis i jak go osiągnąć, wspólnego podejmowania decyzji oraz umiejętności argumentowania i obrony własnego zdania;
- ćwiczy z przyborem.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- wyjaśniamy znaczenie różnych powiedzeń, w których bohaterem jest wilk;
- słuchamy tekstu czytanego przez nauczyciela;
- odpowiadamy pod presją czasu na pytania dotyczące życia i zwyczajów wilków;
- wyszukujemy w tekście odpowiednie informacje;
- dowiadujemy się, dlaczego niektóre gatunki zwierząt objęte są ochroną;
- wyrażamy własne zdanie i potrafimy je uzasadnić;
- wykonujemy ćwiczenia z użyciem szarfa.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZGADNIJ, CO TO?

Nauczyciel przygotowuje duży rysunek przedstawiający wilka lub zdjęcie zwierzęcia. Zakrywa go wieloma fragmentami kartek, na których może zapisać np. działania matematyczne czy wyrazy z lukami w miejscu trudności ortograficznych. Klasa podzielona jest na grupy. Przedstawiciele zespołów kolejno wskazują fragment do odsłonięcia przez nauczyciela. Aby ten mógł to zrobić, uczniowie muszą rozwiązać prawidłowo zadanie zapisane na wskazanym fragmencie. Potem uczniowie mogą spróbować odgadnąć, co znajduje się na rysunku/zdjęciu. Jeśli im się nie uda, prawo do odsłonięcia następnego fragmentu przysługuje kolejnej grupie.

CO JUŻ WIEMY O WILKACH?

Zabawa polega na udzieleniu odpowiedzi na jak największą liczbę pytań przygotowanych przez nauczyciela do tekstu *W rodzinie wilków* Adama Wajraka (podręcznik, s. 18–19). Uczniowie przez cały czas mogą korzystać z podręcznika i wyszukiwać właściwe fragmenty tekstu. Nauczyciel dzieli klasę na cztery zespoły. Grupy wymyślają dla siebie nazwę, zapisują ją na przygotowanej przez nauczyciela kartce i przyczepiają do jednego spośród czterech pudełek znajdujących się na środku klasy. W każdym z nich znajduje się rysunek (zdjęcie) wilka, pocięty na części. Nauczyciel czyta tekst z podręcznika. Potem przedstawiciele zespołów kolejno losują pytania

Adam Wajrak

W rodzinie wilków

Wilki są jednymi z najbardziej rodzinnych zwierząt, jakie żyją w polskich lasach. Ich rodzina – wataha – składa się z mamy, czyli wadery, wilczego taty, czyli basiora, oraz starszych i młodszych dzieci. Najczęściej liczy od pięciu do sześciu, czasem nawet do ośmiu zwierząt. Szczepieniami opiekuje się cała wataha.

Wilki są drapieżnikami, czyli zwierzętami, które odżywiają się przede wszystkim mięsem. Najczęściej polują na jelenie, dziki, samy, ale także na mniejsze zwierzęta. Polowanie tych drapieżników można porównać do przemyślnej strategicznej gry. Nie jest to tylko gonitwa za zdobyczą. Każdy dorosły wilk ma wyznaczone inne zadanie. Jedne szukają zdobyczy i informują o tym stado, inne naganiają zdobycz, by wspólnie ruszyć do ataku. Wilcza rodzina razem patroluje las, odpoczywa i poluje.

SPIS TREŚCI

Wataha, która zamieszkuje jakiś teren, broni go przed innymi wilkami. Zwierzęta oznajmiają wyciem, że terytorium jest zajęte. W taki sposób przekazują sobie też inne informacje.

Wilki odgrywają ważną rolę w środowisku. Resztkami ich zdobyczy żywią się, szczególnie zimą, żyjące w lasach lisy, orły, kruki, sójki i dzięcioły. Tam gdzie mieszkają wilki, młode drzewa są zdrowsze. Dlaczego? Jelenie i samy chętnie jedzą liście, gałązki i korę młodych drzew. Jednak obecność wilków skutecznie odstrasza te zwierzęta. Dzięki temu młode drzewa mogą spokojnie rosnąć.

Od bardzo dawna wilki były uznawane za groźne zwierzęta, których należy się bać. Polowano na nie i odstraszano je. Nie trzeba jednak się ich obawiać, bo wilki unikają ludzi. Obecnie w naszym kraju są bardzo rzadko spotykane. Należą do zwierząt chronionych.

1. Jakie obyczaje wilczych rodzin są opisane w tekście?
2. Dowiedzcie się, co to znaczy, że wilki są w Polsce objęte ochroną.
3. Dlaczego wilki są ważne dla środowiska naturalnego?
4. Co oznacza powiedzenie: „Nie wywołuj wilka z lasu”? Poszukajcie powiedzeń i przysłów o wilkach. Spróbujcie je wytłumaczyć.
5. Zastanówcie się, w czym są do siebie podobne psy i wilki.

18 W RODZINIE WILKÓW

19

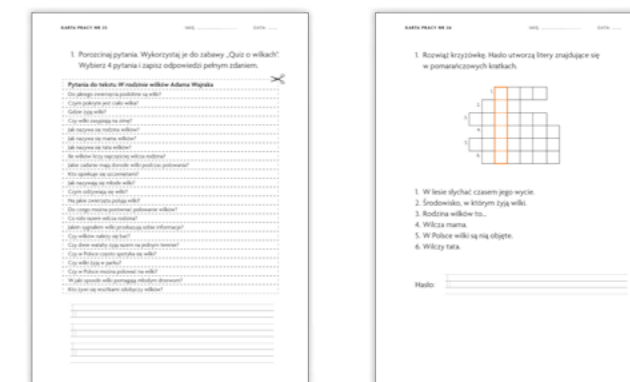
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 18–19

KARTY PRACY:

karta pracy nr 25, karta pracy nr 26

ZASOBY:

SCHOLARIS: **ZWIERZĘTA LEŚNE ODGŁOSY LASU**

LITERATURA:

Kopik A., Zatorska M., (2010), *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce: Europejska Agencja Rozwoju.

z **karty pracy nr 25**. Wracają do swoich grup i udzielają pisemnych odpowiedzi. Na każdą odpowiedź mają 1 minutę (nauczyciel dostosowuje czas do możliwości dzieci). Po zakończeniu pracy jest czas na sprawdzenie odpowiedzi. Za każdą prawidłową odpowiedź przedstawiciel grupy losuje z pudełka jeden fragment rysunku (zdjęcia). Z „wygranych” części grupy układają ilustrację. Brakujące fragmenty uzupełniają samodzielnie, dorysowując je.

PRZYWÓDCA STADA

Jedno dziecko wychodzi z klasy. W czasie jego nieobecności zostaje wyznaczona osoba, która będzie przywódcą stada. Pokazuje ona grupie ruchy, gesty, które naśladuje całe „stado”. Potem do klasy zapraszane jest dziecko, które wyszło. Ma za zadanie odgadnąć, kto jest przywódcą. Po czym następuje zmiana osób: odgadującej i przywódcy.

OPOWIADANIE NA ZAWOŁANIE

Dzieci tworzą rząd. Kolejno wypowiadają jedno słowo, które wiąże się z tematyką poruszoną w tekście *W rodzinie wilków* Adama Wajraka. Znaczenie każdego wypowiedzianego słowa musi być dla dziecka zrozumiałe, gdyż korektor (nauczyciel lub wybrane dziecko) może zapytać o jego znaczenie, mówiąc: „Sprawdzam”.

Przykład:

- dziecko 1: wilk;
- dziecko 2: polowanie;

- dziecko 3: wataha;
- korektor: sprawdzam;
- dziecko 3: Wataha to stado wilków (jeśli dziecko nie zna odpowiedzi odpada z gry).

KSIĘGA GATUNKÓW ZAGROŻONYCH

Nauczyciel opowiada uczniom o Czerwonej Księdze Zagrożonych Gatunków oraz o Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Nasza Księga Gatunków Zagrożonych

Nauczyciel poleca dzieciom rozwiązanie krzyżówki z **karty pracy nr 26**.

Każda osoba losuje nazwę jednego zwierzęcia zagrożonego wyginięciem (kartki z zapisanymi nazwami przygotowuje wcześniej nauczyciel). Dzieci mają za zadanie poszukać w domu – w książkach przyrodniczych i w internecie – wiadomości o wylosowanym zwierzęciu i opisać je według podanych kryteriów sukcesu.

Przykład kryteriów sukcesu:

- Opiszemy wybrane przez nas zwierzę:
  - napiszemy, czy jest to ptak, ssak, gad, płaz czy owad;
  - napiszemy, jakie tereny zamieszkuje;
  - napiszemy, w jaki sposób zdobywa pożywienie;
  - opiszemy wygląd zwierzęcia;
  - uwzględnimy ciekawostki związane ze zwierzęciem.
- Wykonamy rysunek wybranego przez nas zwierzęcia.

PYTANIE ZA PYTANIE

Dzieci są podzielone na dwie grupy. Siadają naprzeciwko siebie. Między nimi leży pudełko, w którym znajdują się karteczki z pytaniami dotyczącymi życia i zwyczajów wilków (pytania układa i zapisuje wcześniej nauczyciel). Zespoły na zmianę losują pytania dla drużyny przeciwnej. Członkowie grup konsultują się ze sobą, a potem wybrane (chętne) dziecko odpowiada na pytanie. Za każdą poprawnie udzieloną odpowiedź grupa otrzymuje punkt. Wygrywa drużyna, która zdobyła najwięcej punktów.

BASIOR I SZCZENIĘTA

Uczniowie tworzą pięcioosobowe grupy. Zabawa odbywa się w rytm muzyki. Jedna osoba z zespołu jest tatą wilkiem (basiosem), pozostałe są szczeniętami. Basior zaczyna iść do przodu, szczenięta podążają za nim, naśladując jego ruchy. Basior może się skradać, nasłuchiwać, atakować itd. Zmiana wilczego taty następuje wtedy, gdy muzyka cichnie.

ĆWICZENIA Z SZARFAMI

- Przewlekanie szarfy górą, dołem.
- Skłony boczne.
- Przeprawa po kamieniach (szarfach) przez rzekę.
- Zabawa w ogonki.

Jak gałęzie z jednego drzewa, czyli jak to jest możliwe, że wyrazy mają rodziny?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- bierze aktywny udział w zabawie parateatralnej i twórczej;
- wskazuje, które z wyrazów w danym zdaniu pochodzą z jednej rodziny;
- uczestniczy w zabawie „Biegające dyktando”;
- opisuje w kilku zdaniach dom rodziny wyrazów;
- opracowuje definicję rodziny wyrazów;
- skacze przez skakankę i niskie przeszkody.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- bawimy się wspólnie i sprawdzamy, jak to jest być rodziną zwierząt, gałęziami z rodziny tego samego drzewa, by dowiedzieć się, co to znaczy, że wyrazy mają swoje rodziny;
- wspólnie bawimy się, współpracując ze sobą, aby bezbłędnie napisać biegające dyktando;
- opisujemy w kilku zdaniach dom rodziny wyrazów;
- współpracujemy i rozmawiamy ze sobą, aby ustalić, co to znaczy, że wyrazy mają swoje rodziny;
- skaczemy przez skakankę, przez ławeczkę, bawimy się piłką.

SPIS TREŚCI

1. Opowiedzcie, co widzicie na ilustracji przedstawiającej pokój. Wykorzystajcie wyrazy: **dom, domowy, domownicy, domek.**

2. Ułóżcie kilka zdań na temat ilustracji przedstawiającej kuchnię. Wykorzystajcie wyrazy: **kuchnia, kucharz, kucharka, kuchcik, Kuchenka.**

3. Co wspólnego mają ze sobą wyrazy: **śnieg, śnieżek, śnieżynka, śniegowy, śniegowce?**

4. W każdej rodzinie wyrazów zapisanej w oknach jest jeden nieproszony gość. Który i dlaczego?

5. Napiszcie wyrazy należące do rodzin wyrazów: **książka, sól, noga, malarz, mur, uczeń, droga.**

Zwróćcie uwagę! Wyrazy też tworzą rodziny.

Zaulek słówek – RODZINY WYRAZÓW

20

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 20–21

KARTY PRACY:

karta pracy nr 27

ZASOBY:

SCHOLARIS: **TWORZYMY RODZINY WYRAZÓW** (karta pracy rozszerza zasób słownictwa; ma dwie wersje uwzględniające poziom zdolności językowych uczniów. Może być wykorzystana jako praca domowa)

WYRAZY POKREWNE. Tablica dotycząca zasad tworzenia wyrazów pokrewnych

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZNAJDŹ SWOJĄ RODZINĘ

Nauczyciel przygotowuje po cztery, pięć sztuk kartoników z nazwami zwierząt, które wydają charakterystyczne dźwięki, np.: kot, krowa, kura, pies, koń, wilk. Dzieci losują swój kartonik i sprawdzają, jakim są zwierzęciem. Nie zdradzają nazwy. Na sygnał nauczyciela wszystkie dzieci – zwierzęta ruszają na poszukiwanie swoich bliskich. Mogą wydawać dźwięki tylko tego zwierzęcia, którego nazwę wylosowały. Po odnalezieniu wszystkich swoich bliskich siadają w kole.

TAK JAK LUDZIE I ZWIERZĘTA RÓWNIEMŻ WYRAZY TWORZĄ SWOJE RODZINY

Nauczyciel wyjaśnia, czym są rodziny wyrazów i do czego może się przydać umiejętność tworzenia i wyszukiwania wyrazów z tej samej rodziny. Wyrazy z tej samej rodziny „podpowiadają” nawzajem, jak je zapisać, gdy zawierają trudności ortograficzną. Wyrazy tworzą swoje rodziny, grupy, tak jak gałęzie tworzą jedno drzewo. Wyrazy z tej samej rodziny to takie, które są do siebie podobne i opisują tę samą rzecz albo podobne zjawisko. Gdyby je zapisać, okazałoby się, że w każdym z tych wyrazów pewna część jest taka sama – tak jak gałęzie w drzewie mają ten sam pień.

DRZEWO I JEGO GAŁĘZIE

Uczniowie dzielą się na kilkuosobowe grupy. Najpierw dzieci losują wyraz zapisany na kartkach przez nauczyciela (np.: lody, książka, droga, mur, uczeń). Mają za zadanie ułożyć

z różnej szerokości paseczków w kolorze brązowym obraz drzewa z jego gałęziami. Każdy z członków danego zespołu, aby dołożyć paseczek, wykonać ruch – musi podać wyraz z tej samej rodziny, co wyraz, który wylosował zespół. Zabawa trwa tak długo, aż wszystkie grupy stworzą swoje drzewo. Każda z grup może wykonać tyle ruchów przy układaniu drzewa, ile wyrazów wymyśliła. Im więcej wyrazów członkowie danej grupy wymyślą, tym większe mają możliwości stworzenia rozgałęzionego drzewa.

JA TAK TO ROZUMIEM, A TY?

Dzieci zapisują na karteczkach wyrazy wymyślone przez siebie w poprzedniej zabawie. Przekazują je innej grupie – każdy członek grupy otrzymuje jeden wyraz i przypina go sobie do ubrania, np. spinaczem. Nauczyciel wydaje różne polecenia, np.:

- tańczymy parami;
- przeglądamy się w lustrze;
- witamy się z wszystkimi koleżankami i kolegami.

Nagle nauczyciel przerywa wydawanie poleceń i wydaje okrzyk: „Rodzina wyrazów!”. Wówczas wszystkie osoby, które tworzą jedną rodzinę wyrazów, muszą szybko uformować kolo. W tym kole (również szybko), po kolei, mówią, kim są (wypowiadają wyraz przypięty do ubrania). Aby utrwalac pojęcie rodziny wyrazów, można zaproponować dzieciom wymianę wyrazów pomiędzy grupami.

CO DWIE GŁOWY, TO NIE JEDNA

Nauczyciel poleca uczniom wykonanie zadania z **karty pracy nr 27**. Dzieci współpracują w parach przy przygotowywaniu i układaniu zdań z rozsypanki. Po ułożeniu zdań każde dziecko samodzielnie zapisuje te wyrazy, które w poszczególnych zdaniach tworzą rodzinę. Warto zachęcić uczniów, aby wspólnie z rówieśnikiem zaznaczyli w zapisanych wyrazach te części, które są ich wspólnym pniem.

SKORO WYRAZY MAJĄ RODZINY, MOGĄ MIEĆ TEŻ DOM

Uczniowie pracują w dwuosobowych zespołach – wybierają jeden z wyrazów zaproponowanych w **podręczniku (polecenie 5, s. 21)** i wspólnie wymyślają oraz zapisują wyrazy należące do rodziny wybranego wyrazu. Następnie samodzielnie, według własnych pomysłów, układają i zapisują kilka zdań o tym, jak wyobrażają sobie dom, w którym mogłaby zamieszkać rodzina wyrazów, które zapisali. Po zakończeniu pracy dzieci kolejno czytają opis domu koleżance lub koledze, która/który rysuje dom według instrukcji/opisu. Gdy oba rysunki powstałe według instrukcji są gotowe, uczniowie porównują swoje obrazki ze swoimi wyobrażeniami i rozmawiają o nich.

RODZINA WYRAZÓW TO...

Uczniowie szukają odpowiedzi na pytanie: Co byście powiedzieli, gdyby ktoś do was przyszedł i zapytał, co to znaczy, że wyrazy tworzą rodziny? Dzieci mogą pracować sa-

modzielnie lub w zespołach. Po zakończeniu pracy dzielą się z innymi przygotowaną definicją. Nauczyciel może zapisać pomysły każdej z grup na tablicy lub w innym widocznym miejscu w klasie i zaproponować stworzenie na ich podstawie jednej, wspólnej definicji.

MIEJSCA Z CIENIEM I MIEJSCA SŁONECZNE

Każdy z uczniów kolejno mówi, jakie wiadomości i umiejętności zdobył w czasie zajęć: Jakie są miejsca słoneczne, czyli co jest dla niego zrozumiałe. Jakie są miejsca zacienione, czyli co sprawia mu trudność, czego nie rozumie. Nauczyciel lub jeden z uczniów zapisuje te trudności, które wymienili dzieci. Gdy każdy z uczniów się wypowie, wszyscy wspólnie zastanawiają się, jak „wpuścić słońce do miejsc zacienionych”, czyli w jaki sposób dzieci mogą sobie poradzić z trudnościami, które napotkały podczas uczenia się o rodzinach wyrazów. Pomysły na rozwiązanie trudności również warto zapisać.

ZABAWY RUCHOWE

- Skoki przez skakankę i niskie przeszkody, np. przez ławeczkę gimnastyczną.
- Rzuty i chwyty piłki.

„Gazeta Przyjazna” – 22 grudnia

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- dostrzega związki gramatyczno-logiczne w strukturze zdań;
- myśli twórczo, podnosi swoje kompetencje językowe, poszukując metafor i rymów;
- czyta teksty zamieszczone w „Gazecie Przyjaznej”;
- tworzy i zapisuje teksty dotyczące zimy;
- układa z rozsypanki literowej nazwy znanych ptaków;
- wskazuje cechy ptaków, dostrzega związek między kształtem ich dzioba a sposobem zdobywania przez nie pokarmu;
- wyszukuje w tekście reporterskim potrzebne informacje;
- rozwija umiejętność współdziałania w zespole;
- ćwiczy umiejętność rzucania i chwytania ringo.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- wymyślamy podpisy do ilustracji;
- układamy zdania dotyczące zimy z rozsypanki wyrazowej;
- znajdujemy rymy do wskazanych wyrazów, układamy wiersze o zimie;
- układamy nazwy ptaków z rozsypanki literowej;
- planujemy projekt badawczy;
- bawimy się z wykorzystaniem ringo.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZABAWA „UKŁADAMY ZDANIA”

Nauczyciel przygotowuje pięć zdań złożonych dotyczących zimy. Każdy wyraz zapisuje na oddzielnej kartce. Następnie dzieli klasę na pięcioosobowe grupy. Uczniowie z poszczególnych zespołów ustawiają się w rzędach na jednym końcu sali. Na drugim końcu nauczyciel układa na stolikach (stolików jest tyle, ile utworzono grup) rozsypanki wyrazowe. Na sygnał nauczyciela pierwsi zawodnicy z każdego zespołu podbiegają do stolika, układają na kartce wyraz, który według nich powinien być pierwszy w zdaniu, po czym wracają jak najszybciej na koniec swojego rzędu. Następna osoba z grupy podbiega do stolika, odczytuje wyraz i układa kolejny wyraz, starając się, by powstało sensowne zdanie. Kolejne osoby mają prawo dokonania korekty w ułożonej przez poprzedników kolejności wyrazów. Ocenie podlegają szybkość i poprawność wykonania pracy przez zespoły. Na koniec przedstawiciele każdej grupy odczytują utworzone zdania.

POSZUKIWACZE METAFOR I RYMÓW

Uczniowie ustawiają się w kręgu. Nauczyciel rzuca piłkę do wybranej osoby i mówi: Zima jest jak panna młoda – cała w bieli. Zima jest jak...

Dziecko, do którego piłka została rzucona, łapie ją i kończy zdanie.

Uczniowie zapoznają się z kolejną kartą „Gazety Przyjaznej”. Czytają wiersz *Sanki* Natalii Nowak. Wspólnie rozmawiają

22

Gazeta Przyjazna

Pierwszy dzień zimy

Czasopismo klasy 2 Numer 7

SPIS TREŚCI

sikora bogatka

gil

jemioluska

bocian

TWÓRCZOŚĆ CZYTELNIKÓW

Sanki

Chłopiec miał sanki.
Te sanki wjechały w bałwanki.
Bałwanki się zakreśliły.
I nosy swe zgubiły.
Smutne są teraz bałwanki.
Bez nosów przez te sanki.

Natalia Nowak, 8 lat

REDAKCJA OGŁASZA KONKURS

na najciekawsze teksty.

Do wyboru tematy:
„Lubię zimę”,
„Nie lubię zimy”,
„Plusy i minusy zimy”.

NASI REPORTERZY INFORMUJĄ

Do naszego karmnika przylatują sikory, jemioluszki i gile. Dokarmiamy je, ponieważ śnieg utrudnia im zdobywanie pożywienia. Dajemy im świczy, naturalny pokarm. Ich przysmaki to: ziarna zbóż, kukurydzy, słonecznika, dyni, płatki owsiane, orzechy, suszone owoce, niesolona słonina lub smalec. Kiedy zaczynamy dokarmiać ptaki, musimy to robić systematycznie, aż do wiosny. Dokarmiane ptaki przestają już szukać gdzie indziej jedzenia. Bez nas mogłyby sobie nie poradzić.

Bociany przebywają na afrykańskich zimowiskach. Już w lutym wyruszą w drogę powrotną. Dotrą do nas w marcu i w kwietniu.

Z księgi przysłów

Grudzień zimny,
śniegiem pokryty,
daje rok w zboże obfity.

Tak dokarmiamy ptaki

KARTY PRACY

karta pracy nr 28

ZASOBY:

SCHOLARIS: **KTÓRE PTAKI ZOSTAJĄ, A KTÓRE ODLATUJĄ NA ZIMĘ?**
STOŁÓWKA DLA SKRZYDLATYCH GOŚCI. INTERAKTYWNA POMOC DYDAKTYCZNA

Zapisują do zeszytu informacje dotyczące zasad dokarmiania ptaków oraz skutków podjęcia tego działania.

PTASIE OPOWIEŚCI

Nauczyciel dzieli dzieci na cztery grupy. Każdy zespół losuje nazwę ptaka spośród czterech przygotowanych przez nauczyciela: jemioluska, gil, sikora, bocian. Dzieci w grupach stają się ptasimi reporterami. Opowiadają o tym, jak dają sobie radę w czasie zimy, kto im pomaga. „Bocian” mówi o swojej drodze do Afryki. Potem dzieci zmieniają tekst w podręczniku, zapisując go w pierwszej osobie.

DOKARMIAMY PTAKI

Nauczyciel proponuje dzieciom wspólne przygotowywanie różnych karmników dla ptaków.

Pomoce: siatki po włoszczyźnie (z drobnymi oczkami), różne rodzaje nasion, płatki owsiane, smalec.

Nasiona wysypujemy, kostkę smalcu dzielimy na dwie części, każdą obtaczamy w ziarnach, dociskamy i wkładamy do siatki. Tak przygotowane karmniki wieszamy na drzewie.

Uwaga: Karmniki należy regularnie wymieniać i umieszczać je w tym samym miejscu.

PROJEKT BADAWCZY – praca domowa na cały tydzień

Projekt badawczy pozwala zdobyć jak najwięcej informacji dotyczących ptaków zimujących w Polsce w wyniku praktycznych działań. Uczniowie muszą zaplanować, wykonać

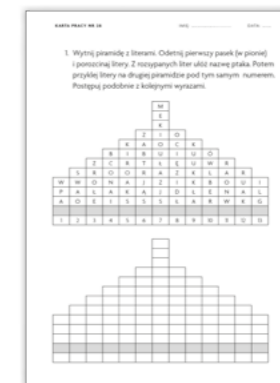
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 22–23

KARTY PRACY:

karta pracy nr 28

ZASOBY:

SCHOLARIS: **KTÓRE PTAKI ZOSTAJĄ, A KTÓRE ODLATUJĄ NA ZIMĘ?**
STOŁÓWKA DLA SKRZYDLATYCH GOŚCI. INTERAKTYWNA POMOC DYDAKTYCZNA

i zaprezentować rezultaty swojej pracy, przygotowanej w określonym czasie. Nauczyciel wspiera uczniów merytorycznie.

Etapy pracy:

- Wybór i zaplanowanie sposobu działania – zbieranie pomysłów na realizację projektu, np.:
  - Fotograficzna relacja reporterska.
  - Wykonanie karmników.
  - Wywiad z miłośnikiem ptaków.
  - Ułożenie zagadek dotyczących ptaków.
- Podział klasy na zespoły odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych zadań.
- Wybór sposobów realizacji projektu – szczegółowy plan działania: Kto? Co? Kiedy? W jaki sposób?
- Ustalenie terminu wykonania poszczególnych zadań.
- Kryteria oceny wykonania zadań.
- Wspólne omówienie wykonania projektu, sprawozdania.
- Podsumowanie projektu.

ZABAWY RUCHOWE Z WYKORZYSTANIEM PRZYBORU

Kształtowanie umiejętności rzucania i chwytania ringo:

- rzucanie do celu stałego;
- rzucanie do celu ruchomego (np. do laski gimnastycznej);
- rzucanie nad siatką;
- rzucanie i chwytanie w parach.

Co poradzić na gołoledź?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- współtworzy opowiadanie, zachowując spójność i chronologię wydarzeń;
- czyta ze zrozumieniem instrukcje przeprowadzania eksperymentów i obserwacji;
- rozwiązują postawy badawcze, wykonując eksperymenty związane z lodem; zapisuje swoje obserwacje i wnioski;
- omawia wyniki eksperymentów;
- wie, w jakich postaciach występuje woda;
- współpracuje z koleżankami i kolegami podczas prezentowania scenek dramatycznych;
- wyraża własną opinię na temat niebezpieczeństw wynikających z wchodzenia na zamrożone zbiorniki wodne.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- zastanawiamy się, co skrywa bryłka lodu;
- przeprowadzamy obserwacje i eksperymenty związane z lodem i zimnem;
- rozmawiamy o wynikach swoich eksperymentów, prezentujemy swoje przemyślenia;
- zastanawiamy się, co to jest gołoledź i jak sobie z nią radzą służby drogowe;
- przedstawiamy w scenkach dramatycznych sytuacje związane z niebezpieczeństwem wchodzenia na zamrożone zbiorniki wodne.

Zimowe eksperymenty

Co się dzieje z balonem na mrozie?
Przygotujcie: balony, kawałki sznurka lub miary krawieckie.

- W ciepłym pomieszczeniu nadmuchiście balony. Zmierzcie je w najszerszym miejscu sznurkiem lub miarą krawiecką i zaznaczcie albo zapiszcie wynik pomiarów.
- Następnie wyjdźcie z balonami na mróz. Po kilku minutach zmierzcie je w taki sam sposób. Co zaobserwowałeś?

Jak działa sól na śnieg?
Przygotujcie: tacę, śnieg i sól.
 Nałóżcie trochę śniegu na tacę. Posypcie śnieg solą i pozostawcie na mrozie. Obserwujcie, co będzie się działo ze śniegiem.

Jak działa sól na rośliny?
Przygotujcie: dla każdej grupy – 2 cebule, 2 doniczki z ziemią i 2 szklanki wody (do jednej z nich wysypcie 2 łyżki soli).

W grupach sprawdźcie, jak na rośliny działa słona woda. Zasadźcie 2 cebule, każdą w oddzielnej doniczce. Jedną cebulę podlewajcie czystą wodą, a drugą słoną. Porównajcie w klasie wyniki swoich doświadczeń.

- Zastanówcie się, jak działa na środowisko posypywanie ulic solą.

Ciepła czy zimna woda?
Przygotujcie: kilka kostek lodu, 3 miski z wodą o różnej temperaturze – bardzo ciepłą, zimną i letnią.

- Do pierwszej miski wlejcie bardzo ciepłą wodę. Do drugiej wlejcie zimną wodę i wrzucie do niej kostki lodu. Do trzeciej wlejcie letnią wodę.
- Włóżcie jedną dłoń do zimnej wody, a drugą do ciepłej. Pozostawcie dłonie w wodzie przez kilka chwil.
- Potem obydwie dłonie włóżcie równocześnie do letniej wody.
  - Co odczuwacie? Jaka jest woda, do której włożyliście równocześnie obie dłonie?

Co się stało z moją dłonią?
Przygotujcie: naczynie z zimną wodą i kostkami lodu, ręcznik, kilka spinaczy biurowych.

- Do naczynia z wodą i lodem włóżcie dłoń. Policzcie wolno do 20, a następnie wyjmijcie dłoń i wytrzyjcie ją.
- Spróbujcie szybko zebrać ze stołu rozsypane spinacze.
  - Czy łatwo było wykonać to zadanie? Jak myślicie, dlaczego?

24 ZIMOWE EKSPERYMENTY

25

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

UKRYTE W BRYLLE LODU – część I

Nauczyciel dzień przed zajęciami przygotowuje pojemnik, do którego wkłada dowolną plastikową figurkę (np. mamut), zalewa ją wodą, a potem wkłada pojemnik do zamrażarki.

Na początku lekcji nauczyciel prezentuje uczniom bryłkę lodu. Dzieci oglądają ją, starają się odgadnąć, co może znajdować się w środku. Na rozwiązanie zagadki muszą poczekać do momentu rozpuszczenia się lodu.

BIURO RZECZY ZNALEZIONYCH

Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel kładzie w środku różne przedmioty związane z tematyką zajęć (np. kostki lodu, termometr, szalik, rękawiczki, łyżwy, kubeczek z wodą, kalendarz). Wśród zgromadzonych przedmiotów powinny się również znaleźć takie, które nie kojarzą się w sposób jednoznaczny z tematyką zimową (np. lusterko, ołówek, poduszka). Uczniowie wybierają sobie po jednym ze zgromadzonych przedmiotów. Każde dziecko opowiada historię, której bohaterem jest wybrana przez nie rzecz. Dzieci mogą również tworzyć wspólne opowiadanie. Pierwsza osoba wymyśla pierwsze zdanie, w którym występuje nazwa przedmiotu. Jeśli któremuś z uczniów trudno jest wymyślić kolejne zdanie tak, aby opowiadanie zachowało logiczną ciągłość, może użyć przymiotnika, który określa wybrany przez niego przedmiot (np. jeśli uczeń wybrał lusterko, może użyć słów: błyszczące, gładkie lub kruche).

PRACA W KĄCIKACH BADAWCZO-POZNAWCZYCH

(podręcznik, s. 24–25)

Nauczyciel przygotowuje trzy stoliki badawczo-poznawcze i dzieli klasę na trzy grupy. Zespoły kolejno pracują w każdym kąciaku – przeprowadzają eksperymenty według instrukcji podanych w podręczniku. Wyniki obserwacji i wnioski zapisują w **karcie pracy nr 29**.

Uwaga: Eksperymenty, których część trzeba przeprowadzić na zewnątrz („Co się dzieje z balonem na mrozie?”, „Jak działa sól na śnieg?” – **podręcznik, s. 24**) grupy wykonują jednocześnie.

Przebieg pracy:

Stolik 1. Jak działa sól na rośliny? (**podręcznik, s. 24**)

Uczniowie stawiają hipotezy. Na wyniki obserwacji muszą poczekać kilka dni. Wtedy też powinni uzupełnić wnioski.

Stolik 2. Ciepła czy zimna woda? (**podręcznik, s. 25**)

Stolik 3. Co się stało z moją dłonią? (**podręcznik, s. 25**)

Po zakończeniu pracy uczniowie prezentują swoje obserwacje i wnioski. Porównują je z wnioskami wysnutymi przez dzieci z innych grup.

UKRYTE W BRYLLE LODU – część II

Dzieci sprawdzają, co ukrywała w sobie bryłka lodu. Zastanawiają się, czy w rzeczywistości lód może stać się miejscem przetrwania zwierząt z odległej przeszłości. Nauczyciel może zaprezentować uczniom fragmenty filmów

przedstawiających odkrycia szczątków mamutów zamrożonych przed tysiącami lat.

GDZIE KRYJE SIĘ WODA?

Uczniowie w grupach zastanawiają się, w jakich postaciach występuje woda w przyrodzie (rosa, lód, śnieg, szron, deszcz, mgła, para wodna). Nauczyciel może kierować tokiem myślenia dzieci, aby ułatwić im znalezienie przykładów. Potem wszyscy oglądają film z zasobów Scholarisa – „Woda”. Wykonują eksperymenty pokazane na filmie, a potem je podsumowują.

MÓWIĘ – NIE!

Uczniowie są podzieleni na trzy grupy. Dzieci losują karteczki z opisem sytuacji, którą będą przedstawiały. Każdy zespół ustala sposób zaprezentowania swojej scenki. Uczniowie wymyślają dalszy ciąg historii opisanej na kartce, a potem rozdzielają role do odegrania przez każdego członka grupy. Po prezentacji każdej scenki jej uczestnicy wypowiadają się o swoich odczuciach.

Scenka 1

Jest słoneczny, zimowy dzień. Razem z kolegami spędzacie czas na podwórku. Trochę się nudzicie. Jedno z dzieci proponuje zabawę na zamrożonym stawie. Chce sprawdzić swoje nowe łyżwy. Niektórym ten pomysł bardzo się podoba, inni nie chcą wchodzić na lód. Jak przekonają koleżanki i kolegów, żeby nie wchodzić na zamrożony staw?

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 24–25

KARTY PRACY:

karta pracy nr 29

ZASOBY:

SCHOLARIS: [WODA. STANY SKUPIENIA WODY](#)

LITERATURA:

Wójcik E., (2008), *Metody aktywizujące w pedagogice grup*, Kraków: Rubikon.

Kosyra-Cieślak T., (2013), *Praca z uczniem zdolnym na lekcjach języka polskiego i zajęciach pozalekcyjnych*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Scenka 2

Bawicie się na brzegu zamrożonej rzeki. Rzucacie kamieniami na lód i sprawdzacie, czy kamień polecą najdalej. Nagle jedno z dzieci rzuca dla żartu czapką ściągniętą z głowy kolegi. Zastanawiacie się, jak ją odzyskać. Każdy ma inny pomysł. Wymyślcie ciąg dalszy tej historii.

Scenka 3

Wracacie ze szkoły. Właśnie przechodzicie przez most nad rzeką. Zauważacie, że pewien maluch ślizga się po zamrożonym brzegu. Słyszycie niepokojące trzaski. Domyślcie się, że jest to odgłos pękającego lodu. Przedstawcie tę sytuację i jej dalszy ciąg.

CO MYŚLĘ I CO CZUJĘ?

Nauczyciel zapisuje na tablicy dwa pytania:

- Co czułam/czułam?
  - Co myślałam/myślałam?
- Następnie pod odpowiednim pytaniem prowadzący zapisuje początek zdania, np.:
- Czułam się/czułam się zadowolona/zadowolony, gdy...
  - Wystraszyłam się/wystraszyłam się, gdy...
- oraz:
- Dowiedziałam się/dowiedziałam się...
  - Zrozumiałam/zrozumiałam...

Czy pieprz rośnie na końcu świata?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- zna tradycje związane ze świętami Bożego Narodzenia;
- doskonalą umiejętność cichego czytania ze zrozumieniem;
- zapoznaje się z technikami szybkiego zapamiętywania;
- układa własną opowieść, tworząc łańcuchy skojarzeń;
- rozwija postawę badawczą poprzez udział w zabawie polegającej na rozpoznawaniu zapachów przypraw i owoców;
- wykonuje świąteczną dekorację;
- zapisuje przepis na potrawę wigilijną;
- układa wiersz o tematyce świątecznej;
- przygotowuje układ choreograficzny do „Tańca śnieżynek”;
- przygotowuje się do publicznych występów.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wskazujemy tradycje bożonarodzeniowe wśród różnych zwyczajów;
- czytamy wiersz *Pachnące święta* i wymieniamy zapamiętane pachnące produkty;
- poznajemy sposób na szybkie zapamiętywanie listy przedmiotów;
- rozpoznajemy różne produkty za pomocą kilku zmysłów;
- wykonujemy zadania zgodne ze swoimi zainteresowaniami, prezentujemy efekty pracy na forum klasy.

SPIS TREŚCI

Małgorzata Strzałkowska
Pachnące święta

Już za oknem gwiazda błyszczy
i rodzina już się zbiera,
a tak pachnie dookoła,
że aż wszystkim dech zapiera!

Pachną grzyby i kapusta,
mandarynki i pierniki,
śliwki, śledzie, barszcz czerwony,
pomarańcze i goździki...

Wystrojona choineczka
kolorami łśni wesoło
i rozlata zapach lasu...
Ach, jak pięknie pachnie wkoło!

Wśród zapachów wigilijnych
płyną w śnieżną dal życzenia
ciepłych, zdrowych i wesołych
świąt Bożego Narodzenia...

1. Odszukajcie na zdjęciu: ① goździki, ② korę cynamonu, ③ łaskę wanilii, ④ kardamon, ⑤ anyż, ⑥ galkę muszkatołową, ⑦ rodzyнки, a następnie suszone owoce: ⑧ figi, ⑨ daktyle, ⑩ śliwki, ⑪ morele.
2. Dowiedźcie się, które z przedstawionych na zdjęciu owoców i przypraw rosną w Polsce.
3. Z czym kojarzą się wam zapachy sosny i jodły?

26 PACHNĄCE ŚWIĘTA 27

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

POMIESZANIE Z POPLĄTANIEM

Nauczyciel przygotowuje na małych karteczkach nazwy zwyczajów świątecznych: bożonarodzeniowych i wielkanocnych. Uczniowie analizują zapisy i tworzą zbiór zwyczajów związanych z Bożym Narodzeniem. Prawidłowe odpowiedzi przyklejają na kolorowe bańki wykonane z papieru. Potem rysują w zeszytach choinkę i ozdabiają ją bańkami.

JAK PACHNĄ ŚWIĘTA?

Uczniowie siedzą w kręgu. Chętni uczniowie kończą zdanie rozpoczęte przez nauczyciela: Święta kojarzą mi się z zapachem...

Uczniowie czytają cicho wiersz *Pachnące święta* Małgorzaty Strzałkowskiej (podręcznik, s. 27). Następnie zamykają podręczniki i starają się podać jak najwięcej pachnących produktów wymienionych w wierszu. Porównują wyniki swojej pracy z efektami pracy koleżanek i kolegów. Pół światła

JAK TWORZYĆ ŁAŃCUCHY SKOJARZEŃ?

- Kojarzenie kolejnych elementów w pary, w wyniku czego powstaje łańcuch skojarzeń.
- Wizualizacja. Wyobrażony obraz powinien wywoływać emocje, zadziwiać swoją przesadnością. Dobrze, jeśli wprawimy go w ruch, dodamy wrażenia smakowe, węchowe, dźwiękowe, dotykowe.
- Stworzenie opowieści pełnej ruchu, zapachów, smaków.

Przykład ćwiczenia:

Nauczyciel mówi do uczniów: Wyobraźcie sobie, że mama wysłała was po zakupy. Oto lista zakupów: mleko, budyn waniliowy, żelatyna, wafle, banany, czekolada, orzechy. Następnie prowadzący odwraca uwagę dzieci, organizując inną aktywność (np. sprawdzając ich umiejętności matematyczne). Po chwili prosi uczniów o wymienienie produktów z listy zakupów. Prawdopodobnie lista okaże się niepełna. Aby zapoznać uczniów z metodą łańcuchów skojarzeń, nauczyciel tworzy opowieść (następne historie będą tworzyły same dzieci. Ich skojarzenia na pewno pozwolą na lepsze zapamiętanie listy).

Przykład opowieści:

Gdy w upalny dzień wybrałem się na spacer w pobliżu fontanny, okazało się, że zamiast wody tryska z niej białutkie mleko. Podeszedłem bliżej, aby sprawdzić jego smak. Gdy tylko włożyłem palec, mleko nagle zabulgotało, zgęstniało. Wokoło rozniósł się zapach wanilii. Musiałem go skosztować. Poczulem w ustach smak mojego ulubionego budyniu. Nagle z fontanny zaczęły wychodzić budyniowe stwory. Każdy z nich trzymał torbę pełną żelek. Stwory zaczęły rzucać we mnie żelkami. Dobrze, że miałem przy sobie wielkie, okrągłe wafle oraz banany. Wykorzystałem wafle jako tarczę i rozpocząłem bananowy atak. Banany zachowały się jednak jak bumerangi, wracały do mnie, zwalając mnie z nóg. Podałem się. Aby zażegnać spór, poczęstowałem stwory czekoladą z orzechami.

Na zakończenie tego ćwiczenia uczniowie analizują zdjęcie zamieszczone w podręczniku (polecenie 1, s. 27). Próbują stworzyć własną opowieść, aby zapamiętać wszystkie przedstawione tam przyprawy i owoce.

ZABAWA BADAWCZA – CZY ZNASZ TE SMAKI I ZAPACHY?

Nauczyciel przygotowuje przed lekcją (może również poprosić o pomoc rodziców dzieci) przyprawy, suszone owoce i produkty spożywcze kojarzące się ze świętami. Uczniowie kolejno zakrywają oczy. Nauczyciel daje im do spróbowania i powąchania wybrane produkty. Dzieci za pomocą zmysłu węchu i smaku próbują odgadnąć nazwę produktu. Następnie badają produkt za pomocą zmysłu wzroku i dotyku. Potem czytają kilkuzdaniową notatkę przygotowaną przez nauczyciela na temat danego owocu, przyprawy. Dowiadują się, do czego dana przyprawa jest używana najczęściej, skąd pochodzi. Zapoznają się z jej wyglądem w różnych formach, np. laska cynamonu, zmielony cynamon, nasiona kardamonu, mielony kardamon.

Następnie dzieci w parach opracowują plakat na temat owocu (lub przyprawy), który mieli okazję poznać wielozmysłowo i który najbardziej ich zaciekał.

PRACA W ŚWIĄTECZNYCH OŚRODKACH ZAINTERESOWAŃ

Nauczyciel proponuje uczniom wykonanie świątecznych zadań. Dzieci mają możliwość wyboru preferowanej przez siebie aktywności, zgodnej z zainteresowaniami. Na począ-

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 26–27

LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

Niespodziewany gość

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- potrafi spojrzeć na problem z różnych perspektyw;
- argumentuje swoje wybory;
- potrafi dokonać analizy różnych zachowań;
- uczy się prawidłowej komunikacji społecznej;
- aktywnie poszukuje alternatywnych rozwiązań problemów;
- czyta tekst z podziałem na role;
- wyszukuje w tekście zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące;
- przekształca różne rodzaje zdań;
- uczestniczy w zabawie teatralnej;
- pisze poprawnie, czytelnie i estetycznie.

AKTYWNOŚCI UCZNI

- rozumiemy znaczenie różnych cech określających człowieka;
- podejmujemy decyzje w sytuacjach problemowych, przewidujemy możliwe następstwa;
- czytamy opowiadanie z podziałem na role;
- tworzymy zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- przygotowujemy scenki teatralne;
- piszemy „Opowieści wigilijne” w wybranym przez siebie stylu;

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

METODA 5 Z 15

Nauczyciel przygotowuje dla wszystkich uczniów listę 15 cech określających człowieka. Omawia ją z dziećmi. Zadaniem uczniów jest wybrać w czasie wyznaczonym przez nauczyciela (np. trzech minut) pięć według nich najważniejszych cech. Potem dzieci tworzą małe grupy (np. czteroosobowe). Spośród wybranych przez każde dziecko określeń uczniowie wskazują pięć najważniejszych zdaniem całej grupy. Nauczyciel zapisuje wszystkie cechy na tablicy. Przedstawiciele grup podają mu wyniki swoich wyborów. Prowadzący zaznacza wskazania każdej z grup. W ten sposób tworzy listę cech najważniejszych dla całej klasy. Na koniec uczniowie omawiają wyniki.

Przykłady cech: gościnność, uczynność, dobroć, uprzejmość, uczciwość, łagodność, cierpliwość, delikatność, odwaga, spryt, pomysłowość, odpowiedzialność, niezależność, otwartość, tajemniczość.

CZY ZAPROSIŁABYŚ/ZAPROSIŁBYŚ OBCEGO DO SWOJEGO DOMU? – drzewko decyzyjne

Technika drzewka decyzyjnego skłania do świadomego podejmowania decyzji (uczy samodzielnie myślenia, wyrażania własnego zdania, argumentowania, przewidywania skutków wyborów, analizowania). Ukazuje związek między podejmowaniem różnych decyzji a ich konsekwencjami. Graficzny zapis tworzy przejrzysty zapis przemyśleń.

Anna Onichimowska

Niespodziewany gość

Było dokładnie tak, jak powinno być na Gwiazdkę: padał śnieg, a w domu pachniało choinką. Piotrek pomagał nakrywać do stołu. Dwanaście talerzy? Zaczął liczyć gości. Ula z rodzicami, babcią i dziadkiem to pięć. Magda z Adasiem i tatą to osiem. On z rodzicami. Już miał spytać o dodatkowe nakrycie, kiedy przypomniał sobie ostatnią Wigilię i jeden talerz za dużo. „To dla niespodziewanego gościa” – zabrzmiały mu w uszach słowa taty. Ale nikt obcy się wtedy nie zjawił.

Piotrek stanął przy oknie, obok dziewczynek. Przyglądały się gonitwie Pimpka za Szyprem, a może czekały na Świętego Mikołaja?

– Dzieciaki, siadajcie – zaprosiła ich mama Piotrka.

– Ojej, zobaczcie!!! – wykrzyknęła Magda.

Na podwórku pojawił się trzeci pies. Duży, kudłaty.

– Jak on tu wszedł? – zdziwił się tata Piotrka.

Pimppek z Szyprem obwąchiwały go z rezerwą.

– Jak do was jechaliśmy, widziałam pana z takim psem przed jakimś sklepem, we wsi – powiedziała babcia Uli.

– Może ma coś na obroży, sprawdzę. – Piotrek wkładał już kurtkę.

– Wyjdźmy razem. Nie znasz go, synku. Wygląda na łagodnego, ale nigdy nic nie wiadomo. – Tata otworzył drzwi.

Powiało mrozem. Pies zamierzał ogonem, szczerząc się na powitanie.

– Czy ty jesteś, bracie? – spytał wujek, a kudłaty podszedł, trącając go nosem w nogę.

– Jest numer telefonu! A on ma na imię Irys – ucieszył się Piotrek.

Nie minęło piętnaście minut, jak przed ich bramą zatrzymał się mały, niebieski samochód, z którego wyskoczył właściciel Irysa.

SPIS TREŚCI

– Chyba pobiegł za zającem – tłumaczył. – Bardzo dziękuję i przepraszam za kłopot.

– Zapraszamy do stołu. – Na progu wyrosła mama. – Od kilku lat trzymamy dla pana miejsce. – Uśmiechnęła się. – Chyba że ktoś na pana czeka...

– Tak! – klasnął w rączki Adaś i wszyscy się roześmiali.

Nasz niespodziewany gość okazał się pisarzem. Wynajął w pobliżu domek, żeby w spokoju pracować. Może kiedyś napisze również o naszej Wigilii?

1. Jakie postacie występują w opowiadaniu? Kim okazał się niespodziewany gość?
2. Opowiedzcie, w jaki sposób rodzina Piotrka odszukała właściciela psa. Co jej w tym pomogło?
3. Dlaczego w czasie Wigilii przygotowujemy dodatkowe nakrycie? Porozmawiajcie o tym, czym jest gościnność.
4. Wyobraźcie sobie, że jesteście pisarzami. Napiszcie dowolny tekst.

28

NIESPODZIEWANY GOŚĆ

29

KTO NAS ODWIEDZI? (podręcznik, s. 28–29)

Uczniowie przygotowują się do prezentacji tekstu *Niespodziewany gość* Anny Onichimowskiej z podziałem na role. Wskazują postacie występujące w opowiadaniu. Przydzielają role – bohaterów oraz narratora. Po przeczytaniu opowiadania każde z dzieci zapisuje pytanie dotyczące treści czytanki. Nauczyciel wyznacza osobę, która jako pierwsza przeczyta swoje pytanie, oraz wskazuje dziecko, które będzie udzielać na nie odpowiedzi. To dziecko czyta swoje pytanie, wyznacza koleżankę lub kolegę do odpowiedzi itd.

TU TWORZY SIĘ ZDANIA

Uczniowie dzielą się na trzy grupy, tworząc Rodzinę Pytających, Rodzinę Rozkazujących i Rodzinę Oznajmujących. Najpierw próbują porozmawiać ze sobą, używając tylko takich zdań, jakie sugeruje im nazwa rodziny. Następnie każda z rodzin wyszukuje w tekście zdania spełniające kryterium przynależności do rodziny (pytające, oznajmujące, rozkazujące). Dzieci zapisują znalezione zdania na kartkach. Potem przekazują swoje kartki innym grupom, a te przekształcają otrzymane zdania w zdania takiego rodzaju, którego są przedstawicielami.

SCENKI TEATRALNE

Dzieci pracują w trzyosobowych grupach. Mają przygotować dwie scenki związane z nadejściem niespodziewanego gościa w wieczór wigilijny. Jedna z nich prezentuje postawę

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 28–29

PORADNIK:

Część 1B, s. 30

LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

Wójcik E., (2008), *Metody aktywizujące w pedagogice grup*, Kraków: Rubikon.

pełną niechęci, druga – życzliwości. W czasie odgrywania scenek – w odpowiednim momencie – nauczyciel zatrzymuje akcję i zadaje uczniom pytania: Jak się poczułaś/poczułeś?, Dlaczego tak powiedziałaś/powiedziałeś?, Dlaczego podjęłaś/podjąłeś taką decyzję?

ŚWIĄTECZNE OPOWIEŚCI

Dzieci wcielają się w rolę pisarzy. Mają za zadanie napisać świąteczną opowieść – w trzech wersjach: jedna z nich ma mieć zabarwienie komiczne, druga wprowadzająca elementy niepokoju, trzecia – według pomysłów nauczyciela lub dzieci. Po zakończeniu pracy uczniowie prezentują swoje opowieści na forum klasy.

KOSZ I WALIZKA

Uczniowie zapisują na osobnych kartkach zestaw cech, zachowań i postaw charakterystycznych dla ludzi. Tworzą z nich dwie grupy, przyklejając kartki na odpowiednich rysunkach: kosza i walizki. Omawiają, które z cech, zachowań i postaw warto są zabrania ze sobą na okres świąteczny, a które są niepotrzebne, nieważne, a nawet szkodliwe. Analizują zawartość kosza i walizki, potem komentują swoje wybory.

„Gazeta Przyjazna” – 24, 25, 26 grudnia

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- korzysta z mapy, wskazuje miasta, określa ukształtowanie terenu;
- czyta ze zrozumieniem tekst reporterski;
- znajduje w tekście potrzebne informacje i potrafi zapisać je w formie notatki graficznej;
- zna symbole narodowe, najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty, ludzi zasłużonych dla miejsca, w którym żyje;
- recytuje wiersze wykonując ustalone ruchy;
- potrafi prawidłowo zapisać życzenia;
- wykonuje kartę świąteczną, wystawiając gotowy obiekt clipart oraz ozdobną ramkę;
- bawi się przy muzyce.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- przekazujemy sobie informacje bez użycia słów;
- czytamy tekst reporterski w „Gazecie Przyjaznej”;
- samodzielnie piszemy notatkę;
- projektujemy szopkę nawiązującą do miejsca, w którym mieszkamy;
- recytujemy i rytmicznie wystukujemy wiersz;
- składamy sobie życzenia;
- bawimy się przy muzyce.

26 grudnia
25 grudnia Boże Narodzenie
24 grudnia Wigilia

Gazeta Przyjazna

Czasopismo klasy 2 Nr 8

NASI REPORTERZY INFORMUJĄ

W Krakowie co roku organizowany jest konkurs szopek krakowskich. Biorą w nim udział dzieci i dorośli. Prace konkursowe przedstawiają sceny Bożego Narodzenia wkomponowane w zabytki Krakowa. Są wśród nich wieże kościoła Mariackiego, Zamek Królewski na Wawelu, Barbakan, Brama Floriańska. Na szczytach wież twórcy szopek umieszczają często wizerunek orła z godła Polski i chorągwie. W szopkach możemy zobaczyć lalki w strojach ludowych i postacie historyczne. Szopki są często oświetlone, a postacie ruchome.

RAZEM KOŁĘDUJEMY

słowa: Bożena Czekańska-Mirek
muzyka: Anetta Pasternak

Wigilia

Znalazłam cię na niebie,
mrugasz i drżysz.
Dla wszystkich, co w potrzebie,
w tę noc tak lśniesz.

refren: Dzyń, dzyń, dzyń, to ten dzień.
Dzyń, dzyń, dzyń, wszedł już w sień.
Dzyń, dzyń, dzyń, wieczór już.
Dzyń, dzyń, dzyń, Gwiazdka tuż.

Jesteśmy razem wszyscy,
pośrodku stół.
Tak bardzo sobie bliscy,
dobrze nam tu.

refren: Dzyń...

Na stole obrus biały
i siana garść.
Oplatek w dłoni mały
to wspólny znak.

refren: Dzyń...

Ten wieczór jest jedyny
i święty tak.
Ogłoście już nowinę
na cały świat.

refren: Dzyń...

Wesołych Świąt!

Zdrowia, szczęścia i radości,
pomyślności i miłości.
Ciepłych chwil w rodzinnym gronie.
Niech Wam w sercach dobro pionie!

Czytelnikom „Gazety Przyjaznej”
życzy Redakcja

30 GAZETA PRZYJAZNA – 24, 25, 26 GRUDNIA 31

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

AMBASADOR

Nauczyciel dzieli klasę na równoliczne zespoły. Każdy zespół wysyła swojego „ambasadora” do prowadzącego zabawę (np. do nauczyciela). Prowadzący podaje im po cichu hasło złożone z dwóch wyrazów (np. puszysty śnieg, kolorowa choinka). Ambasadorzy wracają do swoich grup i bez użycia słów starają się przekazać uczestnikom swojego zespołu usłyszaną wiadomość. Jeśli grupa odgadnie hasło, wysyła kolejnego przedstawiciela do prowadzącego, który podaje kolejne hasło.

WYCIECZKA DO KRAKOWA

Uczniowie wskazują na mapie Polski Kraków. Korzystając z posiadanych wiadomości, określają położenie miasta. Dzieci znające Kraków wymieniają jego zabytki, interesujące miejsca warte odwiedzenia oraz opowiadają legendy związane z Krakowem. Nauczyciel prezentuje zgromadzone zdjęcia, ilustracje, prezentację krakowskich zabytków i szopek.

SZOPKI KRAKOWSKIE

Uczniowie czytają tekst zapisu reporterskiego, zamieszczonego w „Gazecie Przyjaznej” (podręcznik, s. 30). Następnie w grupach tworzą notatkę zawierającą najważniejsze informacje zawarte w reportażu. Na środku kartki zapisują wyrażenie „szopki krakowskie”. Wokół niego rysują linie (tak jak promienie słońca). Kartka krąży w kółko. Pierwsza osoba na

końcu jednej z linii zapisuje jedną zapamiętaną informację. Potem przekazuje kartkę kolejnej osobie, która zapisuje kolejną informację. Kartka krąży dopóty, dopóki grupa nie wyczerpie swoich pomysłów. Po wykonaniu zadania dzieci prezentują swoje prace.

Następnie uczniowie wyszukują w tekście – a potem zapisują – nazwy zabytków. Na tej podstawie wnioskuje, że nazwy zabytków pisze się wielką literą. Należy zwrócić dzieciom uwagę na zapis „kościół Mariacki”. Na koniec nauczyciel prosi dzieci, żeby zapisały nazwy zabytków znajdujących się w okolicy ich miejsca zamieszkania.

JAK WYGLĄDAŁBY SZOPKA CHARAKTERYSTYCZNA DLA REGIONU, W KTÓRYM MIESZKASZ?

Dzieci w grupach zastanawiają się nad projektem szopki, wzorowanej na szopce krakowskiej, ale nawiązującej do miejsca, w którym mieszkają. Nauczyciel zadaje uczniom pytania pomocnicze. Uczniowie rysują projekt szopki. Potem omawiają swoje prace.

JAK RECYTOWAĆ, ŻEBY OCZAROWAĆ?

Uczniowie słuchają wiersza wybranego i czytanego przez nauczyciela.

Uwaga: Nauczyciel zniekształca głoski, nie moduluje głosu, czyta „wersami”, nie zwracając uwagi na akcent logiczny, stoi „na baczność” lub nadmiernie gestykuluje.

Następnie nauczyciel czyta wiersz ponownie, tym razem

poprawnie: właściwie wymawia głoski, odpowiednio akcentuje różne składniki treściowe, zwracając uwagę na akcent logiczny i uczuciowy, odpowiednio moduluje głosem, dostosowując siłę, tempo, wysokość i barwę głosu do treści wypowiedzianych słów.

Potem nauczyciel prosi uczniów o wskazanie różnic między obiema recytacjami. Na ich podstawie dzieci tworzą listę cech poprawnej recytacji. Następnie uczniowie w czterech grupach przygotowują się do głośnego czytania tekstu wiersza *Wigilia* Bożeny Czekańskiej-Mirek, pamiętając o zasadach, które wspólnie wypracowali. Powtarzają próby tyle razy, ile będzie trzeba, żeby każde dziecko miało szansę na poprawne przeczytanie tekstu. Podczas prób dzieci mogą udzielać sobie wskazówek dotyczących recytacji. Na koniec następuje prezentacja tekstu: pierwsza grupa czyta pierwszą zwrotkę, refren czytają wszyscy, druga grupa czyta drugą zwrotkę itd.

DZYŃ, DZYŃ, DZYŃ – zabawa z dzwoneczkami

Dzieci ustawiają się w kole. Wcześniej przygotowują drobne instrumenty. Nauczyciel czyta tekst zwrotek wiersza *Wigilia* (podręcznik, s. 31), na słowa refrenu włączają się dzieci.

Na słowa: „Dzyń, dzyń, dzyń” dzieci dzwonią na dzwoneczkach, natomiast na pozostałe słowa refrenu tupią trzy razy. Rytmicznie recytują refren.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 30–31

ZASOBY:

SCHOLARIS: [PRZEWODNIK PO KRAKOWIE](#)

LITERATURA:

Wójcik E., (2008), *Metody aktywizujące w pedagogice grup*, Kraków: Rubikon.

ABY ŻYCZENIA BYŁY PRAWDZIWE...

Uczniowie chodzą po sali. Każdemu z napotkanych dzieci składają życzenia (z wymyślonej przez siebie okazji). Po wykonaniu zadania dzieci siadają na dywanie i rozmawiają o swoich odczuciach.

Propozycje pytań:

- Które z życzeń zapamiętałaś/zapamiętałeś?
- Które z życzeń cię zdziwiło?
- Które z życzeń wydało ci się najbardziej szczerze?

Na podstawie ćwiczenia uczniowie w parach zastanawiają się, jakie cechy powinny mieć życzenia składane bliskim. Swoimi przemyśleniami dzielą się z resztą klasy. Potem nauczyciel prosi dzieci, żeby każde z nich spróbowało ułożyć życzenia świąteczne dla swoich bliskich. Chętni uczniowie prezentują je innym dzieciom. Wszyscy zapisują swoje życzenia na kartkach.

Na koniec uczniowie wykonują na komputerach ozdobną kartkę, na którą wklejają napisane przez siebie życzenia. Wklejają gotowy obiekt Clipart, wybierają ozdobną ramkę.

SWOBODNE ZABAWY RYTMICZNE PRZY MUZYCE

- Doskonalenie poczucia rytmu.
- Dostosowanie rodzaju ruchu do charakteru muzyki.
- Realizacja rytmów z klaskaniem.

Jak sylwestra spędza Yao, a jak Diego?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poszerza zasób słownictwa;
- uważnie słucha opowiadania *Sylwester* Anny Onichimowskiej;
- myśli twórczo, wskazuje interesujące pomysły na zabawę;
- zapisuje swoje pomysły na walkę z nudą, dbając o poprawność ortograficzną i estetykę zapisu;
- analizuje i klasyfikuje, rozwija umiejętność hierarchizacji;
- rozwija myślenie przyczynowo-skutkowe, abstrakcyjne;
- uczy się konstruktywnego rozwiązywania problemów;
- rozwija umiejętności społeczne podczas pracy zespołowej;
- bierze udział w zabawie przy muzyce z użyciem balonów.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- rozmawiamy o nocy sylwestrowej;
- uważnie słuchamy opowiadania *Sylwester* i tworzymy własną mapę pamięci;
- szukamy pomysłów na walkę z nudą, zapisujemy je i szeregujemy w promykach;
- współtworzymy z nauczycielem opowieść;
- szukamy rozwiązań, odpowiadając na pytania, staramy się przewidzieć konsekwencje naszych pomysłów;
- tańczymy z balonami.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

PARĘ SŁÓW O NASZYCH ZABAWACH SYLWESTROWYCH

Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel przygotowuje dowolny przedmiot. Dziecko, które go otrzyma, będzie miało prawo głosu. Uczniowie wypowiadają się, a potem przekazują przedmiot kolejnej osobie. Nauczyciel moderuje pracę uczniów.

Zadanie 1

Prowadzący zadaje pytanie: Jakie słowa kojarzą się wam z zabawą sylwestrową? Podajcie same rzeczowniki.

Pierwszy rzeczownik podaje nauczyciel, np.: fajerwerki. Potem rzeczowniki wymieniają kolejni uczniowie, np.: muzyka, taniec, postanowienia.

Zadanie 2

Nauczyciel pyta uczniów: Co robiliście podczas nocy sylwestrowej? Podajcie same określenia czynności (czasowniki).

Nauczyciel mówi np.: oglądałem (podręcznik, s. 32–33)

Nauczyciel czyta na głos opowiadanie *Sylwester* Anny Onichimowskiej. Dzieci uważnie słuchają i wykonują schematyczne rysunki do tekstu (lub zapisują słowa kluczowe). Potem uczniowie próbują odtworzyć treść czytanki z pamięci – mogą się wspomagać swoimi rysunkami lub skorzystać z zapisanych słów kluczowych. Ćwiczenie to może być wzbogacone o wplatanie zadań do wykonania (podobnie jak w opowieści ruchowej).

METODA STORYLINE, CZYLI TWORZYMY HISTORIĘ

Praca metodą story line łączy w sobie narrację, fabułę, od-

grywanie ról, gry dydaktyczne, dyskusję grupową, myślenie problemowe, twórcze, wizualizację. Głównym jej założeniem jest wzmacnianie aktywności uczniów i wykorzystanie ich naturalnego entuzjazmu. Metoda ta opiera się na interakcji między dziećmi, która dostarcza im intensywnych odczuć i przeżyć, a przez to wpływa na zaangażowanie każdego dziecka. Uczniowie grają w opowiadanej historii siebie lub wykreowane postaci. Mogą również współtworzyć z nauczycielem kolejne wydarzenia. Opowiadanie historii pozwala kreować różne sytuacje i przestrzenie. Odwołuje się do doświadczeń i wiedzy nabytej w środowisku pozaszkolnym. Głównymi elementami pracy metodą story line są – wymyślone przez samego nauczyciela lub wspólnie z uczniami – epizody oraz pytania kluczowe.

Etapy pracy przygotowawczej nauczyciela:

- Dobór opowieści – historii problemowej lub problemu.
- Podział historii na epizody:
  - inspirujący początek historii, wprowadzający w tematykę zagadnienia, zawierający problem, z którym dzieci mają się zmierzyć;
  - wciągające rozwinięcie;
  - emocjonujące zdarzenie;
  - szczęśliwe zakończenie, rozwiązanie problemu.
- Opracowanie pytań kluczowych do poszczególnych epizodów.
- Pytania kluczowe, poprzez ciekawą, intrygującą formę, mają pobudzić aktywność, motywację i zaangażowanie

Anna Onichimowska

Sylwester

Wszyscy zasiedli przed telewizorem.

– Protestuję! – powiedziała mama. – To nie jest zwyczajny wieczór! – I wyłączyła telewizor. Zaległa cisza.
 – Jest tyle fajnych filmów! – skrzywił się Kuba.
 – To co będziemy robić? – spytał ostrożnie tato.
 – Dawno niczego razem nie czytaliśmy! – Mama zbliżyła się do biblioteczki. – Wybierzmy jakąś wesołą książkę.
 Każdy chciał inną i zrobiło się okropne zamieszanie. Tato zaklaskał.
 – Zamiast czytać, możemy sami coś napisać!
 – My? – pisnęła Zosia.
 – Świetnie! – ucieszyła się mama. – Będziemy wspólnie wymyślać, a tato nam to spisze. I zaczęła:

– Dawno, dawno temu wśród skał mieszkał góral. Nazywał się Stary Rok... – zawiesiła głos, wodząc wzrokiem po dzieciach.
 – Kiedyś uciekły mu dwie owce i rzucił się w pościg. – Antek zachichotał. – A reszta owiec pobięła za nim.
 – Zbiegli z góry – włączył się Wojtek. – Patrz, a tam statek kosmiczny.
 Teraz już roześmiali się wszyscy, a tato podniósł rękę na znak, że się zgłasza.
 – Nie widziałeś moich owiec? – spytał góral kosmitę. Weale się go nie przestraszył, bo tak dawno nie widział ludzi, że prawie zapomniał, jak wyglądają.
 – Nie – odpowiedział kosmita – ale wsiadajcie, to ich poszukamy.

32

SYLWESTER

– I do statku wladowało się całe stado, bo to był statek z gumy! – wykrzyknął Kuba.
 – Góral myślał, że pojazd wzniesie się w powietrze, ale nie z tego! Wypuścił z podwozia całe mnóstwo nóg i jak stonoga biegł przed siebie – wymyśliła mama.
 – Aż trafił nad rzekę – powiedziała Zosia, a tato poglaskał ją po głowie i opowiadał dalej:
 – Po drugiej stronie rzeki siedział inny góral, który nazywał się Nowy Rok, a obok niego pasły się owce-uciekiniarki.

– Zapraszam wszystkich na tort noworoczny! – zawołała mama. – Zbliża się północ!
 – Tak powiedział Nowy Rok? – zdziwił się Wojtek.
 – Bardzo możliwe. – Mama się uśmiechnęła. – Ale naprawdę za chwilę będzie dwunasta!

1. Jakie pomysły na spędzenie sylwestra miała rodzina Wojtki?
2. Wymyślcie dalszy ciąg rodzinnej opowieści o Starym i Nowym Roku. Zilustrujcie ją.
3. Dowiedzcie się, czy na całym świecie Nowy Rok obchodzi się w tym samym czasie.
4. Poszukajcie informacji o tym, jak się spędza Nowy Rok w różnych krajach.

33

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 32–33

LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

uczniów. Dają też możliwość spojrzenia na zagadnienie z różnych perspektyw. Pytania kluczowe skłaniają dzieci do stawiania hipotez. Decyzje uczniów wpływają na przebieg dalszej części historii, zwroty akcji – historia będzie się zmieniać się dynamicznie.

- Wymyślenie form aktywności uczniów do poszczególnych epizodów.

Uwaga: O dynamice zajęć decyduje różnorodność propozycji aktywności.

Przykład realizacji:

- Wybór historii.
- Nauczyciel rozpoczyna historię, wprowadzając dzieci w tematykę zagadnienia.

Był wczesny sylwestrowy poranek. Janka obudził dziwny dźwięk. Chłopiec szybko otworzył oczy. Na dworze było jeszcze szaro, a w domu panowała absolutna cisza. Janek spojrzął w okno. Zauważył, że na szybie jest przyklejona koperta. Chłopiec zdziwił się, bo mieszkał w bloku na drugim piętrze.

- Nauczyciel zadaje pytania kluczowe:
  - Co powinien zrobić Janek?
  - Czy może sam spróbować odkleić list od szyby? Czym to może grozić?
  - Co może być w kopercie?
  - Kto może być nadawcą listu?

Uwaga: Nauczyciel tworzy pytania kluczowe, dostosowując je do przewidywań uczniów.

- Nauczyciel proponuje różne formy aktywności:
  - Wykonanie koperty z kartki papieru.
  - Napisanie listu o treści zaproponowanej przez uczniów (lub zaszyfrowanie wiadomości).
  - Zainscenizowanie rozmowy z zaspianymi rodzicami.
- Nauczyciel wymyśla ciąg dalszy opowieści – jej rozwinięcie, zgodne ze wskazówkami uczniów. Dbą o to, aby historia była emocjonująca. Dodaje swoje pomysły, odpowiednio modulując głos, żeby wciągnąć dzieci w wir wydarzeń.
- Nauczyciel ponownie formułuje pytania kluczowe (nawiązujące do zaprezentowanego wcześniej epizodu). Następnie proponuje dzieciom różne formy aktywności, a potem opowiada kolejny epizod – emocjonujące zdarzenie, tworzy pytania kluczowe, wymyśla zadania dla uczniów.
- Ostatni etap to wymyślenie szczęśliwego zakończenia.

JAK SYLWESTRA SPĘDZA YAO, A JAK DIEGO?

Nauczyciel przygotowuje informacje na temat sposobów spędzania nocy sylwestrowej w różnych częściach świata. Dzieci z jego pomocą tworzą prezentację multimedialną w programie Power Point.

ZABAWY SYLWESTROWE

- Zabawy z balonami przy muzyce.
- Taniec z balonami.

Proszę państwa, oto Rok!

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- zna swoją datę urodzenia i umieszcza ją na osi czasu;
- zadaje pytania i na podstawie odpowiedzi rówieśników odgaduje nazwę miesiąca;
- układa chronologicznie nazwy miesięcy i wydarzenia;
- porównuje swój wiek i wzrost z wiekiem i wzrostem koleżanek i kolegów;
- przygotowuje klasowy kalendarz;
- czyta i recytuje tekst *Proszę państwa, oto Rok!*;
- wskazuje osoby pracujące przy realizacji przedstawienia teatralnego, wie, czym one się zajmują;
- pisze zaproszenie;
- poznaje i utrwała zasady pisowni wyrazów z „rz”;
- poznaje etymologię nazw niektórych miesięcy;
- bierze udział w zabawach z piłką, przygotowujących do gry w minikoszykówkę.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- bawimy się, odgadywając nazwy miesięcy;
- porównujemy swój wiek i wzrost;
- tworzymy klasowy kalendarz;
- przygotowujemy inscenizację;
- piszemy zaproszenie na przedstawienie;
- utrwalamy pisownię wyrazów z „rz”;
- ustalamy, skąd pochodzą nazwy miesięcy;
- uczymy się grać w minikoszykówkę.

Agnieszka Frączek

Proszę państwa, oto Rok!

SPIS TREŚCI

Narrator 1:
Proszę państwa, oto Rok!
Gęsta broda, dziarski krok,
płatki śniegu na kapturze,
kilka fiołków we fryzurze,
w butonierce¹ wiśni kiście,
a w kieszeniach złote liście.

Narrator 2:
Rok ma obowiązków krocie!²

Narrator 1:
I całutki tuzin pociech.

Na scenę wbiegają kolorowe Miesiące, śmieją się, coś wesolo wołają, podskakują – powstaje zamieszanie.

Narrator 2:
Lepiej stanę sobie z boku...
Niech pan powie, panie Roku –
ma pan dzieci dosyć sporo,
a dokładnie: dwanaścioro,
czyli niemal całą klasę! –
czy pan ich nie myli czasem?...

Rok:
Mylić dzieci? Co pan plecie!
Każde z nich jest inne przecież!
(do Miesiący)
Proszę teraz, moi mili,
byście nam się przedstawili.

*Miesiące ustawiają się w szeregu,
Rok głośno je przedstawia.*

Styczeń:
Dzięki mnie świat białą łśni,
coraz dłużej trwają dni.

Luty:
Mnie udaje się co roku
w łódź przemieniać nurt potoków.

Marzec:
Ja zawilec w lesie sadzę
i bocianom wracać radzę.

Kwiecień:
A ja, razem z jaskółkami,
przyozdabiam świat kwiatami.

¹ butonierka – niewielki otwór na guzik w klapie marynarki.
² krocie – bardzo dużo.

34 PROSZĘ PAŃSTWA, OTO ROK! 35

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

JAKI TO MIESIĄC?

Nauczyciel przygotowuje kartki z zapisanymi nazwami miesięcy. Pierwsze dziecko losuje kartkę, pokazuje ją pozostałym uczniom tak, aby samemu nie widzieć zapisu. Odkłada kartę i próbuje odgadnąć nazwę miesiąca na podstawie odpowiedzi pozostałych uczniów na jego pytania, np.: Czy jestem miesiącem ciepłym? Czy jestem miesiącem wakacyjnym? Czy jestem miesiącem z pierwszej połowy roku? Uczeń może zadać nieograniczoną liczbę pytań, natomiast pytanie o nazwę miesiąca (np. Czy jestem grudniem?) powinno pojawić się jako ostatnie.

CAŁY ROK

Nauczyciel rozdaje dzieciom karty z kalendarza (może użyć kalendarza z poprzedniego roku). Każde dziecko otrzymuje jedną, losowo wybraną kartkę (ponieważ dzieci jest więcej niż miesięcy w roku, nauczyciel dzieli grupę na dwie części bądź rozdaje podwójne kartki – dwie kartki ze styczniem, dwie z lutym itd.). Na hasło nauczyciela, np.: „rok”, dzieci ustawiają się w rzędzie zgodnie z kolejnością miesięcy. Miesiące w danym roku (w rzędzie) nie mogą się powtarzać (można stworzyć dwa rzędy).

POKAŻ MI, KIEDY SIĘ URODZIŁAŚ/URODZIŁEŚ

Uczniowie układają kartki kalendarza na podłodze, w pewnej odległości od siebie. Następnie ustawiają się obok nazw miesięcy, w rzędzie, według kolejności urodzin (począwszy

od stycznia). Zadanie to mają wykonać bez słów – mogą porozumiewać się tylko za pomocą gestów i znaków. Gdy wykonają zadanie, muszą zapamiętać swoje ustawienie. Następnie umieszczają na osi czasu karteczki z zapisanym imieniem i datą urodzenia. Ustalają, które z dzieci jest najstarsze, które najmłodsze.

WZROST A WIEK

W kolejnym etapie, stojąc w rzędzie (według daty urodzenia), dzieci porównują swój wzrost. Zastanawiają się wspólnie, czy wzrost jest wprost proporcjonalny do wieku.

KALENDARZOWY MIX

Klasa jest podzielona na grupy. Każdy zespół ma do dyspozycji kalendarz, w którym są zaznaczone święta oraz ważne dni w roku. Dzieci otrzymują od nauczyciela kartki, na których są zapisane nazwy świąt i ważnych wydarzeń. Zadaniem zespołów jest ułożyć chronologicznie otrzymane karty.

SKĄD SIĘ WZIĘŁY NAZWY MIESIĘCY?

Dzieci wspólnie zastanawiają się, od czego mogą pochodzić nazwy poszczególnych miesięcy. Każde skojarzenie jest dobre, a grupa może wybrać te, które są najciekawsze, i zapisać je w zeszytach. Nauczyciel może przybliżyć dzieciom etymologię nazw niektórych miesięcy.

NASZ KALENDARZ

Dzieci dobierają się w pary, losują karteczki z nazwą miesiąca. Ze zgromadzonych gazet, starych kalendarzy wycinają elementy charakterystyczne dla wylosowanego miesiąca i tworzą z nich kolaż – ilustrację do karty kalendarza. Dzieci podpisują każdą kartę nazwą miesiąca oraz zapisują kolejne dni zgodnie z rzeczywistym tygodniowym podziałem (wzoru się na oryginalnych kalendarzach). Na swoich kartach nanoszą ważne dla nich informacje (np. datę urodzin, imię). Powstały kalendarz może być wykorzystany przez nauczyciela do zaznaczania ważnych wydarzeń szkolnych, planowanych wycieczek itp.

PROSZĘ PAŃSTWA, OTO ROK! – inscenizacja tekstu

Uczniowie czytają tekst *Proszę państwa, oto Rok!* Agnieszki Frączek (podręcznik, s. 34–36). Następnie nauczyciel prosi, żeby dzieci zastanowiły się, jakie osoby są zaangażowane w przygotowanie inscenizacji teatralnej oraz jaka jest ich rola. Potem uczniowie wybierają spośród siebie aktorów, dziecko odpowiedzialne za przygotowanie i włączanie muzyki, scenografa, osobę, która przygotowuje afisz teatralny, suflera. Reżyserem jest nauczyciel. Aktorzy wybierają fragmenty do przedstawienia w inscenizacji. W porozumieniu z reżyserem zastanawiają się nad sposobem prezentacji swoich ról, doбором rekwizytów. Dzieci wspólnie ustalają sposób pojawiania się na scenie poszczególnych miesięcy. Na zakończenie inscenizacji uczniowie mogą przygotować

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 34–36

PORADNIK:

Część 1B, s. 35

LITERATURA:

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

wspólny taniec w wykonaniu wszystkich miesięcy.

NASZ MIESIĄC

Dzieci otrzymują od nauczyciela małe karteczki samoprzylepne. Wpisują na nich nazwę swojego ulubionego miesiąca. Nauczyciel rysuje na tablicy koło i 12 promieni (słońce). Uczniowie dokleją swoje karteczki na promieniach słońca (styczeń umieszczony jest w miejscu godziny 12 na tarczy zegara). Na takim graficznym obrazie można łatwo zobaczyć, który miesiąc jest ulubionym miesiącem danej grupy. Można np. ustalić, że w tym miesiącu zorganizujemy np. „super wycieczkę” itp.

UTRWALAMY PISOWNIĘ WYRAZÓW Z „RZ”

Uczniowie wypisują z podręcznika (s. 34–36) wszystkie wyrazy z „rz”. Klasyfikują je według reguły ortograficznej: „rz” wymienne na „r”, „rz” po spółgłoskach.

ZABAWY Z PIŁKAMI – MINIKOSZYKÓWKA

- Zabawy bieżne – zatrzymywanie się na sygnał, zmiana tempa oraz kierunku biegu.
- Chwyty, podania sprzed klatki piersiowej, znad głowy, koźlowanie.
- Koźlowanie niskie i wysokie w miejscu, marszu, truchcie ze zmianą ręki oraz kierunku.
- Rzuty do kosza oburącz z miejsca, z wyskoku, po koźlowaniu.

Jeśli w Polsce jest zima, to jaka pora roku jest w Australii?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozwija wyobraźnię poprzez rozumowanie hipotetyczne;
- tworzy galerię pór roku, szukając skojarzeń;
- uczy się planować działania, pracując metodą projektu;
- korzysta z książek, internetu, wiedzy innych;
- prowadzi proste obserwacje związane z oświetleniem Ziemi w różnych fazach obiegu Ziemi wokół Słońca;
- dostrzega związki przyczynowo-skutkowe zachodzące w przyrodzie;
- uczy się skakać w dal.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wspólnie tworzymy galerię pór roku, odwołując się do własnych skojarzeń;
- przygotowujemy się do realizacji projektu „Pory roku”, wspólnie ustalamy jego cele, sposoby realizacji, prezentacji;
- realizujemy projekt, wykonując wyznaczone zadania;
- zastanawiamy się, dlaczego zmieniają się pory roku;
- bierzemy udział w symulacji przedstawiającej krążenie Ziemi wokół Słońca;
- sprawdzamy pogodę w różnych miejscach na Ziemi, korzystając z map i internetu;
- uczymy się skakać w dal.

Maj:
Gdy się zjawiam, to w ogródku bez rozkwita pomalutku.

Czerwiec:
Za to kiedy ja tu wpadam, świat truskawki, mniam, zajada.

Lipiec:
Ja czereśnie mam w koszyku i wakacji czar dla smyków.

Sierpień:
A ja w polu zboża koszę i smak śliwek tu przynoszę.

Wrzesień:
Dla mnie wrzosa kwitną wszędzie i z drzew sypią się żółędzie.

Październik:
Na mój widok świat się złości, a spod świerków i paproci grzyby z wielkim animuszem¹ wychylają kapelusze.

Listopad:
A ja wiatr i deszcze wołę, chadzam więc pod parasolem.

Grudzień:
Ja zaś chłodem wkoło dmucham, a dmuchając, kołęd słucham.

Rok:
Mylić dzieci? Za nic w świecie! Teraz pan już widzi przecież, jak są różne, jak odmienne...

Narrator 2:
...ale wszystkie są przyjemne!

Narrator 1:
Odmieniają świat co chwilę!

Narrator 1 i 2:
Dobrze, że ich jest aż tyle!

¹ z animuszem – odważnie, z zapalem.

Jak zmieniają się pory roku?

Zastanówcie się, ile zim upłynęło już w ciągu waszego życia. Czy tyle samo, ile macie lat? Jak myślicie, dlaczego?

Wiosna, lato, jesień i zima to cztery pory, które obserwujemy w Polsce w ciągu jednego roku. Porom roku towarzyszą zmiany pogody, które wpływają na życie roślin i zwierząt. Mamy także dwie przejściowe pory roku: przedwiosnie i przedzimie.

W niektórych miejscach na Ziemi występują dwie pory roku: pora deszczowa i sucha.

SPIS TREŚCI

1. Jakie zmiany zachodzą w przyrodzie wiosną, latem, jesienią i zimą? Zastanówcie się, do czego przydaje się taka wiedza.
2. Sprawdźcie w kalendarzu, kiedy rozpoczyna się każda pora roku. Zaobserwujcie, czy pogoda za oknem odpowiada kalendarzowej porze roku.
3. Dowiedźcie się, o jakich miejscach na Ziemi mówi dziewczynka. Gdzie możecie poszukać informacji na ten temat?

36 PROSZĘ PAŃSTWA, OTO ROK!
JAK ZMIENIAJĄ SIĘ PORY ROKU? 37

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZADANIE NA DOBRY POCZĄTEK

Uczniowie pracują w parach. Nauczyciel prosi o znalezienie jak największej liczby wyrazów, zawierających cząstkę „-rok” (np.: krok, mrok, sroka, prorok, wyrok, wzrok, barok, urok, prokurator, rokować).

GALERIA PÓR ROKU

Uczniowie dzielą się na cztery grupy. Każdy zespół reprezentuje określoną porę roku. Na dużym arkuszu papieru pakowego dzieci odrysowują sylwetkę jednego z członków grupy. Szczegóły rysunku uzupełniają elementami, które kojarzą się im z porą roku, którą reprezentują (np. grupa „zima” może narysować swojej postaci oczy w kształcie śnieżynek, a brwi w kształcie nart itp.). Swoje dzieła uczniowie eksponują np. na ścianie korytarza. Warto zachęcić dzieci, żeby obejrzały prace wszystkich grup.

PRACA METODĄ PROJEKTU

Położenie nacisku na aktywność uczniów, pozwolenie na samodzielne dochodzenie do wiedzy w trakcie rozwiązywania problemów niewątpliwie sprawi, że dzieciom łatwiej będzie zrozumieć zagadnienia związane z następstwem pór roku. Praca metodą projektu uczy planowania własnych działań i przewidywania ich skutków. Wpływa na budowanie wewnętrznej motywacji oraz kształtuje postawy społeczno-moralne. Dzięki możliwości wyboru zagadnień i sposobów realizacji praca metodą projektu uwzględni

indywidualne potrzeby, zainteresowania i uzdolnienia każdego ucznia.

Etapy pracy metodą projektu:

- Przygotowanie projektu – ustalenie jego tematu, określenie celów: – Czego chcielibyście się dowiedzieć o porach roku? – Czy jest zagadnienie, które was szczególnie interesuje?
- Dzieci w swoich zespołach zastanawiają się, co chciałoby przygotować na temat danej pory roku. Nauczyciel ukierunkowuje ich dyskusję, prowokuje pytaniami do poszerzenia i zgłębienia tematyki. Na koniec każdy zespół prezentuje swoje pomysły dzieciom z innych grup, które mogą zaproponować dodatkowe zagadnienia do opracowania.
- Proponowane cele projektu:
  - dowiem się, kiedy zaczynają się kalendarzowe pory roku;
  - przygotuję informacje dotyczące aktywności zwierząt i zmian w świecie roślin;
  - dowiem się jak najwięcej o zjawiskach pogodowych występujących w danej porze roku;
  - wykonam rysunki, związane z wybraną porą roku;
  - poznam przysłowia dotyczące miesięcy wiosennych, letnich, jesiennych lub zimowych.
- Ustalenie sposobów realizacji zadań. Uczniowie zastanawiają się, w jaki sposób zgromadzą informacje potrzebne do opracowania poszczególnych za-

dań (np. skorzystają z książek przyrodniczych zebranych w bibliotece szkolnej, przeprowadzą wywiad z nauczycielem przyrody, poszukają informacji w internecie).

- Ustalenie sposobu prezentacji. Dzieci zastanawiają się nad sposobem prezentacji wyników swojej pracy. Mogą np. stworzyć album zawierający komentarze pod zdjęciami/rysunkami, przygotować inscenizację, nagrać film, przeprowadzić i nagrać wywiad. Prezentacja wyników pracy może również przyjąć formę improwizowanej rozmowy – „konferencji prasowej”. Pytania mogą przygotować uczniowie tworzący daną grupę. Mogą je też zadawać dzieci z innych zespołów.
- Ustalenie terminów realizacji poszczególnych zadań.
- Kryteria oceny zadań.
- Wykonanie zaplanowanych działań.
- Prezentacja efektów projektu.
- Ewaluacja – odniesienie się do zaplanowanych celów projektu.

Uwaga: Pracę metodą projektu powinno się zaplanować na kilka dni, aby dać uczniom szansę rzetelnego przygotowania się do prezentacji efektów swoich działań.

DLACZEGO ZMIENIAJĄ SIĘ PORY ROKU?

Nauczyciel organizuje ćwiczenie wyjaśniające zjawisko pór roku.

Jedno z dzieci trzyma w ręku włączoną latarkę. Drugie, trzymając globus, imituje ruch obiegowy Ziemi (nauczyciel

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 37

ZASOBY:

SCHOLARIS: [SŁOŃCE W RÓŻNYCH PORACH ROKU](#)

LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

SCENARIUSZE:

„Jak badamy pogodę?”. Praca metodą projektu

zwraca uwagę na poprawne trzymanie globusa, aby nachylenie osi Ziemi nie zmieniało się). Uczniowie uważnie obserwują, w jaki sposób zmienia się oświetlenie różnych części Ziemi.

Przewidywane spostrzeżenia: Ziemia nie jest równomiernie oświetlona.

Nauczyciel zadaje pytania:

- Która część Ziemi jest lepiej oświetlona, która słabiej? Jak to może mieć konsekwencje?
- Która część Ziemi jest cały czas oświetlona? Na której panuje mrok? Co to oznacza?

KIEDY W AMERYCE POŁUDNIOWEJ MOŻNA POJEJŻDZIĆ NA NARTACH?

Dzieci analizują mapę świata. Znajdują miejsca na półkuli południowej, które położone są w podobnej odległości od równika jak Polska (miasta w południowej Argentynie, Chile, Australii). Wspólnie z nauczycielem sprawdzają w internecie pogodę w wybranych miejscach. Porównują ją z aktualną pogodą w Polsce. Na koniec wyciągają wnioski i porównują je z wnioskami z poprzedniego ćwiczenia.

ZABAWY RUCHOWE – DOSKONALENIE UMIEJĘTNOŚCI SKOKU W DAL

- Ćwiczenie różnych form podskoków i skoków.
- Wieloskoki (jednonóż, obunóż, naprzemienne).
- Skoki w dal z miejsca, z dwukroku i z rozbiegu.

Czy dróżka może stać się drogą, a papużka papugą?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- znajduje słowa z tej samej rodziny, uzasadniające pisownię wyrazów z „ż” wymiennym na „g”;
- układa opowiadanie z wyrazami zawierającymi „ż” wymienne na „g”;
- wymyśla dialog z użyciem wskazanych wyrazów;
- czyta z podziałem na role rozmowę krasnoludków;
- wymyśla opowiadanie stanowiące kontynuację historyjki obrazkowej;
- wykonuje interaktywne ćwiczenia ortograficzne dla dzieci;
- posługuje się przybarami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- szukamy wyrazów ukrytych w klasie i tworzymy z nich pary;
- układamy dialog, używając wskazanych słów;
- układamy opowiadanie na podstawie ilustracji w podręczniku;
- ćwiczymy ortografię, wykorzystując gry edukacyjne w internecie;
- bawimy się z wykorzystaniem ławeczki gimnastycznej.

1. Przeczytajcie rozmowę krasnoludków. Zwróćcie uwagę, jak są zapisane pary wyrazów zaznaczone tym samym kolorem.

2. Przyjrzyjcie się ilustracji. Wymyślcie, co mogło się przydarzyć krasnoludkowi siedzącemu w fotelu.

3. Jak myślicie, dlaczego krasnoludki ułożyli wyrazy w takie pary?

4. Przeczytajcie zdania. Zapamiętajcie je i napiszcie w zeszyte.

Ułóżcie inne zdania z wykorzystaniem wyrazów, które przygotowały krasnoludki.

ZWRÓĆCIE UWAGĘ!
Ż piszemy między innymi wtedy, gdy wymienia się na g.

Wierszyk ortograficzny
Kiedy z nieba prószy śniegiem,
na powietrze ruszam biegiem
i na śnieżku, przez „ż” z kropką,
słowo „śnieżny” piszę stopką.
Agnieszka Frączek

SPIS TREŚCI

dróżka droga koleżanka kolega
dłuższy długi twarożek twaróg
nóżka noga papużka papuga
rożek róg ważyć waga
uważaj uwaga

O, zaczyna padać śnieg!
To raczej śnieżek!
Masz jakąś ciekawą książkę?
Mam „Księgę zagadek”.

Śnieżek zasypał dróżkę.
Śnieg zasypał drogę.

38 ZAŁĘK SŁÓWEK – WYRAZY Z Ż WYMIENNYM 39

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 38–39

LITERATURA:

Drygas E., (2014), *Gotowe scenariusze lekcji aktywizujących, czyli jak odkleić dziecko od krzeselka i przywrócić mu wyobraźnię*, Poznań: Publicat.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

POSZUKIWACZE UKRYTYCH SŁÓW

Nauczyciel ukrywa w klasie kartki z zapisanymi wyrazami zawierającymi „ż” wymienne oraz ich wyrazy pokrewne z „g”, np.: wstążka, wstęga, dróżka, droga, ważyć, waga. Należy przygotować tyle kartek, ilu jest uczniów. Jeśli liczba dzieci jest nieparzysta, można przygotować trzy wyrazy z tej samej rodziny, np.: droga, dróżka, podróżnik. Uczniowie szukają schowanych wyrazów. Każdy uczeń po odnalezieniu kartki siada na dywanie, żeby nie utrudniać pracy swoim koleżankom i kolegom. Następnie dzieci dobierają się w pary tak, aby miały parę wyrazów pokrewnych i wykonują ilustrację przedstawiającą odnalezione wyrazy. Podpisują swoje prace na dole kartki. Rysunki te będą wykorzystane do zabawy „Papier, nożyce, kamień”.

Uczniowie zawieszają na tablicy utworzone pary wyrazów pokrewnych. Następnie analizują zapisy. Starają się wyjaśnić regułę pisowni zgromadzonych wyrazów.

ORTOGRAFICZNE OBRAZY

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każdy zespół otrzymuje tabelę z zapisanymi wyrazami z „ż” w tyłu kolumnach, ile jest grup.

Każda grupa ma przypisaną jedną kolumnę tabeli. Dzieci układają opowiadanie, używając w nim jak największej liczby wyrazów ze swojej kolumny. Opowiadania mogą być śmieszne i nierzeczywiste. Uczniowie mogą również schematycznie narysować swoje opowiadanie.

Przykład tabeli:

Grupa I	Grupa II	Grupa III	Grupa IV
nóżka	śnieżek	dróżka	uważaj
ważyć	możemy	koleżanka	pomoże
książka	bieżnia	odważny	wstążka
ośnieżony	posązek	ważny	rożek
potężny	stożek	papużka	twarożek
poroże	krążyć	dłużej	służyć
drożej	skarżyć	uważny	zatrwożyć się

Każda grupa ma przypisaną jedną kolumnę tabeli. Dzieci układają opowiadanie, używając w nim jak największej liczby wyrazów ze swojej kolumny. Opowiadania mogą być śmieszne i nierzeczywiste. Uczniowie mogą również schematycznie narysować swoje opowiadanie.

ROZMÓWKI ORTOGRAFICZNE

Każda para uczniów otrzymuje listę wyrazów z „ż” (mogą to być wyrazy użyte w poprzednim ćwiczeniu). Zadaniem jest ułożenie dialogu z wykorzystaniem jak największej liczby wyrazów z listy. Dzieci wymyślają sytuację, w której toczy się rozmowa, i wchodzi w rolę wybranych postaci (np. sklep – sprzedawca i klient, szpital – lekarz i pacjent). Aby zwiększyć szansę na zapamiętanie przez dzieci wyrazów pisanych przez „ż”, należy pominąć w dialogu wyrazy z „rz” (jeśli to możliwe). Dzieci zapisują swoje rozmowy. Warto przypomnieć sposób zapisywania dialogów (pauza dialogowa).

ROZMOWY KRASNOLUDKÓW (podręcznik, s. 38)

Uczniowie nadal pracują w parach. Przydzielają sobie role i czytają rozmowy krasnoludków. Analizują zapis wyróżnionych wyrazów. Formułują wnioski dotyczące pisowni niektórych wyrazów z „ż” i porównują je z wnioskami wyciągniętymi przy realizacji zadania w ćwiczeniu „Poszukiwacze ukrytych słów”.

OPOWIADANIE TWÓRCZE

Dzieci na podstawie przeczytanej rozmowy wymyślają, co mogło się przydarzyć krasnoludkom w czasie dnia. Opowiadają sobie w parach stworzone przez siebie historie, uwzględniając dialogi, wykrzyknienia, wyrażenia wzbogacające dramaturgię (podręcznik, polecenie 2, s. 38).

TWORZYM I UCZYMY SIĘ NA PAMIĘĆ RYMOWANEK I WIERSZYKÓW

Dzieci mogą także zilustrować rymowankę. Zapamiętaj sobie, że „ż” wymienia się na „g”.

*Mała noga to jest nóżka.
Mała droga to jest dróżka.
Duża książka to jest księga.
Duża wstążka to jest wstęga.
Mały stóg jest jak stożek,
a ja (teraz) idę zjeść twarożek.*
(aut.: Alicja Grzybowska)

ĆWICZENIA ORTOGRAFICZNE Z UŻYCIEM KOMPUTERA

Uczniowie wykonują interaktywne ćwiczenia ortograficzne, korzystając ze stron internetowych (np. ortografek.pl)

UTRWALAMY I SPRAWDZAMY

Wybrany uczeń za pomocą patyczków losuje dziecko, którego zadaniem będzie uzasadnienie pisowni jednego z wyrazów użytych podczas lekcji. Osoba pytająca podaje kolejno wyrazy zawierające „ż” wymienne na „g”, dziecko odpowiadające podaje wyraz tej samej rodziny wyrazów. Mogą to być zwykłe paski grubego papieru z zapisanym imieniem dziecka na jednym z końców. Patyczki pomagają w wytonieniu ucznia do odpowiedzi. Losowość wyboru wpływa na pełną mobilizację każdego dziecka. Wylosowany patyczek należy włożyć z powrotem do pozostałych, aby odłożenie go na bok nie powodowało utraty motywacji do poszukiwania odpowiedzi na kolejne pytania.

ZABAWY RUCHOWE Z WYKORZYSTANIEM ŁAWECZEK GIMNASTYCZNYCH

- Zabawy bieżne wokół ławeczek ustawionych w kwadrat.
- Zmiana miejsc na czas (cztery grupy zajmują miejsca na czterech ławeczkach, na określone hasło zmieniają ławeczkę, przemieszczając się o jedną, dwie lub trzy ławeczki).
- Chód równoważny po ławeczce.
- Chód równoważny po odwróconej ławeczce (z asekuracją).
- Skoki zawrotne.

Czy można zatrzymać czas?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozwija i utrwała słownictwo związane z czasem;
- poznaje historię zegara i sposoby odmierzania czasu;
- wyszukuje w tekście fragmenty dotyczące czasu;
- szacuje, ile czasu poświęca na różne aktywności;
- poznaje różne powiedzenia związane z czasem;
- układa i zapisuje swój plan dnia;
- przypomina sobie pozytywne i negatywne wydarzenia;
- eksperymentuje i dokonuje obserwacji na zegarze wodnym;
- wykonuje ćwiczenia szybkościowe w określonym czasie;
- wykonuje ćwiczenia ruchowe w określonym czasie.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- poznajemy różne zegary i powiedzenia związane z czasem;
- rozwijamy i utrwalamy słownictwo związane z czasem;
- zapisujemy swój plan dnia, analizujemy, ile czasu poświęcamy na różne czynności;
- znajdujemy w tekście potrzebne informacje;
- podajemy przykłady pozytywnych i negatywnych wspomnień, wydarzeń ze swojego życia;
- konstruujemy zegar wodny, robimy eksperymenty i wyciągamy z nich wnioski;
- wykonujemy ćwiczenia ruchowe w określonym czasie.

FRANEK OPOWIADA Anna Onichimowska

Wyścig z czasem

Oglądaliśmy wczoraj program o rodzinie, która podróżowała łodzią dookoła świata. Do zabawy wystarczyły im kamery, a zamiast oglądać telewizję, patrzyli na morze i w niebo. No i zwiedzali ciągle nowe miejsca. Opowiedziałem o tym w szkole.

– Pływali cały rok! – Byłem pełen entuzjazmu.
 – I nie szkoda im było czasu? – zdziwił się Emil.
 – Na co? – spytała go Ala.
 – No... na coś innego. – Wzruszył ramionami.
 – Jak przestali chodzić do pracy, to nie zarabiali. I nie mogli sobie kupować różnych rzeczy. Czas to pieniądz – wtrąciła Iwona.
 – No pewnie. Im szybciej i więcej pracujesz, tym więcej masz – zaczął się mądrzyć Bartek.
 – Pewnie byli bardzo bogaci – zauważyła Lena.
 – Wcale nie! – zaprotestowałem. – Ten pan po drodze reperował inne łodzie. Ale chcieli jak najwięcej zobaczyć. Jego żona mówiła, że udało im się zatrzymać czas.
 – Czasu nie można zatrzymać! – oburzył się Darek. – Tak zawsze powtarza moja babcia. I ma rację!

Pani przysłuchiwała się naszej dyskusji z uśmiechem.
 – A nie macie nieraz wrażeń, że czas staje w miejscu? – spytała.
 – Ja mam zawsze, kiedy gram w piłkę! – krzyknął Robert. – Dlatego spóźniam się na obiad!
 – A ja mam, kiedy jestem w lesie. Na przykład taki mech. Każdy ma inny kolor. I inne roślinki też są bardzo różne – zaczął Patryk.
 – Co ma mech do czasu?! – przerwał mu Robert.

SPIS TREŚCI

– Właśnie że ma – wstawiła się za Patrykiem pani. – Kiedy coś nam się podoba, chcemy nacieszyć się chwilą.
 – Tak jak oni, płynąc, cieszyli się, że mogą spokojnie podziwiać wschody słońca, pelikany, delfiny i żółwie – dodałem.
 – Przez okno w mieszkaniu też to mogę podziwiać. Tyle że gołębie zamiast pelikanów. – Emil nie wydawał się przekonany.
 – To może kiedyś spróbuj – zaproponowała pani. – Wszystkich was zachęcam, żeby zamiast zabijać czas, próbować go zatrzymać. Bo czasem naprawdę nie warto się z nim ścigać.

40 WYŚCIG Z CZASEM

41

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZABAWY SŁOWEM

Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel przygotowuje zegarek (może być to także nakręcany czasomierz, nastawiony np. na pół minuty). Uczniowie przekazują go sobie, podając skojarzenia związane z czasem, według poniższego schematu, do momentu, aż czasomierz zadzwoni.

- Czas to... – uczniowie wskazują różne określenia odnoszące się do czasu – rzeczowniki (minuta, rok, chwila).
- Co robi czas? – uczniowie podają czasowniki (mija, pędzi, gna, wlece się, upływa, stoi, ciągnie się, zatrzymuje się).
- Jaki może być czas? – uczniowie wymieniają przymiotniki (przyjemny, okropny, miły, wakacyjny, leniwy, zimowy).

CZYM MOŻNA MIERZYĆ UPŁYWAJĄCY CZAS?

Nauczyciel prezentuje historię zegara. Omawia z dziećmi różne sposoby odmierzania czasu teraz i w przeszłości. Prezentuje różne zegary bądź ich ilustracje.

BRAK ZASILANIA

Dzieci odgrywają rolę zegarków elektronicznych. Nauczyciel włącza muzykę, która pełni rolę baterii (źródła zasilania). Gdy muzyka gra, zegary poruszają się. Kiedy muzyka cichnie (baterie rozładowują się), zegary zatrzymują się. Jeśli się poruszają, odpadają z zabawy. Nauczyciel – zegarmistrz – ponownie „wkłada baterie” – włącza muzykę. Nauczyciel zwraca także uwagę na opóźniające się bądź przyspieszające zegary, czyli zabawę poza rytmem muzyki.

CO MOŻNA ZROBIĆ Z CZASEM?

Dzieci rozwiązują krzyżówkę z **karty pracy nr 30**. Zastanawiają się nad znaczeniem hasła krzyżówki – „Zatrzymać czas”. Co to może oznaczać? Czy można zatrzymać czas? Potem dzieci w grupach czytają opowiadanie *Wyścig z czasem* Anny Onichimowskiej. W każdym zespole czyta jeden dobrze czytający uczeń. W tym czasie pozostali uczniowie z grupy zapisują wszystkie fragmenty zdań związane z czasem („nie szkoda im było czasu”, „czas to pieniądz”, „udało im się zatrzymać czas”, „czas staje w miejscu”, „nacieszyć się chwilą”, „zabijać czas”, „zatrzymać czas”, „nie warto ścigać się z czasem”). Na zakończenie uczniowie wspólnie wyjaśniają znaczenie powiedzeń związanych z czasem i zapisują je w zeszytach (**podręcznik, polecenie 1, s. 41**).

MÓJ CZAS ZATRZYMUJE SIĘ, GDY...

Uczniowie siadają w kręgu. Wskazują zapamiętane sposoby na zatrzymanie czasu, o których była mowa w tekście. Dzieci przywołują z pamięci ciekawe, miłe, piękne, wyjątkowe wydarzenia. Opowiadają o nich. Zastanawiają się, jak można byłoby je zatrzymać. Następnie wspominają chwile, wydarzenia, które uważają za nudne, nieciekawe. Zastanawiają się, które wydarzenia łatwiej nam przywołać z pamięci. Potem nauczyciel zachęca dzieci do tego, żeby się zastanowiły, kiedy czas płynie wolno, a kiedy upływa szybko. Propozycje dzieci prowadzący zapisuje na tablicy.

MÓJ DZIEŃ

Korzystając z **karty pracy nr 31**, uczniowie planują swój dzień. Zastanawiają się, w jaki sposób mogliby spędzić sobotę. Zapisują szczegółowy plan dnia, uwzględniają pomaganie rodzicom, zabawę, wspólny czas z rodziną. Na koniec dzieci w parach omawiają swoje prace.

ROBIMY ZEGAR WODNY

Nauczyciel proponuje uczniom wykonanie zegara, w którym czas będzie odmierzała sphywająca woda. Dzieci słuchają uważnie instrukcji nauczyciela. Uczniowie przygotowują półtoralitrową plastikową butelkę po wodzie mineralnej. Za pomocą pinezki nakłuwają dwa otwory: jeden na spodzie butelki, drugi na górze, przy szyjce. Otwór na spodzie butelki zakleją plasteliną. Potem wlewają wodę do butelki i dokładnie ją zakręcają. Markerem zaznaczają poziom wody. Następnie dzieci stawiają butelkę w misce, podkładając pod nią pojemnik, aby otwór zrobiony w dnie nie znalazł się pod wodą (nawet gdy z butelki wycieknie cała woda). Dzieci przygotowują zegarek, aby sprawdzić, jak zmieni się poziom wody w ciągu 10 minut. Odklejają plastelinę z i rozpoczynają pomiar czasu. Po 10 minutach ponownie zakleją otwór w dnie butelki plasteliną i zaznaczają markerem poziom wody. W czasie tych 10 minut nauczyciel może przeprowadzić dowolną zabawę. Kolejne pomiary uczniowie wykonują co 10 minut, tworząc podziałkę na butelce – zegarze wodnym. Tak wykonany ze-

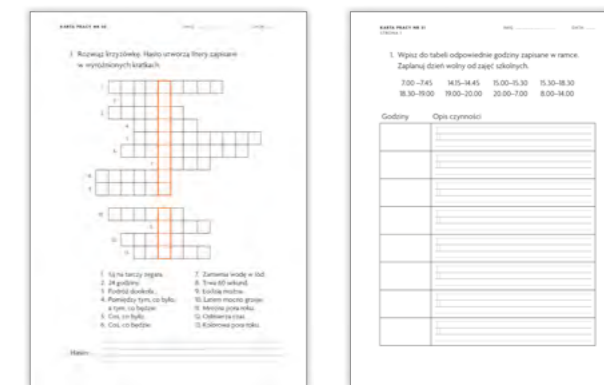
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 40–43

KARTY PRACY:

karta pracy nr 30, karta pracy nr 31

ZASOBY:

SCHOLARIS: **SCENARIUSZ ZAJĘĆ SZANUJĘ CZAS**
HISTORIA ZEGARA
DZIEŃ ZA DNIEM
PLANOWANIE DNIA

gar pozwoli dzieciom odmierzać 10-minutowe odcinki czasu bez użycia współczesnych zegarów.

WIECZNIE (ZAWSZE) – NIGDY

Uczniowie przywołują z pamięci dzień, wydarzenia, chwile, które chciałyby, aby trwały cały czas, wiecznie, ponieważ bardzo je lubią albo sprawiają im wiele przyjemności. Wybierają jedno takie wspomnienie i przedstawiają je, rysując na połowie kartki z bloku. Na drugiej części kartki przedstawiają chwile, wydarzenia, których nigdy nie chciałyby przeżywać. Gotowe rysunki dzieci zawieszają na tablicy. Na koniec uczniowie kolejno omawiają najpierw jedną część swoich prac, a potem drugą.

ĆWICZENIA W ROZSYPCE

Dzieci naśladowują ruchy wybranego dziecka. Następnie „zamieniają się” w zwierzęta: pelikana, żółwia i delfina. Wykonują kilka ćwiczeń wprowadzających: stanie na jednej nodze (lewej i prawej), podpór przodem, leżenie na brzuchu, ramiona w przód, lekkie kołysanie się na brzuchu. Następnie dodajemy czynnik rywalizacji – wykonywanie ćwiczeń na czas „Kto najdłużej wykona dane ćwiczenie”: pelikany – stanie na jednej nodze, żółwie – stanie w podporze przodem, podnoszenie lewej ręki i prawej nogi lub odwrotnie, delfiny – leżenie przodem ramiona w przód, z równoczesnym wzniesieniem rąk i nóg.

Ścieżka tropem czasu, czyli gdzie czas się chowa w naszych rozmowach?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta wiersz oraz uważnie słucha wiersza czytanego przez nauczyciela;
- wyszukuje w wierszu rymujące się słowa;
- rozwija pamięć, grając w różne gry;
- poznaje znaczenie zwrotów i wyrażeń zawierających słowo „czas”;
- wykonuje na czas ćwiczenia bieżne i ćwiczenia skoczne.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- bawimy się w „Wyścig skojarzeń”, aby pobudzić nasze myślenie;
- czytamy wiersz i słuchamy uważnie, gdy czyta go nauczyciel;
- uważnie przyglądamy się ilustracji, aby zapamiętać jak najwięcej szczegółów;
- współpracujemy w zabawie, aby wytropić czas ukryty między słowami;
- starannie wykonujemy ćwiczenia ruchowe według instrukcji i przestrzegamy czasu, w jakim mamy je wykonać.

Marcin Brykczyński
Wyścig z czasem

W pewnym mieście zegar stary miał wskazówki nie do pary, nudził się tam niesłuchanie i **zabijał** czas tykaniem.

Jak **za dawnych czasów** chodził, twierdząc, że mu to nie szkodzi, bo wie, że o każdej porze **czas zatrzymać** łatwo może.

Czas to pieniądź, słyszał stale, lecz nie martwił się tym wcale, mówiąc wszystkim raz po raz: – **Komu w drogę, temu czas!**

SPIS TREŚCI

Zabijając czas
– robić coś po to, żeby szybciej minął czas.

Za dawnych czasów
– dawno temu.

Zatrzymać czas
– zatrzymać w pamięci mile chwile.

Czas to pieniądź
– czas jest cenny, nie należy go marnować.

Komu w drogę, temu czas
– przypomnienie, że należy się pospieszyć, gdy gdzieś wychodzimy.

• Jak zrobić zegar z papierowego talerzyka i kolorowego papieru lub nakrętek?

1. Zaproponujcie inny tytuł tego wiersza.
2. Wymyślcie w parach scenki ilustrujące powiedzenia związane z czasem.
3. Jakie jeszcze słowa kojarzą się wam z czasem? Wytłumaczcie, dlaczego właśnie te.
4. Poszukajcie informacji o znanych na świecie zegarach.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

WYŚCIG SKOJARZEŃ

Uczniowie siedzą w kręgu. Zabawę rozpoczyna nauczyciel, rzucając do jednego z uczniów zwiniętą kulkę papieru z zapisanym słowem „czas”. Uczeń, który złapał kulkę, czyta napis i jak najszybciej podaje słowo lub powiedzenie, które kojarzy mu się z czasem. Następnie rzuca kulkę do następnej osoby, która również podaje swoje skojarzenie. Zabawa toczy się tak długo, aż wyczerpią się pomysły uczniów. Na koniec uczniowie i nauczyciel rozmawiają o tym, czym jest czas, dlaczego mają z nim konkretne skojarzenia.

SAM NA SAM Z WIERSZEM (podręcznik, s. 42)

Uczniowie czytają cicho wiersz *Wyścig z czasem* Marcina Brykczyńskiego. Podczas lektury szukają par rymujących się wyrazów. Potem dzieci próbują znaleźć rymy do słowa „czas” i je zapisują.

POSŁUCHAJ... POROZMAWIAMY

Nauczyciel przygotowuje dzieci do wysłuchania wiersza *Wyścig z czasem*. Prosi, żeby uczniowie uważnie wsłuchali się w tekst utworu i by postarali się zapamiętać występujące w nim powiedzenia odnoszące się do czasu. W zależności od stylów uczenia się warto zaproponować uczniom, by słuchając wiersza czytanego przez nauczyciela, śledzili tekst w podręczniku. Uczniowie z pomocą nauczyciela wymieniają wyszukane w tekście powiedzenia odnoszące się do czasu i dzielą się pomysłami na to, co mogą one oznaczać.

BYSTRE OKO (podręcznik, s. 42–43)

Dzieci przez z góry określony czas (np. minutę) uważnie przyglądają się ilustracji w podręczniku. Starają się zapamiętać jak najwięcej szczegółów. Szczególną uwagę zwracają na liczbę przedstawionych przedmiotów.

ILE BYŁO...?

Uczniowie w parach grają w grę „Ile było...?”, zadając sobie nawzajem pytania o liczbę poszczególnych elementów na ilustracji. Do zabawy można wykorzystać karty zaproponowane w **karcie pracy nr 32**. Dzieci mogą wymyślić własne zasady gry lub skorzystać z poniższej instrukcji.

Instrukcja gry „Ile było...?”

Karty są przeznaczone dla dwóch, czterech osób. Wszyscy gracze łączą swoje karty i mieszają je. Każdy gracz otrzymuje taką samą liczbę kart, u każdego z nich mogą się one powtarzać. Jeden z graczy zadaje pytanie zapisane na wybranej przez siebie karcie osobie siedzącej po jego prawej stronie. Gdy pytane dziecko zna odpowiedź, otrzymuje kartę z pytaniem, na które odpowiedziało, i odkłada ją na bok. Gdy nie zna odpowiedzi, kartę zatrzymuje uczeń zadający pytanie (będzie mógł zadać to pytanie w następnej kolejce). Potem kolejny gracz zadaje pytanie osobie po swojej prawej stronie. Gra toczy się tak długo, aż wszystkie karty zostaną wydane. Wygrywa osoba, która zbierze najwięcej kart, to znaczy odpowie poprawnie na najwięcej pytań.

ŚCIGASZ SIĘ Z CZASEM?

Uczniowie stoją w kręgu. Nauczyciel wyznacza dziecko, które będzie grało rolę czasu. Dziecko to wybiera jedną lub dwie osoby. Wchodzą one do środka koła, a dziecko – czas wychodzi poza krąg. Na sygnał nauczyciela dzieci w środku koła zaczynają wykonywać zadanie (np. podskakują 10 razy na jednej nodze), a dziecko – czas obiega uczniów ustawionych w kręgu. Jeśli zdąży dobiec do miejsca, skąd wystartowało, zanim dzieci wykonają zadanie – wygrywa. Jeśli nie – to one wygrywają. Po zakończeniu rundy następuje zmiana dziecka wcielającego się w rolę czasu.

CO TO ZNACZY ŚCIGAĆ SIĘ Z CZASEM?

Dzieci zastanawiają się wspólnie, jakie może być metaforyczne znaczenie powiedzenia „ścigać się z czasem”, i opowiadają o tym, czy i w jakich sytuacjach zdarza im się ścigać z czasem. Na kartonicy z zapisanym pytaniem: Co zrobić, by czas cię nie prześcignął?, zapisują swoje pomysły na to, jak organizować sobie zadania i jak planować osiągnięcie celów, aby nie ścigać się z czasem.

CZAS DOBIEĆ DO CELU

Uczniowie przypominają sobie cele zajęć i zastanawiają się, które z nich i w jakim stopniu udało im się osiągnąć. Na własnoręcznie wykonanych tarczach zegara rysują/układają wskazówki w taki sposób, aby obrazowo ukazać, na jakim są etapie – godzina 12.00 oznacza najlepszy wynik, a godzina

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 40–43

KARTY PRACY:

karta pracy nr 32

Jak napisać „Wielką historię czasu”, tom drugi... – co to jest tom i dlaczego zaczynamy od tomu drugiego?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- zapoznaje się z obrazem osi czasu podzielonym na trzy odcinki: „jest”, „było” i „będzie”;
- określa czas i miejsce akcji w czytanych tekstach;
- wie, co to jest tom;
- tworzy „Wielką historię czasu” tom drugi;
- zna pojęcia: „teraźniejszość”, „przyszłość” i „przeszłość”;
- wie, gdzie można bezpiecznie zorganizować zabawę.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- sprawdzamy, czym jest oś czasu i z jakich części może się składać;
- wyszukujemy w tekście tytuł książki, poznajemy rolę cudzysłowu;
- ustalamy czas akcji czytanej opowiadania rozpoznajemy zdania w czasie teraźniejszym, przyszłym i przeszłym;
- wyjaśniamy, co może oznaczać słowo „tom”, i dlaczego niektóre książki są dzielone na tomy;
- ustalamy, z jakich części będzie się składała nasza „Wielka historia czasu” oraz co opiszemy w tomie drugim.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

1, 2, 3 – HISTORIA CZASU ZAZNACZONA NA LINII

Uczniowie wspólnie zastanawiają się, jak można przedstawić upływ czasu za pomocą linii i czemu może służyć taki obraz graficzny. Warto zachęcić dzieci do zapoznania się z pojęciem „oś”. Dzieci wyznaczają dość dużą oś (np. taśmą papierową, malarską) i zaznaczają na niej trzy odcinki. Warto zwrócić uwagę, że na osi czasu zaznacza się czas od najdawniejszego – po lewej stronie osi, to, co dzieje się aktualnie, zaznacza się pośrodku osi, a to, co będzie w przyszłości, w tej części osi, która jest najbliższej strzałki.

Uczniowie przyporządkowują do trzech odcinków osi napisy: „Jest”, „Było”, „Będzie” oraz numery od 1 do 3.

Nauczyciel, nawiązując do trzech odcinków osi czasu, które wyodrębniły dzieci, prosi, aby zastanowiły się, co oznacza słowo „tom” oraz co to znaczy, że książki są podzielone na tomy. Przez to porównanie zwraca się uwagę na to, że podział na tomy oznacza ciągłość, kontynuację, że treść tomu drugiego wynika z treści pierwszego itd.

CZYTELNICZA SZTAFETA (podręcznik, s. 44–45)

Jeden z uczniów czyta fragment opowiadania *Jest...* Roksana Jędrzejewskiej-Wróbel. Gdy skończy, drugi uczeń streszcza go własnymi słowami, a potem czyta następny fragment tekstu. Potem pozostali uczniowie kolejno czytają dalsze fragmenty i opowiadają o nich. Zabawa trwa dotąd, aż dzieci przeczytają tekst do końca.

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

Jest...

– Córeczko, pora spać. – Głos taty przerwał Magdzie pasjonującą zabawę. – Weź prysznic i nie zapomnij o umyciu zębów!

Magda niechętnie poskładała klocki i powlokła się do łazienki. Znowu Miła wylała jej ulubione mydło poziomkowe do ubikacji. Truskawkowa pasta do zębów też zniknęła. „Wrrr... te małe dzieci, naprawdę”. Dobrze, że chociaż ręcznika nie ściągnęła z kaloryfera. Magda nie lubiła wycierać się w zimny. Wyszorowała zęby miętową pastą i w piżamie pobiegła do swojego pokoju. Odsunęła zasłonę i wyjrzała na balkon – jej małutki bałwan wciąż tam stał, chociaż śnieg zniknął z ulicy. „A może wstawię go do lodówki? Ciekawe, czy przetrwałby w zamrażalniku do następnej zimy” – pomyślała Magda, wskazując do łóżka.

– Tato! Poczytasz mi?! – zawołała spod ciepłutkiej kołdry.
– Jak tylko uśpię Miłę – odpowiedział tata z drugiego pokoju.
Magda zerknęła na kolorowy rząd książek na półce. Którą wybrać? Może komiks z biblioteki? Nie, komiks przeczyta sama. To może wiersze? Albo baśnie? Tak, baśnie! Tata bardzo śmiesznie naśladuje Babę-Jagę. Magda wzięła grube „Baśnie ludowe” i zaczęła oglądać ilustracje. Wszystkie znała doskonale, ale i tak zawsze znajdowała w nich jakieś nowe szczegóły.
– Którą czytamy? – zapytał tata, wchodząc do pokoju.
– „O Jasiu i Małgosi”. – Magda podała tacie książkę.
I tata zaczął czytać. O tym, jak zła macocha wyгнаła dzieci z domu, o tym, jak bardzo się bały same w lesie i jak trudno było im sobie z tym strachem poradzić.

44 JEST...

Magda pomyślała, że też chciałaby być taka dzielna i sprytna, kiedy pod oknem zatrzymał się samochód.
– Mama! Mama wróciła z konferencji! – Poderwała się z łóżka.
– Samolot mamy ląduje dopiero za godzinę – pokręcił głową tata.
Magda opadła na poduszki. No tak, przecież mama przysłała jej esemes, że wróci dopiero w nocy, ale obiecała, że za to po szkole pójdą do kina. Zerknęła na zegarek w komórcie taty. To już niedługo! Zamknęła oczy i przytuliła pomarańczową owieczkę. Tata czytał dalej, ale Magda już nie słuchała...
– Dobranoc, kochanie. Kolorowych snów. – Tata pocałował córkę w czoło i zgasił światło.

SPIS TREŚCI

45

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 44–45

jący czas. Zastanawiają się, który z odcinków najbardziej pasuje do opowiadania, które czytali, i sprawdzają, który numer jest mu przyporządkowany. Nauczyciel może zachęcić dzieci do wspólnej pracy przy tworzeniu „Wielkiej historii czasu”, która będzie się składać z trzech części. Uczniowie na podstawie osi czasu uzasadniają, dlaczego zaczynają od odcinka nr 2 – tomu drugiego.

Dzieci wspólnie z nauczycielem ustalają, jakie rozdziały znajdą się w ich książce.

Propozycje rozdziałów: „Dzieci w rodzinie”, „Dzieci w szkole”, „Dzieci w podróży”, „Dzieci na zakupach”.

Uczniowie pracują w zespołach. Przygotowują ilustracje i/ lub krótkie opisy, jak w obecnych czasach można przedstawić poszczególne rozdziały.

BYŁO, JEST, BĘDZIE

Nauczyciel zapisuje na kartkach różne zdania z użyciem czasów: przyszłego, teraźniejszego i przeszłego. Dzieci kolejno losują kartki, odczytują zdanie i określają, czy dotyczy ono: „Jest”, „Było” czy „Będzie”. Następnie uczniowie przypięją zdania na tablicy pod właściwym określeniem.

NASZE DZIAŁANIA W CZASIE

Dzieci odpowiadają pisemnie na pytania: Co robisz dzisiaj? Co robiłaś/robiłeś wczoraj? Co będziesz robić jutro?

Nauczyciel wyjaśnia pojęcia:

- teraźniejszość – to, co się dzieje w tej chwili;

- przyszłość – to, co się będzie działo;
- przeszłość – to, co już było, już się wydarzyło.

TO JESZCZE NIE KONIEC – praca do domu

Uczniowie wspólnie (na podstawie treści z podręcznika) zastanawiają się, którą częścią „Wielkiej historii czasu” będą się zajmować na następnych zajęciach. Każdy z uczniów ma za zadanie zebrać informacje od członków rodziny oraz poszukać w innych źródłach (w książkach, albumach itd.), jak wyglądało życie dawniej. Dzieci mogą przynieść z domu ilustracje, zdjęcia przedstawiające stare przedmioty lub rzeczy używane w dawnych czasach.

ZABAWY RUCHOWE – BYLIŚMY, JESTEŚMY, BĘDZIEMY

Dzieci ustawiają się w kole. Wykonują siad skrzyżny, przodem do środka koła. Następnie odliczają do trzech. Każda z liczb oznacza człowieka w różnych fazach rozwoju:

1. niemowlę; 2. dziecko; 3. nastolatek.

Na hasło nauczyciela (np. „niemowlę”) wywołane osoby (te z numerem 1) okrążają jak najszybciej dzieci w kole (kierunek wskazuje nauczyciel) i wracają na swoje miejsca. W drugim etapie nauczyciel określa sposób poruszania się, np. na określony sygnał nastolatek – wykonuje skoki na jednej nodze wokół koła, dziecko – bieg prosty, niemowlę – czworakowanie. Ostatni etap to zabawy z piłką. Niemowlę toczy piłkę, dziecko – kozłuje, nastolatek – prowadzi piłkę nogą.

Jak napisać „Wielką historię czasu”, tom pierwszy – co to znaczy, że książki są na wagę złota?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- uważnie słucha opowiadania; układa pytania do tekstu;
- ustala, w której części osi czasu można umieścić historię z opowiadania i w którym tomie klasowej książki „Wielka historia czasu” zostaną opisane wydarzenia z przeszłości;
- wyjaśnia, dlaczego tom opisujący przeszłość, będzie pierwszy;
- porównuje znaczenie książek obecnie i w przeszłości.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- słuchamy opowiadania czytanego przez nauczyciela i staramy się zapamiętać jak najwięcej szczegółów;
- rozmawiamy i zastanawiamy się nad tym, dlaczego pewne rzeczy i sprawy wyglądały w przeszłości inaczej niż obecnie;
- ustalamy, dlaczego tom pierwszy „Wielkiej historii czasu” opowiada o przeszłości i jak na naszej osi czasu przedstawiają się wydarzenia opowiadane po kolei;
- tworzymy pierwszy tom „Wielkiej historii czasu”;
- rozmawiamy o tym, co to znaczy, że kiedyś książki były na wagę złota.

Roksana Jędrzejewska-Wróbel
Było...

– Elżbietko! Późno już, spać pora. – Z ciemnej sieni¹ dobiegł dziewczynkę głos mamy. Elżbieta z ulgą odłożyła igłę i chusteczkę. I tak było już o wiele za ciemno na haftowanie. Gdy wstała od kominka, poczuła, jak jest zimno. Miała wielką nadzieję, że służąca nie zapomni o włożeniu pod jej pierzynę gorącej cegły. A najlepiej dwóch! Szkoda, że do łaźni pójść dopiero za tydzień, tak przyjemnie można się tam rozgrzać. Elżbieta podeszła do okna. Jak pięknie! Jak biało! Wielki bałwan, którego z dziećmi z sąsiedztwa zrobiła tydzień temu, wciąż stał na placu. Weszła do sypialni. Mama już tam była, bujała kołyskę z Anną. Elżbieta zdjęła kryżę² i kształciszek³, a mama pomogła jej w rozpięciu haftu u sukni. Brrr... ale zimno! Szybko zapłotta długie warkoczki i wyszorowała zęby popiołem. Na końcu zdjęła buciki, pończochy i w samej koszuli wskoczyła do łóżka. Drewniane łóżko aż zatrzeszczało, a stojący pod nim metalowy nocnik narobił hałasu. Mała Anna rozplakała się głośno. – Elżbietko, miarkuj się⁴. – Mama dała Annie do ssania gałkę cukru zawiniętą w szmatkę.

¹ sieni – pomieszczenie prowadzące do wnętrza domu.
² kryża – okrągły kołnierzyk ze sztywnej tkaniny.
³ kształciszek – rodzaj obcisłej kamizelki, sznurowanej z boku.
⁴ miarkuj się – powstrzymaj się, pohamuj, uspokój.

SPIS TREŚCI

– Opowiedz mi coś? – Elżbieta złapała mamę za fałdę aksamitnej sukni. Mama zaczęła opowiadać. O Jasiu i Małgosi. O tym, jak zła macocha wyгнаła ich z domu, o tym, jak bardzo się bały same w lesie i jak musiały sobie z tym strachem poradzić. Elżbieta pomyślała, że bardzo zazdrości im odwagi, kiedy zza okna dobiegł jakiś stukot. – To koń taty! Tato wrócił! – Dziewczynka poderwała się z łóżka. – Nie, córeczko. To straż nocna zamyka bramy – pokręciła głową mama. – Tata przesłał wiadomość, że wróci za trzy dni. Ma dużo pracy nad tymi malowidłami na ścianach i musiał zostać dłużej w klasztorze. – Czy to prawda, że w tym klasztorze są książki? – zapytała Elżbieta. – Podobno prawda – pokiwała głową mama. – Ale ja nie widziałam. Elżbieta opadła na poduszki. Ona zobaczy! I to niejedną. Tata jej obiecał. I nauczy się czytać! I pójdzie do szkoły! Była pewna, chociaż tego nikt jej akurat nie obiecywał. Zegar na kościelnej wieży wybił dziewiątą. Wtuliła nos w pierzynę, a mama pocałowała ją w czoło. – Dobrych snów, kochanie – powiedziała i zdmuchnęła świecę.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

NA TROPIE PRZESZŁOŚCI

W nawiązaniu do zadania domowego z poprzedniej lekcji uczniowie rozmawiają o tym, jakie informacje o życiu w dawnych czasach udało im się zebrać. Dzieli się ciekawostkami, które przekazali im członkowie ich rodzin, oraz informacjami zdobytymi z innych źródeł. Dzieci przygotowują wystawę zdjęć, ilustracji i przedmiotów związanych z przeszłością. Zastanawiają się, jak mogą wykorzystać zebrane informacje przy tworzeniu pierwszego tomu „Wielkiej historii czasu”.

ZADAJ PYTANIE

- Nauczyciel czyta tekst opowiadania *Było...* Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel. Następnie zadaje dzieciom pytania:
- Czy chcielibyście o coś zapytać?
  - Czy chcielibyście zadać pytanie dotyczące tego opowiadania?
  - Czego chcielibyście się dowiedzieć?
  - Co was zainteresowało w tym opowiadaniu?

Dzięki tego typu pytaniom nauczyciel może przybliżyć dzieciom, jak wyglądało dawniej życie codzienne, wyjaśnić niezrozumiałe nazwy. Może też uczyć dzieci, że zadawanie pytań jest doskonałą formą poznawania. Nauczyciel powinien starać się, aby każde dziecko miało możliwość postawienia swojego pytania. Mobilizuje także dzieci, które nie pytają, zadając im pytania, np.: A czy ty wiesz, dlaczego nocniki stały pod łóżkami, a nie w łazienkach? Jeśli dziecko

nie odpowiada, nauczyciel dodaje: A chciałabyś/chciałbyś się dowiedzieć?

SŁOWNE NOWOŚCI (podręcznik, s. 46–47)

Uczniowie samodzielnie, w skupieniu, śledzą tekst opowiadania *Było...*, aby znaleźć w nim słowa, które są dla nich nieznane albo interesujące. Zapisują je i wspólnie objaśniają. Potem wykonują zadanie z **karty pracy nr 33**.

WIELKA HISTORIA CZASU – ciąg dalszy

Uczniowie wspólnie ustalają, na jakim odcinku osi czasu można umieścić wydarzenia z opowiadania oraz którą część swojego albumu zajmą na tych zajęciach (przeszłość). Z pomocą nauczyciela decydują, jaki będzie numer tego tomu, i wyjaśniają, dlaczego. Poszczególne zespoły na podstawie zebranych informacji i tekstu opowiadania opracowują kolejne rozdziały „Wielkiej historii czasu”, tym razem dotyczące przeszłości: „Dzieci w rodzinie”, „Dzieci w szkole”, „Dzieci w podróży”, „Dzieci na zakupach”.

TANECZNA PODRÓŻ W CZASIE

Dzieci przemieszczają się po wykonanej na poprzednich zajęciach osi czasu i określają, która jej część obrazuje przeszłość, która terażniejszość, a która przyszłość. W zabawie parateatralnej przedstawiają, jak wyobrażają sobie tańce w przeszłości, obecnie i w przyszłości. Nauczyciel przygotowuje prosty taniec dworski, uczy dzie-

ci kroków, ukłonów i zwraca uwagę na maniery. Następnie dzieci stają na odcinku „teraźniejszość”, a nauczyciel włącza muzykę współczesną. Dzieci bawią się i tańczą w rytm muzyki.

ZNAJDŹ PODOBIENSTWA

Warto zachęcić uczniów, aby przypomnieli sobie opowiadanie *Jest...* z poprzednich zajęć i porównali je z opowiadaniem *Było...* Dzieci powinny wskazać, jakie podobieństwa dostrzegają. Następnie nauczyciel podaje wybrane wydarzenia z jednego z opowiadań, a zadaniem uczniów jest ustawić się na osi czasu na polu przeszłości lub terażniejszości, w zależności od tego, w którym opowiadaniu to wydarzenie zostało opisane. Zabawa może być początkiem rozmowy na temat wydarzeń przedstawionych w opowiadaniu oraz znaczenia chronologii wydarzeń.

WAGA KSIĄŻEK, WAGA ZŁOTA

Dzieci rozmawiają o tym, dlaczego dziewczynka z opowiadania *Było...* nie czytała książek, a bohaterka opowiadania *Jest...* miała na półce ich małą kolekcję. Nauczyciel zwraca uwagę na to, że nauka dawniej była przywilejem dostępnym nie dla wszystkich, a wielu ludzi nie umiało czytać, a nawet nie widziało w swoim życiu książek. Uczniowie wypowiadają się, co to znaczy, że dawniej książki były na wagę złota.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 44–45

KARTY PRACY:

karta pracy nr 33

1. Wypisz nagły i ilustracje według wskazówek. Podaj w parę przykładów, których używasz dzisiaj i w jakich sytuacjach. Wpisz je w odpowiednie miejsce w tabeli „Jest” lub „Było”. Podpisz rysunki.

JEST	BYŁO

Jak napisać „Wielką historię czasu”, tom trzeci – czy w przyszłości książki będą jeszcze komuś potrzebne?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta na głos komiks lub opisuje przedstawione w nim ilustracje;
- określa czas i miejsce akcji czytanego tekstu;
- wypowiada się na temat znaczenia książek w życiu człowieka;
- tworzy tom „Wielkiej historii czasu”;
- wymienia podstawowe zasady zdrowego odżywiania się;
- zapoznaje się z formą użytkową listu, wymyśla treść listu i zapisuje ją;
- wypowiada się na temat swoich wyobrażeń o przyszłości.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- czytamy komiks i opisujemy, co przedstawiają obrazki;
- ustalamy, kiedy i gdzie się toczy opisana historia;
- rozmawiamy o tym, jak mogą być traktowane książki w przyszłości i porównujemy, jak były traktowane dawniej;
- rysujemy komiks i zapisujemy tekst na komputerze;
- wymyślamy i piszemy kolejny tom „Wielkiej historii czasu”;
- wyobrażamy sobie przyszłość.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KOMIKSOWE HISTORIE

Uczniowie kolejno czytają tekst komiksu *Będzie?* Rokszany Jędrzejewskiej-Wróbel i mówią, jakie wydarzenia ich zdaniem są przedstawione na ilustracjach. Rozmawiają na temat historii opowiedzianej w komiksie i jej związku z opowiadaniem pt. *Jest... i Było...* poznanymi na poprzednich zajęciach.

Przykładowe pytania pomocnicze do rozmowy:

- Jak wyglądała zabawa Eldy?
- Czy Elda dotykała prawdziwego śniegu? Jak myślicie, dlaczego?
- Co robiła Elda przed zaśnięciem? Czy spędzała wieczór podobnie jak Magda i Elżbietka z wcześniejszych opowiadań?
- Spójrzcie na ilustrację: jak wygląda dom Eldy, ona sama i jej rodzice?
- Jakie różnice dostrzegacie w wyglądzie domów i bohaterów trzech poznanych tekstów?
- Dlaczego tytuł komiksu zakończony jest znakiem zapytania?

CO? KTO? GDZIE? KIEDY?

Uczniowie są podzieleni na cztery zespoły. Na środku klasy stoi pudełko, w którym znajdują się cztery koperty. W każdej z nich zapisane jest jedno z pytań:

- Co wydarzyło się w opowiadaniu?
- Kto występował w opowiadaniu?

- Gdzie toczyły się wydarzenia opisane w opowiadaniu?
  - Kiedy odbywały się wydarzenia opisane w opowiadaniu?
- Każda grupa losuje kopertę. Dzieci czytają pytanie, ustalają odpowiedź i ją zapisują.

JEST, BYŁO, BĘDZIE

Dzieci ustawiają się w dowolnych miejscach sali. Każdy z uczniów kolejno lub nauczyciel opisują wybrane wydarzenie albo przedmiot z poznanych opowiadań Rokszany Jędrzejewskiej-Wróbel. Pozostali uczniowie mają za zadanie jak najszybciej ocenić, czy opis, który słyszą, pochodzi z przeszłości, teraźniejszości czy przyszłości i ustawić się w odpowiednim miejscu osi czasu wykorzystywanej w czasie poprzednich zajęć.

TAKI BĘDZIE TEN PRZEDMIOT W PRZYSZŁOŚCI

Uczniowie siedzą w kręgu. W środku koła leży worek z ukrytymi przedmiotami używanymi na co dzień (np. pilot do telewizora, tyżka, długopis, książka, piłka). Dzieci kolejno losują po jednym przedmiocie i opowiadają, jak ich zdaniem może on wyglądać w przyszłości i w jaki sposób będzie używany.

TO LUBIŁEM/LUBIŁAM, TO LUBIĘ, TO POLUBIĘ

Dzieci kolejno wypowiadają się na temat tego, co lubili w przeszłości, co bardzo lubią teraz i czy wyobrażają sobie to, co polubią w przyszłości. Wypowiedzi uczniów mogą nawiązywać do ich zainteresowań.

Nauczyciel może zainicjować rozmowę na temat ulubionych książek dzieci – co dzieci czytały dawniej, a co obecnie.

WIELKA HISTORIA CZASU – TOM TRZECI

Uczniowie dzielą się swoimi pomysłami na to, co chcieliby umieścić w albumie „Wielka historia czasu” dotyczącym przyszłości. Poszczególne zespoły tworzą teksty i ilustracje do rozdziałów: „Dzieci w rodzinie”, „Dzieci w szkole”, „Dzieci w podróży”, „Dzieci na zakupach”, „Dzieci na obiedzie”. Warto zachęcić uczniów, aby w rozdziale „Dzieci na obiedzie” zawarli wskazówki dla ludzi z przyszłości o tym, co należy jeść, aby cieszyć się zdrowiem. W miarę możliwości uczniowie mogą przygotować komiks w prostym edytorze grafiki i wydrukować go z pomocą nauczyciela. Prace wykonane na komputerze mogą stanowić część albumu.

LIST DO PRZYSZŁOŚCI

Dzieci łączą w całość elementy albumu „Wielka historia czasu” i zastanawiają się, co mogą napisać w dodanym do niego liście. Będzie to list do czytelników z przyszłości. W liście dzieci powinny się przedstawić, zachęcić do poznania „Wielkiej historii czasu” oraz stosować zwroty grzecznościowe. Uczniowie wspólnie wymyślają treść listu, a wybrane dzieci go zapisują.

Uwaga: Warto umieścić w widocznym miejscu klasy schemat, w którym będą uwzględnione wszystkie podstawowe

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 48–51

Co i kto podróżuje w wehikule czasu?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozwija swoją wyobraźnię;
- odbiera świat różnymi zmysłami;
- czyta bądź recytuje fragment wiersza z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji;
- wyjaśnia metaforyczne znaczenie podróży w czasie i opowiada, co dla niego mogłoby być wehikule czasu;
- bierze udział w zabawach parateatralnych;
- wykonuje rysunek za pomocą prostego edytora grafiki.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- przenosimy się w wyobraźni do innej przestrzeni;
- czytamy fragment wiersza lub recytujemy go z pamięci;
- rozmawiamy o treści wiersza;
- zastanawiamy się, czy możliwe są podróże wehikule czasu, i uzasadniamy swoje zdanie w rozmowie;
- rozumiemy, że podróżować w czasie niekoniecznie oznacza naprawdę przenosić się do innych czasów;
- projektujemy i wspólnie wykonujemy wehikule czasu.

Natalia Usenko
Wehikul czasu

Ludzie ciągle mówią o podróżach w czasie. Że to trudne. I czy da się? Czy nie da się? Ja mam na to świetny patent, wymyślił go z bratem, kiedy jeszcze byłem mały, w pierwszej klasie.

To jest album ze zdjęciami ciotki Gosi. Otwieramy go i w przeszłość nas przenosi. Tyle fotografii miłości, tyle dziwnych opowieści! A kto słucha, o następną zaraz prosi.

Tu prababcia stoi w dłuugich rękawiczkach! Babcia młoda jest i piękna. Jak księżniczka! Mama małą jest dziewczynką, tatuś wlaź na stół z kuzynką, ciocia ma pięć lat i dołki na policzkach...

Dziadek, który dziś jest lisy, ma czupynę! Na motorze siedzi, robi dumną minę.

SPIS TREŚCI

Prapradziadek jest w mundurze. Ma wąsiska, taaakie duże! A na plecach ma, jak Batman, pelerynę!

A gdy w przyszłość zajrzeć najdzie mnie ochota, to rysuję sobie pojazd – piesolota! To kudłaty wyścigowiec. A w nim ja, pan naukowiec! I w kosmosie szukam przygód oraz złota.

1. Co oprócz zdjęć może zachęcać do podróży w przeszłość?
2. Zaprojektujcie w grupach wehikul czasu z dowolnych materiałów. Nazwijcie go.
3. Narysujcie na dużych arkuszach papieru miejsce, do którego chcielibyście się wybrać wehikule czasu. Opowiedzcie o tym miejscu.
4. Napiszcie, co mogłoby się stać, gdyby były możliwe podróże w czasie.

52 WEHIKUL CZASU
53

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ALE SUPER!

Nauczyciel rozkłada na dywanie miękkie poduszki, materac, miękki materiał. Przygotowuje suszarkę do włosów, miskę z wodą, w kącie sali stawia odświeżacz powietrza (lub nawilża wacik perfumami i umieszcza go w szklance). Włącza nagranie ze śpiewem ptaków, śmiechem dzieci, wesołą muzyką taneczną. Dzieci kładą się na dywanie. Nauczyciel poleca dzieciom zamknąć oczy, ułożyć się wygodnie, odprężyć się. Następnie włącza suszarkę, kieruje strumień ciepłego powietrza na nasączony wacik umieszczony w szklance i opowiada o podróży, podczas której dzieci zwiedzają różne wspaniałe miejsca, bawią się w wodzie, opalają, jedzą pyszne, duże lody i torty, podróżują z tygrysami, które noszą je na swoim grzbiecie, latają w kosmosie w małych kapsułach, z których wszystko widać i w których jest miło, przyjemnie...

Następnie nauczyciel kończy opowieść i zadaje dzieciom pytania:

- Jak się czuliście?
- Czy chcielibyście się wybrać w taką podróż?
- Co umożliwiło nam tę klasową podróż?

Uwaga: Nauczyciel dostosowuje opowiadanie do grupy – uwzględnia to, co dzieci lubią, co chciałyby zobaczyć, co sprawia im przyjemność.

SŁUCHANIE... (podręcznik, s. 52–53)

Nauczyciel informuje dzieci, że dwukrotnie przeczyta

wiersz *Wehikul czasu* Natalii Usenko. Prosi, aby uczniowie podczas słuchania go po raz pierwszy postarali się wyobrazić sobie historię, o której opowiada jego bohater. Za drugim razem uczniowie mają za zadanie śledzić tekst w podręczniku i postarać się zwrócić uwagę na to, w jaki sposób nauczyciel czyta te fragmenty, w których zdania zakończone są znakiem zapytania, wykrzyknikiem lub kropką.

...I CZYTANIE

Uczniowie kolejno czytają na głos fragment wiersza. Starają się zwrócić szczególną uwagę na znaki interpunkcyjne i w taki sposób modulować głos (np. czytać głośniej i ciszej), zmieniać tempo czytania (wolniej, szybciej), aby „pokazać” głosem, że w tekście, który czytają, jest dany znak interpunkcyjny. Nauczyciel zachęca uczniów, by w czasie czytania wyobrazili sobie, że to oni są bohaterem wiersza i opowiadają komuś swoje niezwykle przygody.

JAK TO BYŁO Z TYM WEHIKULEM?

Uczniowie na podstawie wiersza wypowiadają się, co według nich jest wehikule czasu dla bohatera wiersza. Dzieci zastanawiają się, jak mogłoby wyglądać urządzenie, które przeniosłoby ich w czasie do przyszłości.

CO BY BYŁO, GDYBY?

Uczniowie wycinają kartoniki do zabawy w „Co by było, gdyby?” z **karty pracy nr 34**. Mogą wykorzystać tylko goto-

we karty lub wykonać nowe według własnych pomysłów. Każdy z uczniów zabiera trzy kartoniki z dowolnie przez siebie wybranymi literami i pięć kart z pytaniem rozpoczynającym się od: Co by było, gdyby?

Uczniowie stoją w dwóch równolicznych kołach – wewnętrznym i zewnętrznym – w taki sposób, że tworzą pary zwrócone do siebie twarzami (jedna osoba z koła zewnętrznego i jedna z koła wewnętrznego). Uczniowie stojący w kole wewnętrznym trzymają kartoniki z pytaniami, uczniowie w kole zewnętrznym – z literami. Jedno dziecko zadaje wybrane przez siebie pytanie, drugie wymyśla odpowiedź zaczynającą się od jednej z liter, które ma zapisane na kartonikach. Po udzieleniu odpowiedzi dzieci z koła zewnętrznego przesuwają się o jedną osobę w prawo i zabawa toczy się dalej. Po kilku powtórzeniach następuje zamiana ról i teraz dzieci z koła zewnętrznego zadają pytania, a dzieci z koła wewnętrznego wymyślają odpowiedzi.

NASZE PODRÓŻE W PRZESZŁOŚĆ

Dzieci na podstawie stworzonej wspólnie opowieści i własnych doświadczeń wypowiadają się na temat tego, jak można wspólnie z rodziną, koleżankami i kolegami z klasy przenosić się w przeszłość. Zapisują swoje propozycje na tablicy: można wspólnie oglądać zdjęcia, rozmawiać, zorganizować wycieczkę do muzeum albo stworzyć klasowe muzeum, przynosząc do szkoły różne eksponaty sprzed lat, zaprosić gościa – babcie lub dziadka itd.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 52–53

KARTY PRACY:

karta pracy nr 34

Jak wyobrażamy sobie przyszłość?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- bierze udział w grze językowej;
- opisuje, co dzieje się na ilustracji, i próbuje stosować pojęcia „na pierwszym planie...”, „na dalszym planie”;
- zapisuje pełne zdania;
- układa szyfr według własnego pomysłu i zapisuje nim dokończenie zdania;
- współpracuje w kilkuosobowej grupie;
- rozmawia o tym, czym jego zdaniem będą się zajmować ludzie w przyszłości, prezentuje własną opinię na ten temat.

AKTYWNOŚCI UCZNI

- gramy w grę karcianą;
- opisujemy, co widzimy na ilustracji, co robią ludzie przedstawieni na pierwszym i na drugim planie;
- opisujemy co najmniej dwie rzeczy na ilustracji, które jej autor mógł zobaczyć tylko w swojej wyobraźni;
- wymyślamy szyfr i zapisujemy nim, co robimy, gdy się nam nudzi.
- rozmawiamy o tym, co nam się podoba w wyobrażeniach o przyszłości, a co nie.

SPIS TREŚCI

1. Wyobraźcie sobie, że wehikul czasu przeniósł was w miejsce, które przedstawia ilustracja. Opowiedzcie, co robią postacie pokazane na ilustracji.

2. Przeczytajcie zdania, uzupełniając je wyrazami z ramki. Napiszcie je w zeszytach.

Wokół jeziora **ludzie i roboty**.
 Na dachach wieżowców **zielone krzewy i drzewa**.
 Z najwyższego budynku **pojazd kosmiczny**.
 Nad domami **powietrzne statki**.
 Po jeziorze **wodna kapsuła**.
 Czarny pies **na trawniku**.

latają pływa rosną spacerują śpi startuje

3. Zaprojektujcie plac zabaw przyszłości. Opowiedzcie, co mogą robić tam dzieci. Użyjcie słów, które oznaczają czynności, na przykład: **skaczą, grają, rzucają, biegną, zjeżdżają**.

4. Co mogą mówić postacie na ilustracji? Wymyślcie i odegrajcie scenki.

5. Odszyfrujcie napisy na sklepach.

Szyfr:
 ● ○ □ ◇ ★ ■ × ▶ * ⊗
 A B D E I M O R W Z

6. Pobawcie się w wymyślanie własnych szyfrów.

Zaulek słówek

54 **ZAULEK SŁÓWEK – CO ROBI? CO SIĘ Z NIM DZIEJE?** 55

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

PING-PONG Z PYTAJNIKIEM

Zabawa ma na celu rozwijanie uważnego słuchania i umiejętności skupienia się w trudnych warunkach – dziecko formułuje odpowiedź w czasie, gdy jego koleżanka lub kolega głośno liczy.

Uczniowie siedzą w parach naprzeciw siebie. Na zmianę zadają sobie pytania o czynności – co lubią robić, czego nie lubią, co umieją robić. Dziecko po zadaniu pytania liczy głośno do pięciu, a potem mówi „stop”. W trakcie liczenia koleżanka lub kolega z pary ma odpowiedzieć na pytanie. Jeśli nie zdąży, punkt otrzymuje osoba zadająca pytanie, jeśli zdąży – osoba odpowiadająca. Po pewnym czasie następuje zmiana pytających i odpowiadających. Zabawa toczy się przez kilka minut.

CO ROBI CHMURA, CO ROBI PIEKARZ, A CO ROBI KURA? – gra w karty

Uczniowie są podzieleni na kilkuosobowe grupy. Każda z grup może grać jednym lub kilkoma zestawami kart do gry zaproponowanymi w **karcie pracy nr 35**. Każdy z graczy otrzymuje pięć kart. Pozostałe karty leżą między graczami ułożone w stosik. Zadanie graczy polega na zebraniu kompletu kart składającego się z pytania i czterech odpowiedzi na nie (karty są skonstruowane tak, że do każdego pytania są przygotowane cztery odpowiedzi, ale niektóre odpowiedzi pasują do kilku pytań, np. „płynie – statek i chmura”). Aby zebrać komplet kart, uczniowie zadają sobie nawzajem

pytania z kart. Uczeń, który nie otrzymał w pierwszym rozdaniu karty z pytaniem, może je zdobyć, wymieniając jedną lub kilka swoich kart na te ze wspólnego stosiku. Uczeń sam wybiera, do kogo kieruje pytanie. Gdy osoba, do której było skierowane pytanie, ma w swoich kartach pasującą odpowiedź, jest zobowiązana oddać tę kartę pytającemu. W ten sposób wszyscy uczniowie po kolei szukają pasujących do siebie kart. Każdy uczeń może jednorazowo zadać tylko jedno pytanie. Uczestnicy w czasie gry powinni uważnie słuchać się nawzajem, by wytropić, jakich kart (odpowiedzi, na jakie pytania) szukają koleżanki i koledzy. Dzięki temu łatwiej będą mogli znaleźć karty, których szukają.

PLANY – NIE PLAMY – NA ILUSTRACJI (podręcznik, s. 54–55)

Uczniowie w parach opisują sobie nawzajem ilustrację z podręcznika, starając się podać jak najwięcej szczegółów. Każdy z uczniów opisuje ilustrację przez ściśle określony czas – np. przez dwie minuty. Dzieci opisują ilustrację tak, jakby odpowiadały na pytania:

- Co robi?
- Co się z nim dzieje?

Uczniowie informują siebie, czy opisują to, co się dzieje na pierwszym, czy na drugim planie. Uczeń słuchający ma za zadanie powiedzieć „ale plama!” za każdym razem, gdy jego koleżanka lub kolega zapomni podać, który plan opisuje.

TYLKO W WYOBRAŹNI

Dzieci samodzielnie znajdują na ilustracji element, którego nie można zobaczyć w rzeczywistości. Rysują go, a następnie próbują samodzielnie opisać według pytań:

- Co to jest?
- Jak wygląda?
- Do czego służy?

ROBOTY I LUDZIE

Nauczyciel dzieli uczniów na dwa zespoły. Jedna grupa to roboty, druga – ludzie. Roboty i ludzie poruszają się swobodnie po pomieszczeniu, wykonując określone ruchy. Roboty – ruchy sztywne, urywane. Ludzie – ruchy elastyczne, swobodne, sprężyste.

Nauczyciel dzieli salę na dwie lub więcej części, tworząc przestrzeń robotów i ludzi. Wchodząc w określoną przestrzeń, dzieci mają za zadanie zmieniać rodzaj ruchu. Po przekroczeniu granicy każdy porusza się w sposób obowiązujący w danej przestrzeni.

MAPA MOŻLIWOŚCI

Uczniowie siedzą w kręgu, rozmawiają o codziennych czynnościach, które są wykonywane przez ludzi współcześnie, a następnie wypowiadają się na temat ilustracji w **podręczniku (s. 54–55)** – formułują odpowiedzi na pytanie: Co ludzie będą robić w przyszłości?

Potem prowadzący prosi uczniów, żeby wyobrazili sobie, że

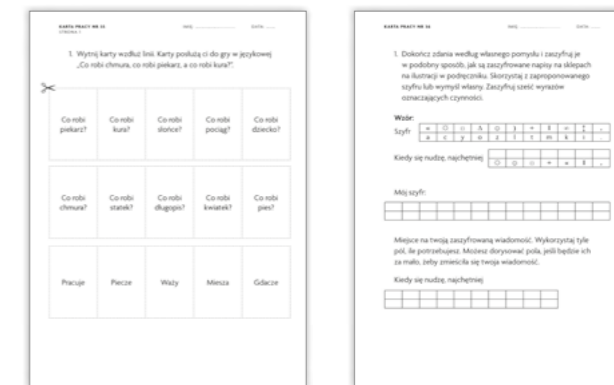
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 54–55

KARTY PRACY:

karta pracy nr 35, karta pracy nr 36

Co oświetla drogę do wynalazku?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wyszukuje informacje, analizując tekst i ilustracje oraz formułuje na ich podstawie wnioski i przypuszczenia na temat tego, jak wynaleziono lampy;
- rozmawia na temat zagrożeń wynikających z nieostrożnego posługiwania się ogniem i światłem;
- wie, jak wezwać pomoc przez numer alarmowy 112;
- prowadzi doświadczenie przyrodnicze, analizuje swoje obserwacje i formułuje wnioski;
- współtworzy plakat z innymi dziećmi.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- ślıuchamy się nawzajem i rozmawiamy o tym, jak to się dzieje, że wynalazcy wpadają na swoje pomysły;
- sprawdzamy, czy dobrze jest pomagać sobie i dzielić się z innymi, by osiągnąć sukces;
- czytamy tekst o ogniu i świetle, aby dowiedzieć się, jak wynaleziono lampy i elektryczność;
- gramy w scenkach: przekonujemy się, czy wynalazki są ważne;
- wiemy, jak bezpiecznie korzystać z ognia i urządzeń elektrycznych oraz jak wezwać pomoc w razie niebezpieczeństwa;
- sprawdzamy, czego potrzebuje ogień, by płonąć, co podtrzymuje ogień i co pozostaje po spalaniu;
- wykonujemy plakaty.

Ogień i światło

Od najdawniejszych czasów ludzie obserwowali ogień. Później nauczyli się sami go rozpałać. Zastanówcie się, do jakich celów wykorzystywano ogień dawniej. Do jakich wykorzystuje się go dziś?

SPIS TREŚCI

1 Lampa oliwna

2 Świece z wosku pszczelego

3 Lampa naftowa

4 Żarówka elektryczna

CZY WIECIE, ŻE

Polak Ignacy Łukasiewicz skonstruował pierwszą lampę naftową. Dawała ona więcej światła niż świece. Lampami naftowymi oświetlano pomieszczenia dawno temu.

- Dowiedźcie się, jak dawniej ludzie rozpalali ogień.
- Porozmawiajcie o tym, gdzie i do czego wykorzystuje się oświetlenie.
- Przykryjcie zapalone świecek stoikami różnej wielkości. Obserwujcie, co się będzie działo. Która świeczka będzie się paliła najdłużej? Przeprowadźcie to doświadczenie wspólnie z osobą dorosłą.

56
OGIEŃ I ŚWIATŁO
57

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

TAK DZIAŁA ZESPÓŁ

Uczniowie są podzieleni na pięć równolicznych grup. Każdy zespół otrzymuje od nauczyciela kartkę z zapisaną wskazówką do rozwiązania zagadki: „jest ciepłe”, „jest jasne”, „można tego użyć do gotowania”, „można się dzięki temu rozgrzać”, „jest kolorowe”. Zespoły nie mogą pokazywać sobie swoich wskazówek. Każda grupa zapisuje swoją odpowiedź na kartce. Następnie nauczyciel informuje uczniów, że rozwiązywali tę samą zagadkę. Uczniowie sprawdzają, czy wszystkie grupy zapisały odpowiedź: „ognisko”. Zabawa jest okazją do rozmowy na temat roli pomagania sobie i współpracy w osiągnięciu celów.

PLAN DZIAŁANIA (podręcznik, s. 56–57)

Dzieci na podstawie ilustracji i tekstu z podręcznika ustalają, czym będą się zajmować podczas zajęć i jakie zjawisko poznawać. Uważnie uczestniczą w pogadance na temat zasad przeprowadzania bezpiecznych ćwiczeń i doświadczeń przyrodniczych. Każdy z uczniów ma za zadanie podać co najmniej jedną zasadę bezpiecznego zachowania i wyjaśnić, dlaczego ważne jest jej przestrzeganie.

Uwaga: Wypowiedzi dzieci mogą się powtarzać, jednak warto zwrócić uwagę na to, żeby każdy z uczniów zabrał głos.

ŁAŃCUSZEK WYNALAZKÓW (podręcznik, s. 56–57)

Na podstawie tekstu z podręcznika, ilustracji zgromadzonych przez dzieci i nauczyciela oraz przygotowanych przez

nauczyciela eksponatów uczniowie rozmawiają o tym, co było potrzebne do wynalezienia lampy, co było przed wynalezieniem lampy, a co jeszcze wcześniej. Nauczyciel pyta dzieci o to, co zmieniło się w życiu ludzi, odkąd zaczęli używać ognia, oraz jak uczniowie wyobrażają sobie życie, gdyby nie „oswojono” ognia. Uczniowie wspólnie z nauczycielem ustalają, jakie były kolejne źródła światła, w jaki sposób człowiek nauczył się rozpałać ogień, a następnie przenosić go i używać do oświetlania pomieszczeń. Dzieci wykonują zadanie z **karty pracy nr 37**.

CO BY BYŁO, GDYBY NIE BYŁO OGNIEM?

Nauczyciel prezentuje dzieciom kolejno: łyżkę, rękawiczki, świecę i klucz, mówiąc, że symbolizują one: jedzenie, ciepło, światło i bezpieczeństwo. Potem prowadzący inicjuje rozmowę na temat znaczenia ognia. Zadaje pytanie: Jakie mamy korzyści z tego, że możemy bezpiecznie używać ognia? Następnie nauczyciel pyta dzieci: Co to znaczy ośwoić ogień? W jaki sposób można go robić?

OSTROŻNIE Z OGNIEM!

Uczniowie rozmawiają o zagrożeniach wynikających z nieostrożnego posługiwania się ogniem. Potem w parach, z pomocą nauczyciela, ćwiczą umiejętność wezwania pomocy przez numer alarmowy w przypadku pożaru lub podobnego zagrożenia. Wykonują plakaty mówiące o bezpiecznym posługiwaniu się ogniem.

CZY Ogień ZJADA POWIETRZE?

Dzieci wspólnie z nauczycielem przygotowują stanowisko do wykonania doświadczenia przyrodniczego, ustalają zasady bezpieczeństwa. Na stoliku umieszczonym w pewnym oddaleniu od innych przedmiotów uczniowie ustawiają jednorazową tackę z aluminium, świeczkę, szklankę lub stoik.

Propozycja doświadczenia: Uczniowie obserwują, co dzieje się z płomieniem świecy przed nałożeniem osłony ze szklanki lub stoika, a co po wykonaniu tej czynności. Warto powtórzyć doświadczenie i obserwację kilka razy, aby zwrócić uczniom uwagę na to, że nie należy wyciągać wniosków na podstawie jednorazowego doświadczenia. Odkrywanie różnych zjawisk czy dążenie do wynalezienia czegoś istotnego to długotrwała praca.

Na podstawie doświadczeń i obserwacji uczniowie zastanawiają się, dlaczego świeczka gaśnie, co dzieje się pod szklanką. Opierając się na wypowiedziach dzieci i rozmowach z nauczycielem wszyscy zastanawiają się, jakie znaczenie ma to zjawisko dla ludzi na co dzień (np. można sprawdzać za pomocą płomienia świecy, czy w pomieszczeniu jest wystarczająca ilość powietrza do oddychania – takimi miejscami były dawniej m.in. piwnice w winnicach).

MAŁE OGNISKO

Uczniowie obserwują eksperyment wykonywany przez nauczyciela z zachowaniem wszystkich ustalonych zasad bezpieczeństwa. Nauczyciel przygotowuje porcelanowy

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 56–57, s. 97

KARTY PRACY:

karta pracy nr 37

spodek, zapalki, szklankę. Zapala zapalkę, kładzie ją na porcelanowym spodku, następnie zapala drugą zapalkę i kładzie ją prostopadłe na pierwszej, po czym zapala kolejną i dołącza do dwóch pozostałych. Wszyscy przyglądają się płonącemu zapalkom. Kiedy drewno prawie się spali, ale jest widoczny płomień, nauczyciel zakrywa „płonące ognisko” szklanką, odcinając dopływ tlenu. Nauczyciel i uczniowie wspólnie ustalają, co zaobserwowali. Dotykają ostudzonych zapalek, rysują nimi po białej kartce, obserwują pozostały po spalaniu czarny węgiel drzewny. Zapisują wnioski.

PLAKAT O TYM, JAK LUDZIE DAŻĄ DO ŚWIATŁA

Uczniowie rozmawiają o tym, jaką historię odkrycia lampy i „oswojenia” ognia poznali na dzisiejszych zajęciach. Układają w porządku chronologicznym to, z jakich źródeł światła i ciepła ludzie korzystali: światło słoneczne, ogień, świece, lampy naftowe i żarówka. W czterech zespołach wykonują plakat przedstawiający jedno ze źródeł światła i ciepła, a następnie układają je w kolejności chronologicznej. Na zakończenie wspólnie omawiają historię światła i lampy, która powstała dzięki ich plakatowi.

ZDANIA PODSUMOWUJĄCE

„Najbardziej cieszę się, że...”
 „Zaskoczyło mnie, że...”
 „Odkryłam/odkryłem dziś...”
 „To ciekawe, że...”

Jak to się dzieje, że żarówka świeci?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- odczytuje informacje ze znaków i piktogramów oraz próbuje wymyślić własny piktogram;
- wyszukuje informacje w tekście i na ilustracji;
- uczestniczy w zabawie parateatralnej;
- bierze udział w rozmowie o tym, dlaczego prawdomówność jest ważna w relacjach z ludźmi;
- współpracuje z rówieśnikami przy przygotowaniu i bezpiecznym przeprowadzeniu obserwacji i doświadczenia przyrodniczego;
- podejmuje działania na rzecz ochrony środowiska;
- utrwała umiejętność wezwania pomocy;
- bezpiecznie korzysta z komputera.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- odczytujemy wiadomości ze znaków i piktogramów;
- szukamy informacji w tekście i na ilustracjach;
- rozmawiamy o tym, co to znaczy być prawdomównym;
- bawimy się w aktorów;
- współpracujemy przy przygotowaniu doświadczenia przyrodniczego;
- wiemy, że segregując śmieci, dbamy o środowisko;
- rozmawiamy o tym, jak bezpiecznie korzystać z komputera i internetu;
- trenujemy umiejętność wezwania pomocy przez telefon.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

Warto przed lekcją poprosić uczniów, aby przynieśli z domów zużyte baterie oraz by rodziny uczniów przekazały kilka różnego rodzaju żarówek i świetlówek. Warto przygotować żarówkę tzw. przepaloną oraz działającą, aby uczniowie mogli porównać ich wygląd. Ze względów bezpieczeństwa należy zwrócić uwagę, żeby dorośli przekazali nauczycielowi żarówkę czy świetlówkę osobiście.

CZY PRĄD MUSI SIĘ NABIEGAĆ?

Uczniowie stoją w dwóch grupach na przeciwległych końcach sali lub korytarza. Dwóch uczniów jest wyznaczonych do roli żarówki – stoją na środku sali pomiędzy dwoma grupami i trzymają się za ręce. Dzieci z obu grup biegną kolejno po jednym z każdego zespołu na przeciwny koniec sali. Miijając się, dzieci machają do siebie. Aby żarówka mogła się świecić, tzn. aby dzieci stojące na środku miały ręce podniesione do góry, w ruchu muszą być dwie osoby. Gdy z którejś grupy dziecko nie wybiegnie, osoby stojące na środku opuszczają ręce. Zabawa trwa przez kilka minut.

Na podstawie zabawy oraz własnych doświadczeń i obserwacji uczniowie rozmawiają, szukając odpowiedzi na pytania: Jak to się dzieje, że żarówka świeci, i skąd pochodzi prąd? W jaki sposób można uruchomić żarówkę, gdy zabraknie prądu? W jakich sytuacjach wykorzystuje się baterie? Jak wyglądają baterie? Dlaczego baterie mają różne kształty?

Jak to się dzieje, że żarówka świeci?

Porozmawiajcie o tym, do czego potrzebny jest prąd elektryczny. Jak mógłby wyglądać dziś świat, gdyby nie odkryto prądu elektrycznego?

1. Obejrzyjcie żarówkę i baterię. Sprawdźcie, z jakich części się składają. Przyjrzyjcie się innym żarówkom, na przykład świetlówce lub żarówce energooszczędnej. Co zauważyliście?

58 JAK TO SIĘ DZIEJE, ŻE ŻARÓWKA ŚWIECI?

SPIS TREŚCI

Przygotujcie: baterię płaską czteroipółwoltową, żarówkę sześciowoltową, dwa przewody elektryczne zakończone klamerkami.

2. Przypnijcie klamerki przewodów do blaszek biegunów baterii. Następnie połączcie je z żarówką tak jak na zdjęciu obok. Pierwszy przewód przymocujcie do gwintu żarówki, a drugi do styku. Co zauważyliście? Wykonajcie doświadczenie wspólnie z osobą dorosłą.
3. Jakie znacie inne zastosowania baterii?
4. Zastanówcie się, dlaczego zużyte żarówki i baterie wyrzuca się do specjalnych pojemników.
5. Dowiedźcie się, w jakich sytuacjach prąd elektryczny może być niebezpieczny.

59

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 58–59, s. 97

POPATRZ UWAGA I PRZECZYTAJ

Dzieci pracują w trzyosobowych zespołach. Przyglądają się schematowi budowy baterii i porównują go z baterią (bateriami), które przynieśli do szkoły. W grupach przygotowują piktogramy wskazujące na poszczególne części żarówki i baterii tak, by każdy podpis z ilustracji przedstawiającej żarówkę i baterię można było zastąpić piktogramem. Następnie pod kierunkiem nauczyciela porównują wygląd i części, z których składają się żarówki i świetlówki. Na podstawie obserwacji i wskazówek nauczyciela ustalają, która z żarówek nie działa, i wyjaśniają dlaczego tak się dzieje. Dzieci starają się też wyjaśnić, co to może znaczyć, że żarówka jest przepalona.

JAK TO DZIAŁA? (podręcznik, s. 59)

Uczniowie czytają w podręczniku listę przedmiotów potrzebnych do wykonania doświadczenia i przygotowują je według instrukcji. Pod kierunkiem nauczyciela dzieci przeprowadzają doświadczenie z baterią. Dzielią się swoimi obserwacjami i spostrzeżeniami. Szukają odpowiedzi na pytanie: Czy ważne jest, jak i z której strony podłączymy przewody do baterii, aby prąd popłynął?

NOWE SŁOWA

Dzieci wymieniają się swoimi spostrzeżeniami na temat przeprowadzonego doświadczenia i tego, czy należy korzystać z instrukcji w czasie doświadczeń przyrodniczych oraz

badań. Szukają w tekście wyrazów i zwrotów, które są dla nich nowe i których nie rozumieją. Na podstawie przeprowadzonego doświadczenia, obserwacji, ilustracji z podręcznika i rozmów starają się wywnioskować wspólnie, co oznaczają nowe dla nich słowa.

SPECJALNE KOSZE NA SPECJALNE ŚMIECI

Uczniowie są podzieleni na trzy zespoły. Przygotowują i ozdabiają według własnych pomysłów po jednym koszu na rodzaj odpadów elektrycznych i elektronicznych (np.: kosz na płyty CD, kosz na tonery po tuszach, kosz na żarówki, kosz na baterie, kosz na ładowarki i kable). Kosze do segregowania odpadów można umieścić przy wejściu do szkoły i urządzić zbiórkę elektrośmieci.

TRENING CZYNI MISTRZA

Dzieci wspólnie z nauczycielem rozmawiają o tym, jak bezpiecznie korzystać z urządzeń elektrycznych i elektronicznych, jakie sytuacje mogą zagrażać osobom korzystającym z urządzeń elektrycznych oraz jakie inne zagrożenia związane z prądem mogą wystąpić (np. burza z wyładowaniami elektrycznymi). Następnie dzieci dobierają się w pary i ćwiczą wzywianie pomocy przez telefon w razie wypadku – w tym rozmowę z dyspozytorem numeru alarmowego.

KTO CZUWA NAD TYM, BY ZAPALIĆ WIECZOREM LATARNIE ULICZNE?

Uczniowie rozmawiają na temat ilustracji w podręczniku (s. 58), o tym, w jaki sposób są oświetlone miejsca, ulice w ich okolicy oraz czy zauważyli różnice w oświetleniu wsi i miast. Zastanawiają się, po co stawia się latarnie uliczne (wygoda, bezpieczeństwo) i kto zapala latarnie wieczorem. Warto zaproponować uczniom, by wspólnie z nauczycielem poszukali informacji na ten temat w internecie. Dzieci na podstawie wiadomości o lampach zastanawiają się, jak oświetlano ulice, zanim elektryczność stała się popularna, oraz kto i w jaki sposób dbał o to, aby lampy oświetlały miasta nocą i nie świeciły się w ciągu dnia.

Jak zaprosić dziadka i babcię do podróży w czasie?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- bierze udział w zabawie doskonalącej koncentrację, pamięć i uważne słuchanie;
- układa z pomocą nauczyciela i zapisuje tekst zaproszenia;
- szanuje osoby starsze;
- bierze udział w zabawie parateatralnej;
- wykonuje ćwiczenia równoważne i rozwijające gibkość oraz zwraca uwagę na bezpiecznie posługiwanie się przyborami sportowymi.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- próbujemy zapamiętać i podać jak najwięcej wspomnień koleżanek i kolegów;
- czytamy wiersz, zwracając uwagę na znaki interpunkcyjne oraz zgodnie z ustalonym rytmem;
- bierzemy udział w zabawach parateatralnych;
- udzielamy porad babci i dziadkowi, dotyczących bezpieczeństwa w sieci;
- przygotowujemy przedstawienie na Dzień Babci i Dzień Dziadka;
- samodzielnie piszemy do „Gazety Przyjaznej” tekst zaproszenia na przedstawienie z okazji Dnia Babci i Dnia Dziadka.

22 stycznia
Dzień Dziadka

21 stycznia
Dzień Babci

Gazeta Przyjazna

Czasopismo klasy 2 Nr 9

SPIS TREŚCI

REPORTERZY PROPONUJĄ

Poproście babcię i dziadków o dokończenie wypowiedzi.

• Kiedy miałam/miałem 7 lat...	• Moja ulubiona książka to...
• Szkołę wspominam...	• Najbardziej cenię sobie...
• Moim hobby jest...	• W wolnym czasie...

Wypowiedzi waszych babć i dziadków możecie zapisać i przekazać Redakcji. Chętnie je opublikujemy.

OGŁOSZENIA, ZAPROSZENIA

Babcia i mama Oli i Mai zapraszają do Domu Kultury „Słoneczko” na wystawę swoich obrazów.
Wystawa czynna codziennie od 9.00 do 19.00.

ZAPROSZENIE NA POKAZ FILMÓW

Zapraszamy na pokaz filmów z wyprawy do Chin, który odbędzie się 7 lutego o godzinie 16.00 w świetlicy szkolnej.
Rodzice i dziadek Szymka

Redakcja „Gazety Przyjaznej” składa najserdeczniejsze życzenia wszystkim Babciom i Dziadkom.

ŚPIEWAMY PIOSENKĘ

słowa: Agnieszka Frączek
muzyka: Mariusz Matuszewski

Jak ja się cieszę!

Jak ja się cieszę! Cieszę ogromnie!
Bo dzisiaj babcie przyjadą do mnie!

Ta, która robi swetry na drutach,
a nas przytulać chce co minuta,
i ta, co chodzi w butach na szpilkach,
a do nas oko puszcza co chwilka.

Jak ja się cieszę! Cieszę ogromnie!
Bo dziś dziadkowie przyjadą do mnie!

Ten, który bajki wymyśla dla nas,
a w parku sójki dokarmia z rana,
i ten, co wielkim motorem śmiga,
a z nami chce się na rolkach ścigać.

Jak ja się cieszę! Cieszę ogromnie!
Bo dzisiaj goście przyjadą do mnie!

Dwóch moich dziadków i babcie dwie –
bardzo są różni, każdy to wie,
ale to łączy ich wszystkich przecież,
że nas kochają jak nikt na świecie!

60 GAZETA PRZYJAZNA – 21, 22 STYCZNIA

61

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 60–61

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ODKĄD SIĘGAM PAMIĘCIĄ...

Uczniowie stoją w rzędzie. Na środku sali są narysowane (kredą na podłodze lub na dużych kartonach) okręgi z napisami: *Lubiłam/lubiłem jeść...*, *Bawiłam się/bawiłem się...*, *Znam...*, *Chcę...* i inne według pomysłów nauczyciela i uczniów. Dzieci stoją w odległości około jednego metra od przygotowanego pola. Każdy z uczniów kolejno przygotowuje sobie kulkę z gazety i rzuca nią do celu (do wybranego okręgu). Gdy kulka wylądnie na określonym polu, uczeń rozpoczyna zdanie: *Odkąd sięgam pamięcią...*, i uzupełnia je według napisu z okręgu, na którym zatrzymała się jego kulka, po czym kończy zdanie według własnego pomysłu.

JAK PIĘKNIE CZYTAĆ WIERSZE? (podręcznik, s. 61)

Nauczyciel czyta głośno wiersz *Jak ja się cieszę!* Agnieszki Frączek, zwracając szczególną uwagę na interpunkcję i intonację. Uczniowie kolejno, naśladując sposób czytania nauczyciela, prezentują fragmenty wiersza. Po przeczytaniu całego utworu wszyscy wspólnie rozmawiają na jego temat. Starają się udzielić odpowiedzi na pytania: *O czym opowiada ten wiersz? Kto opowiada w wierszu? O kim opowiada? O jakim wydarzeniu opowiada? Jacy są dziadkowie i babcie przedstawione w wierszu? Co lubią robić? Czym się różnią? Następnie dzieci dzielą się swoimi opiniami na temat wiersza. Rozmawiają o tym, o jakim święcie opowiada dziecko w wierszu, a potem ustalają, jak w ich klasie, szkole można wspólnie świętować Dzień Babci i Dzień Dziadka.*

JAK ZAMIEŃIĆ WIERSZ W PIOSENKĘ? (podręcznik, s. 61)

Uczniowie wspólnie, wykorzystując różne pomysły i propozycje, próbują przeczytać lub recytować wiersz według rytmu. Recytują wiersz, jednocześnie wystukując rytm na kolanach, klaszcząc lub grając na bębenkach, janczarach itp. Zastanawiają się, jaką melodię mogą ułożyć i próbują zaśpiewać tekst – zamienić wiersz w piosenkę. Nauczyciel proponuje narysowanie rytmu na tablicy i próbę przeczytania wiersza w narysowanym rytmie, np.: ***** ** *** ****

PLANY NA SPECJALNY DZIEŃ

Dzieci ustalają, jak mogą wspólnie z rodzinami świętować Dzień Babci i Dzień Dziadka. Przed zaplanowaniem wspólnego świętowania uczniowie rozmawiają o tym, w jaki sposób – i dlaczego – należy pomagać osobom starszym. Potem dzieci zastanawiają się, jakie zabawy i propozycje wspólnego świętowania warto zaplanować.

PRZYJACIELE Z DZIECIŃSTWA

Uczniowie pracują w kilkusobowych zespołach. Z pomocą nauczyciela przygotowują scenkę, w której wcielają się w siebie samych za 60–70 lat, gdy będą już babciami i dziadkami. Wyobrażają sobie, że spotykają się ze sobą w miejscach, w których teraz najbardziej lubią się spotykać. Przedstawiają, jak się będą zachowywać jako dziadkowie, co będą robić i o czym rozmawiać, co będą wspominać z czasów, gdy byli dziećmi. Zespoły kolejno przedstawiają swoje scen-

ki. Warto, aby nauczyciel pomógł dzieciom zwrócić uwagę na ich charakterystyczne cechy, zainteresowania, na to, co najbardziej lubią robić tak, aby dzieci wykorzystały to w swoich scenkach.

POKAŻMY TO INNYM

Dzieci przygotowują plan przedstawienia na uroczystość dedykowaną babciom i dziadkom. Wspólnie zastanawiają się, jakie konkursy dla seniorów mogliby zaproponować, aby uroczystość miała charakter wspólnej zabawy, planują dekorację, ustalają datę i godzinę wydarzenia. Następnie uczniowie dzielą się zadaniami do wykonania. Warto utworzyć grupę redaktorów, którzy przeprowadzą wywiad z dziadkami i babciami – zebrane wspomnienia będą inspiracją do wykorzystania w przedstawieniu. Dzieci mogą sięgnąć do pytań zaproponowanych w [podręczniku \(s. 60\)](#).

ZAPRASZAMY!

Uczniowie wspólnie z pomocą nauczyciela układają i zapisują tekst zaproszenia dla swoich rodzin. Warto, aby w klasie, w widocznym miejscu, znajdował się schemat zaproszenia, do którego dzieci mogą się odwołać w czasie układania swojego tekstu. Gotowy tekst zaproszenia można przekazać do szkolnej gazetki.

GDYBY NA ZAPROSZENIU ZABRAKŁO...

Dzieci siedzą w kręgu. Losują jedno z zaproszeń przygoto-

wanych przez nauczyciela. Na każdym z nich brakuje jednej informacji: dotyczącej miejsca, godziny lub dnia.

Przykładowe teksty:

- Zapraszam Cię serdecznie na wspólne oglądanie filmu u mnie w piątek.
- Zapraszam Cię serdecznie na wspólne oglądanie filmu u mnie o 4 po południu.
- Zapraszam Cię serdecznie na wspólne oglądanie filmu w piątek o 4 po południu.

Uczniowie kolejno losują zaproszenia i czytają je wybranemu rówieśnikowi. Zadaniem osoby słuchającej jest ocenić, czy dotrze na spotkanie, a jeśli nie, to wyjaśnić, dlaczego nie dotrze (jakiej informacji brakuje na zaproszeniu).

ZDANIA PODSUMOWUJĄCE

- „Moim zdaniem, gdy planuje się coś wspólnie, trzeba...”
- „Dziś najbardziej jestem zadowolona/zadowolony z tego, że współpracowałam z...”
- „Chcę potrenować..., żeby lepiej umieć...”
- „Warto poznawać wspomnienia dziadków i babć z ich dzieciństwa, bo...”
- „Pomaganie starszym jest ważne, bo...”
- „Moim zdaniem okazywać szacunek to znaczy...”

Jakimi słowami opisać dźwięki i muzykę?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rysuje tabelę według instrukcji;
- rozmawia na temat tekstu;
- układa wydarzenia chronologicznie i dostrzega zależności przyczynowo-skutkowe przedstawione w opowiadaniu;
- odnajduje w tekście wyrazy związane z dźwiękami i muzyką, zapisuje je poprawnie;
- rozmawia o tym, jak słowa mogą naśladować muzykę, podaje przykłady;
- wysłuchuje różne dźwięki i potrafi nazwać źródło ich powstawania.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- współpracujemy, aby znaleźć muzykę w dźwiękach naszej szkoły;
- wysłuchujemy dźwięki i rozpoznajemy źródła ich powstawania;
- opowiadamy sobie, jak w naszych rodzinach świętuje się uroczystości i czy często gości u nas muzyka;
- układamy po kolei wydarzenia z opowiadania;
- szukamy w tekście wyrazów, które kojarzą nam się z muzyką, i zapisujemy je;
- sprawdzamy, czy słowa mogą naśladować dźwięki.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

Podczas realizacji tego tematu warto zachęcić uczniów, aby dzielili się w swoich rodzinach pomysłami na to, jak można własnoręcznie wykonać instrumenty muzyczne. Można zaproponować dzieciom, żeby spróbowały zachęcić rodzeństwo i innych członków rodziny do wspólnego muzykowania na instrumentach, które sami wykonali.

ILE DŹWIĘKÓW WYTROPICIE?

Uczniowie w parach chodzą po szkole. Warto zorganizować to ćwiczenie w czasie, gdy w szkole nie jest zbyt głośno, aby uczniowie mogli skupić się na współpracy i dokładnym wykonaniu zadania. Uczniowie nasłuchują, jakie dźwięki i odgłosy pojawiają się w szkole, a potem zapisują je jeden pod drugim. Po powrocie do klasy dzieci łączą się w zespoły czteroosobowe i porównują, jakie dźwięki w szkole udało im się usłyszeć. Następnie zastanawiają się wspólnie, jakiego słowa można użyć, aby opisać dany dźwięk (np. skrzypienie drzwi – skrzyp, skrzyp; chodzenie po korytarzu – tup, tup itp.). Uczniowie zapisują te określenia obok nazw dźwięków. Następnie dzieci wymieniają się swoimi obserwacjami i pomysłami. Na zakończenie uczniowie wspólnie z nauczycielem rozmawiają o tym, jak słowa mogą naśladować dźwięki, i starają się podać jak najwięcej propozycji słów obrazujących dźwięk.

Justyna Bednarek
Rodzinne muzykowanie

Franko nasłuchiwał dzwonka u drzwi. Lada moment miał się zjawić wujek Karol, wesoły muzyk. Chłopiec miał nadzieję, że przyniesie ze sobą skrzypce.

– Na pewno, przecież obiecał dać koncert z okazji rocznicy ślubu dziadka i babci! – uspokajała go mama.

Babcia i dziadek byli zaproszeni do rodziców Franka na obiad, ale nie wiedzieli, że będzie tam cała rodzina. Taka niespodzianka! Gdy wujek Karol zjawił się ze skrzypcami, już od progu zawołał:

– Zaraz zrobimy tu orkiestrę! Marysiu! – zwrócił się do mamy Franka. – Ty zagrasz na pianinie.

– Nie wiem, czy pamiętam, jak się gra – zaniepokoiła się mama.

– Dasz radę! – Wujek tryskał entuzjazmem. – A ty, Franku, zorganizujesz nam perkusję.

– Niby skąd? – zdziwił się chłopiec.

– Na pewno znajdziesz puste puszki albo plastikowe pudełeczka. I rolkę po papierowych ręcznikach.

Franko wysypał do puszek po napojach trochę kaszy gryczanej, a z kartonowej rury zrobił instrument o tajemniczej nazwie „zaklinacz deszczu”. Wystarczyło wysypać do rurki nieco ryżu, zakleić ją z obu stron, a potem ponabijać dookoła szpilkami. Kiedy się ją odwracało, ryż przesypany był z jednego końca rurki na drugi, zahaczając o szpilki. Wydawał przy tym piękny dźwięk – zupełnie jak szum deszczu.

Gdy babcia i dziadek stanęli w progu, wujek wyszeptał: „Trzy cztery!” – i wszyscy zaśpiewali: „Sto lat, sto lat, niech żyją, żyją nam!”. Na dwadzieścia gardel. Mama grała na pianinie, wujek

na skrzypcach. Goście potrzęsali grzechotkami z puszek. Franko obracał zaklinacz deszczu. Dziadek otarł łzę – był wzruszony.

– Przydałaby się tuba basowa – mruknął odrobinę zachrypnięty.

– Jaka baba sowa? – zdziwił się Franko.

– Nie baba, tylko tuba basowa – wielki instrument dęty, na którym dziadek grywał w młodości. Jest na strychu – powiedziała mama.

Sami rozumiecie, że nie można było nie odszukać tuby. I dziadek zagrał, chociaż tuba trochę fałszowała.

1. Z jakiej okazji spotkała się rodzina Franka?
2. Jaką niespodziankę przygotowała rodzina? Jak myślicie, czy babcia i dziadek byli z niej zadowoleni? Dlaczego?
3. Na jakich instrumentach grała rodzina Franka? Posłuchajcie ich brzmienia.
4. Przeczytajcie książkę Miry Lobe pod tytułem „Babcia na jabłoni”.

62 RODZINNE MUZYKOWANIE
63

KLASOWE CZYTANIE O RODZINNYM MUZYKOWANIU (podręcznik, s. 62–63)

Dzieci kolejno czytają fragment opowiadania *Rodzinne muzykowanie* Justyny Bednarek. Nauczyciel przypomina, że czytając głośno utwór literacki, należy najpierw odczytać jego tytuł oraz imię i nazwisko autora. Uczniowie, słuchając opowiadania, zwracają uwagę na słowa kojarzące się z dźwiękiem lub opisujące go oraz te związane z muzyką, np. nazwy instrumentów. Gdy zostanie przeczytane takie słowo, osoby, które je zauważyły, klaszczą dwa razy w dłonie.

Ćwiczenie sprzyja rozwijaniu umiejętności uważnego słuchania i celowego kierowania swoją uwagą.

ROZMOWA O OPOWIADANIU (podręcznik, s. 62–63)

Uczniowie rozmawiają o historii, którą poznali. Starają się przedstawić po kolei wydarzenia, które zostały opisane, bohaterów opowiadania i to, gdzie i kiedy działy się wydarzenia, o których czytali. Dzieci dzielą się swoimi wrażeniami i doświadczeniami oraz opowiadają o tradycjach świętowania różnych uroczystości i jubileuszy w ich rodzinach. Nauczyciel poleca wykonanie zadania z **karty pracy nr 38**.

JAKI INSTRUMENT GRA?

Nauczyciel przygotowuje nagranie z dźwiękami wydawanymi przez różne instrumenty. W różnych miejscach sali rozkłada ilustracje przedstawiające instrumenty (lub kartki

z zapisanymi nazwami instrumentów), których dźwięki są nagrane na płycie. Dzieci słuchają nagrań i próbują dopasować nazwę instrumentu do wysłuchanego dźwięku. Stają przy odpowiedniej ilustracji (nazwie).

MUZYCZNE BINGO

Nauczyciel tym razem prezentuje nagrania nie tylko instrumentów muzycznych, lecz także różnych dźwięków, które możemy usłyszeć na ulicy. Dzieci otrzymują karty do gry w bingo, kwadrat (3 na 3 pola). W kwadraty dzieci losowo wpisują 9 nazw dźwięków, które nauczyciel wypisuje na tablicy (takie, które będzie prezentował z płyty), np. szczekanie psa, miauczenie kota, warkot traktora, dźwięk skrzypiec, rżenie konia, dźwięk fortepianu, śpiew (9 dźwięków). Dzieci mogą wpisywać nazwę jednego dźwięku kilka razy na swojej planszy. Nauczyciel prezentuje dźwięki, a dzieci po rozpoznaniu wykreślają dany dźwięk ze swojej karty. Prowadzący prezentuje dźwięki losowo, powtarza niektóre, niektórych nie odtwarza. Osoba, która pierwsza usłyszy wszystkie dźwięki wypisane na swojej karcie, woła: „bingo!”

BYSTRZE OKO

Nauczyciel czyta głośno losowo wybrany wyraz z opowiadania. Uczniowie starają się jak najszybciej znaleźć ten wyraz w tekście. Gdy go znajdą, wykonują umówiony gest.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 62–63

KARTY PRACY:

karta pracy nr 38

PYTANIA DO LOSOWANIA

Nauczyciel w ramach podsumowania lekcji zadaje każdemu uczniowi pytanie dotyczące wiadomości i umiejętności nabywanych w czasie zajęć. Warto najpierw głośno zadać pytanie, a następnie wylosować ucznia, który ma na nie odpowiedzieć. Takie rozwiązanie daje dzieciom czas na zastanowienie się nad odpowiedzią.

Propozycje pytań:

- Jak oprócz muzyki można zapisać dźwięki i muzykę?
- Dlaczego warto przedstawiać wydarzenia z opowiadania po kolei?
- Co jest ważne, gdy tropi się dźwięki w otoczeniu?
- Dlaczego warto uważnie słuchać tego co mówią, czytają inni?
- Co pomaga, a co przeszkadza w szybkim odnajdywaniu wyrazów w tekście?

Jak zrobić zaklinacz deszczu? Czy muzykę można tylko usłyszeć?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozmawia na temat wrażeń estetycznych i gustów muzycznych;
- zna i rozumie potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych; pomaga im;
- wyszukuje potrzebne informacje zawarte w tekście i na ilustracji;
- poznaje różne instrumenty muzyczne, ich nazwy oraz dźwięki, które wydają;
- uczestniczy w zabawie parateatralnej;
- zapamiętuje i odtwarza słowa i dźwięki;
- wykonuje eksperymenty z dźwiękiem.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- rozmawiamy o tym, jakie dźwięki nam się podobają, a jakie nie i wyjaśniamy dlaczego;
- rozmawiamy o tym, kiedy i jak możemy pomóc osobom starszym i niepełnosprawnym;
- zapamiętujemy i odtwarzamy słowa i dźwięki;
- poznajemy różne instrumenty muzyczne, ich nazwy i dźwięki, które wydają;
- eksperymentujemy z dźwiękiem;
- odgrywamy scenki, by przekazywać informacje bez słów.

Jak zrobić zaklinacz deszczu?

Przygotujcie:

- tekturową rolkę po papierowych ręcznikach,
- farby i pędzelek,
- dwa baloniki,
- kolorową taśmę samoprzylepną,
- szpilki z dużymi główkami,
- szklankę ryżu.

1. Pomalujcie farbami rolkę po papierowych ręcznikach.
2. Odetnijcie mniej więcej 5 cm każdego balonika i nałóżcie jeden z nich na koniec papierowej rolki. Przymocujcie balonik taśmą samoprzylepną.
3. Do wnętrza rolki wsypcie ryż.
4. Na drugi koniec rolki nałóżcie odciętą część drugiego balonika. Przyklejcie ją taśmą klejącą do rolki. Zróbcie to tak, żeby ryż się nie wysypał.
5. Oklejcie rolkę kolorową taśmą w dowolny sposób.
6. Wklujcie w rolkę szpilki, tak aby na zewnątrz pozostały tylko ich główki.

Zalóżcie klasową wytwórnę instrumentów muzycznych. Przygotujcie zaklinacze deszczu i inne instrumenty, na przykład: bębny, piszczałki, kastaniety, grzechotki. Zorganizujcie koncert gry na tych instrumentach.

SPIS TREŚCI

perkusyjne

instrumenty muzyczne

strunowe

dęte

1. Posłuchajcie dźwięków wydawanych przez różne instrumenty. Pobawcie się w odgadywanie, jaki instrument było słychać.
2. Zaobserwujcie, jak to się dzieje, że instrumenty wydają dźwięki.
3. Zastanówcie się, do której grupy instrumentów można zaliczyć zaklinacz deszczu.

64 JAK ZROBIĆ ZAKLINACZ DESZCZU?
INSTRUMENTY MUZYCZNE 65

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 64–65

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

POMYSŁY NA REALIZACJĘ

Kilka dni przed realizacją zajęć warto poprosić uczniów, aby zgromadzili w domu i w klasie różnego rodzaju materiały, pudełka, opakowania. Nauczyciel proponuje dzieciom wykonanie instrumentu, np.: gitary, fletu, grzechotki. Prowadzący dostosowuje rodzaj wykonywanego instrumentu do możliwości dzieci oraz swoich umiejętności.

KIEDY OCZY SĄ ZASTĘPOWANE PRZEZ USZY

Zabawę należy zorganizować na dużej, wolnej przestrzeni. Uczniowie dobierają się w pary. Nauczyciel przygotowuje cztery instrumenty: dzwoneczek, grzechotkę, kołatkę, tamburyn. Cztery pierwsze pary otrzymują instrumenty. Jedna osoba z pary zamyka oczy lub przewiązuje je chustką, a druga bierze do ręki instrument. Dziecko bez instrumentu powoli podąża za głosem właściwego instrumentu, a osoba grająca na instrumencie stara się robić to tak, aby jak najszybciej i bezpiecznie doprowadzić koleżankę lub kolegę do celu. Po dotarciu do celu następuje zamiana ról. Po wykonaniu ćwiczenia przez wszystkie dzieci uczniowie siadają w kole, rozmawiają o tym, jak się czuli, co było dla nich łatwe, a co sprawiało im trudność. Zastanawiają się wspólnie, w jakich sytuacjach zdarza się, że ludzie kierują się dźwiękiem przy poruszaniu się. Rozmawiają o konieczności niesienia pomocy osobom z niepełnosprawnością.

COŚ DLA KAŻDEGO

Nauczyciel prezentuje uczniom kilka utworów (również w wersji instrumentalnej) reprezentujących różne gatunki muzyczne. Nauczyciel oznacza w klasie miejsca, gdzie będą się gromadzić dzieci, którym przypadną do gustu poszczególne utwory. Warto zaprezentować każdy utwór bądź jego fragmenty więcej niż jeden raz tak, aby uczniowie mogli zdecydować, który utwór czy rodzaj muzyki podoba im się najbardziej.

Dzieci w grupach, dobranych ze względu na upodobania muzyczne, wspólnie układają utwór muzyczny, który zagrają na przygotowanych przez siebie instrumentach. Każda grupa kolejno prezentuje swój utwór innym zespołom.

POWTÓRZ, ILE ZAPAMIĘTASZ

Uczniowie siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel wypowiada dwa wyrazy. Na sygnał instrumentu uczniowie powtarzają to, co powiedział prowadzący. Następnie nauczyciel przekazuje instrument kolejnemu dziecku, które dodaje dowolne słowo. Na sygnał instrumentu wszyscy powtarzają trzy wyrazy od początku. Instrument bierze kolejne dziecko, które także dodaje swoje słowo. Na sygnał nauczyciela dzieci powtarzają wszystkie wyrazy od początku. Ćwiczenie można powtórzyć kilka razy. Jeśli ktoś się pomyli, grupa przerywa dany ciąg słów i proponuje inne albo zmienia słowa na gesty czy dźwięki (klaśnięcie, tupnięcie).

ZNASZ TE STRZAŁKI I PLAMKI? (podręcznik, s. 65)

Dzieci uważnie przyglądają się ilustracji w podręczniku. Zastanawiają się, jakie informacje można z niej uzyskać. Warto skierować uwagę uczniów na sposób przedstawienia informacji – zbliżony do metody mapy mentalnej. Uczniowie, odczytując informacje z ilustracji, rozmawiają o tym, na jakie grupy (rodziny) dzieli się instrumenty muzyczne oraz z czego wynika taki podział.

TAK TO BRZMI (podręcznik, s. 65)

Uczniowie słuchają dźwięków wydawanych przez instrumenty przedstawione na ilustracji w podręczniku. Starają się jak najszybciej dopasować dany instrument do jego grupy (rodziny). W zależności od możliwości można zaprezentować uczniom dźwięki rzeczywistych instrumentów lub ich nagrania. Na zakończenie uczniowie przedstawiają za pomocą gestów osobę grającą na instrumencie, który właśnie słyszą.

CZY MOŻNA POCZUĆ I ZOBACZYĆ DŹWIĘK?

Nauczyciel poleca dzieciom dotknięcie grającego głośnika, pudła grającej gitary, drgającego trójkąta. Aby dzieci mogły zobaczyć fale dźwiękowe, nauczyciel wysypuje piasek na kartkę papieru, kładzie ją na bębnie, a następnie uderza w bębenek pałeczką. Uczniowie obserwują, co się dzieje.

WYSOKOŚCI DŹWIĘKÓW

Nauczyciel przygotowuje nieprzezroczyste metalowe puszkę, pojemniki, gumki recepturki oraz nieprzezroczystą folię. Do puszek sypie kolejno groch, ryż i wlewa wodę. W jednej puszcze powinno być dużo substancji, a w drugiej mało. Różnica w ilości produktu powinna być znaczna. Dzieci nie mogą wiedzieć, w której puszcze jest więcej, a w której mniej substancji. Nauczyciel zakrywa puszki nieprzezroczystą folią, którą związuje gumką recepturką. Następnie stawia puszki przed dziećmi. Dzieci stukają w puszki patyczkami lub łyżeczkami, a dzieci mają oszacować, gdzie jest więcej, a gdzie mniej grochu (ryżu, wody). Sprawdzają wynik, podnosząc wieczko zrobione z folii i gumki. Po kilku takich próbach dzieci odgadywają, kiedy w pojemniku jest dużo, a kiedy mało substancji. Z czasem zaczynają się orientować, że gdy usłyszą wyższy dźwięk (cieńszy) to pojemnik jest pełny, a gdy niższy (grubszy), to puszka jest prawie pusta. Uczniowie zaczynają wyciągać wnioski na temat wysokości dźwięków.

MÓJ SPOSÓB NA ZAPAMIĘTANIE

Uczniowie indywidualnie na podstawie rozmów, ćwiczeń, zabaw i ilustracji w podręczniku tworzą własne mapy mentalne przedstawiające informacje o rodzajach instrumentów muzycznych (dzieci pracują dowolną techniką i z wykorzystaniem dowolnych środków).

Jakie właściwości mają tkaniny i jak to wykorzystać?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- prowadzi proste doświadczenia z wykorzystaniem różnorodnych tkanin i płynów oraz formułuje wnioski na podstawie obserwacji;
- wyjaśnia związki między zjawiskami pogodowymi, porami roku a rodzajami aktywności człowieka;
- tworzy „Atlas drugiego życia tkanin”;
- prezentuje postawę proekologiczną;
- tworzy prezentację multimedialną.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- rozmawiamy o tym, gdzie i w jaki sposób można obserwować i badać świat, by było to bezpiecznie dla nas oraz dla innych;
- sprawdzamy, jakie właściwości mają różne tkaniny;
- układamy wnioski z obserwacji i doświadczeń;
- zastanawiamy się, do czego można wykorzystać różne tkaniny;
- dzielimy się pomysłami, jak można wykorzystać stare tkaniny i ubrania, aby nie stały się śmieciami; tworzymy „Atlas drugiego życia tkanin”;
- tworzymy multimedialną wersję „Atlasu drugiego życia tkanin”.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZABAWA RUCHOWA TAK – NIE

Zabawa ma na celu pobudzenie uczniów do szybkiego podejmowania decyzji na podstawie posiadanych informacji i obserwacji oraz rozwijanie umiejętności rozstrzygania na zasadzie odpowiedzi „tak” – „nie”.

Uczniowie stoją w dowolnym miejscu klasy. Na dwóch przeciwległych ścianach umieszczone są kartki z napisami: „tak”, „nie”. Dzieci kolejno mówią po jednym zdaniem dotyczącym tego, co można zaobserwować w klasie lub za oknem. Gdy jeden z uczniów powie swoje zdanie, pozostali oceniają, czy jest ono prawdziwe, czy nie. Jeśli odpowiedź brzmi „tak”, robią krok w stronę ściany z kartką z napisem „tak”, jeśli odpowiedź brzmi „nie” – kierują się o krok w stronę przeciwną. Zabawa trwa tak długo, aż uczniom uda się dotrzeć do jednej ze ścian.

BUDOWA LABORATORIUM (podręcznik, s. 66–67)

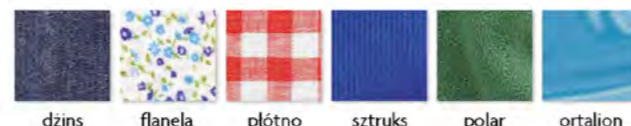
Uczniowie czytają tekst z podręcznika i przyglądają się fotografiom. Rozmawiają o tym, jakiego rodzaju doświadczenia przyrodnicze będą wykonywać oraz w jakim celu podejmą to działanie. Wspólnie z nauczycielem dzieci zastanawiają się, co to znaczy bezpiecznie prowadzić doświadczenia i obserwacje i jak należy zorganizować „małe laboratorium”. Następnie z dostępnych materiałów i sprzętów ustawiają w łatwo dostępnym, wygodnym i bezpiecznym miejscu stolik lub stoliki i przygotowują wszystko, co będzie potrzebne do prowadzenia doświadczeń. Mogą to być różnego rodzaju

Jakie właściwości mają tkaniny?

Przeprowadźcie w grupach doświadczenia. Przygotujcie kawałki tkanin, na przykład: dżinsu, flaneli, płótna, sztruksu, polaru, ortalionu. Wyniki doświadczeń możecie zapisywać w tabeli. Na zakończenie przedstawcie efekty swojej pracy koleżankom i kolegom.

1. Obejrzyjcie tkaniny przez lupę. Dotknijcie każdego materiału i określcie, jaki jest, na przykład: miękki, szorstki, delikatny, gładki. Spróbujcie wypruć nitki. Sprawdźcie, czy łatwo można je przerwać.

dżins

flanela

płótno

sztruks

polar

ortalion

- Zastanówcie się, od czego powinien zależeć wybór materiału do uszycia pościeli, bielizny, ubrań letnich, zimowych.

2. Sprawdźcie, jak różne tkaniny wchłaniają wodę.

Ręczniki oraz ściereczki do wycierania mokrych naczyń powinny być wykonane z materiałów, które dobrze wchłaniają wodę. Jak myślicie, dlaczego? Oceńcie, jak różne materiały wchłaniają wodę.

Porównajcie ilość wody, którą wchłonęły różne tkaniny. Z jakich materiałów powinny być uszyte ubrania noszone podczas deszczu?

3. Zbadajcie, jaka jest wytrzymałość materiałów na rozdarcie.

Z jakich materiałów powinny być uszyte ubrania do jazdy na rowerze, gry w piłkę i innych zabaw na podwórku?

- Do czego jeszcze mogą się wam przydać wyniki tych doświadczeń?

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 66–67

INŻYNIEROWIE W PRACOWNI KRAWIECKIEJ?

Dzieci na podstawie obserwacji z przeprowadzonych doświadczeń wspólnie zastanawiają się, jakiej tkaniny użyliby do uszycia stroju dla różnych osób. Próbuje uzasadnić swoje wybory. Następnie wyobrażają sobie, że do ich pracowni krawieckiej przychodzi: strażak, alpinista, osoba wybierająca się na plażę, osoba szukająca zasłony do sypialni, ktoś, kto wybiera się na narty, mama, której dziecko ciągle robi dziury w spodniach, pletwonurek, tata, którego dziecko robi na ubraniach plamy z soku, ktoś, komu zawsze jest zimno. Uczniowie wybierają, który rodzaj tkaniny byłby najlepszy na ubranie dla tych osób.

ATLAS DRUGIEGO ŻYCIA TKANIN

Uczniowie metodą burzy mózgów zastanawiają się, w jaki sposób mogą zachęcić innych, aby nie pozbywali się zbyt szybko ubrań i innych rzeczy, których już nie używają po to, żeby nie produkować dużych ilości odpadów. Rozmawiają o tym, co sami mogą zrobić, aby wykorzystywać tkaniny wielokrotnie – np. do robienia dekoracji i zabawek albo okładek na książki. Następnie dzieci dobierają się w kilkuposobowe zespoły i z dostępnych tkanin wykonują produkty według własnych pomysłów. Uczniowie mogą fotografować swoje prace i pomysły lub wykonać ich ilustracje. Powstanie z nich album pt. „Atlas drugiego życia tkanin”.

PODZIELMY SIĘ SWOIMI POMYSŁAMI Z INNYMI

Dzieci wspólnie z nauczycielem wybierają i przygotowują (np. skanują ilustracje) zdjęcia i ilustracje oraz opisy, z których zostanie wykonana multimedialna wersja „Atlasu drugiego życia tkanin”. Uczniowie uzdolnieni i/lub szczególnie zainteresowani tym zadaniem mogą pomóc nauczycielowi wykonać prostą prezentację multimedialną, którą będą mogli obejrzeć wszyscy uczniowie.

Warto zaproponować umieszczenie „Atlasu drugiego życia tkanin” w wersji papierowej w gazetce szkolnej albo w wersji multimedialnej – na stronie internetowej szkoły.

Co to znaczy zakasać rękawy i czy każdy może zostać krawcem?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- uważnie przygląda się fotografiom i ilustracjom, czyta tekst, dobiera odpowiednie materiały, aby samodzielnie wykonać strój karnawałowy;
- wyjaśnia, co znaczy powiedzenie „zakasać rękawy”;
- poznaje metodę szkicowania, projektowania;
- przygotowuje prezentację stroju, tworzy opis stroju według planu i zgromadzonego słownictwa;
- rozmawia na temat wielokrotnego wykorzystania materiałów;
- tworzy obrazek w programie graficznym.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- na podstawie ilustracji szukamy inspiracji do wykonania stroju karnawałowego;
- poznajemy metodę szkicowania, projektowania;
- projektujemy, wykonujemy i prezentujemy stroje karnawałowe;
- opisujemy strój według planu i zgromadzonego słownictwa;
- rozmawiamy o tym, dlaczego warto wielokrotnie wykorzystywać różne materiały;
- tworzymy obrazek w programie graficznym.

SPIS TREŚCI

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:
Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 68–69

Czy z kawałka materiału można wyczarować indiański strój? Można! Sama go zrobiłam!

Zanim zrobiłam strój, nawet nie pomyślałam, że sukienka z karbowanej bibuły może tak ładnie wyglądać.

Strój czarodzieja przygotowałam z czarnych foliowych worków. Ważny jest pomysł!

• Jak zrobić koronę z jednej kartki?

1. Przyjrzyjcie się zdjęciom i powiedzcie, co każde dziecko może jeszcze powiedzieć o swoim stroju.
2. Jakie stroje można zrobić z folii aluminiowej? Jakie z innych materiałów?
3. Zaprojektujcie stroje karnawałowe. Co będzie wam potrzebne do ich wykonania? Zróbcie spis potrzebnych materiałów.
4. Zorganizujcie pokaz mody karnawałowej. Przygotujcie fotoreportaż.

68 **KARNAWAŁOWE STROJE**

69

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

Na kilka dni przed realizacją tych zajęć warto poprosić uczniów i ich rodziny, żeby przynieśli niewykorzystywane materiały, stare pudełka i folie oraz różnego rodzaju kartki. Można zwrócić uwagę na to, by materiały, z których dzieci będą wykonywać swoje stroje karnawałowe, były pozyskane z surowców już użytych do innych celów.

ROZMOWA O SŁOWACH

Nauczyciel proponuje uczniom rozmowę o powiedzeniach odnoszących się do pracy (np. zakasać rękawy, bez pracy nie ma kołaczy, praca pali się komuś w rękach, ktoś ma dwie lewe ręce, pracowity jak mrówka). Uczniowie dzielą się swoimi pomysłami na to, co znaczą i skąd mogą brać się takie powiedzenia. Rozmawiają o tym, jaką rolę w życiu człowieka odgrywa praca, w jakim celu ludzie chodzą do pracy, jakie znaczenie ma to, że ludzie wykonują różne zawody.

JESTEM PROJEKTANTEM

Uczniowie projektują na kartkach strój, który chcieliby wykonać. Nauczyciel zapoznaje dzieci ze znaczeniem słowa szkic, zwraca uwagę na to, by projekt był wykonywany ołówkiem, delikatną kreską, która łatwo wytrzeć i poprawić.

CZAS ZAKASAĆ RĘKAWY (podręcznik, s. 68–69)

Uczniowie uważnie przyglądają się ilustracjom oraz fotografiom z podręcznika. Czytają opisy strojów karnawałowych, a potem opisują je własnymi słowami. Nauczyciel

proponuje, aby uczniowie sami zakasali rękawy i wykonali stroje karnawałowe według swoich pomysłów. Dzieci dzielą się dostępnymi materiałami, przygotowują narzędzia i miejsce potrzebne do wykonania stroju, po czym tworzą swoje stroje karnawałowe. Nauczyciel może pomóc uczniom tak, żeby stroje, które wykonają, można było zdjąć i ponownie założyć bez ich zniszczenia.

OPOWIEDZ O SWOIM POMYŚLE

Po skończonej pracy uczniowie prezentują swoje stroje. Nauczyciel przygotowuje wybieg dla modelek i modeli – przykleja na podłodze dwa równoległe paski papierowej taśmy. Uczniowie kolejno przechadzają się po wybiegu w rytm muzyki. Następnie opowiadają o tym, co zainspirowało ich do stworzenia takiego właśnie stroju, jakie materiały zostały użyte, w jaki sposób przebiegała praca. Nauczyciel stara się znaleźć jeden wyjątkowy element w każdym stroju i podkreślić jego niezwykłość.

PIERWSZY TANIEC

Nauczyciel zachęca dzieci do wykonania pierwszego tańca w stworzonych przez siebie strojach. Włącza spokojną muzykę i proponuje zabawę w kole oraz wężyk. Taniec powinien być spokojny i prosty, ponieważ stroje wykonane przez dzieci z pewnością nie będą tak trwałe, aby wytrzymać skomplikowane figury taneczne. Celem jest tutaj wyeksponowanie strojów podczas zabawy.

CZY WARTO OSZCZĘDZAĆ?

Uczniowie rozmawiają o tym, dlaczego robili stroje karnawałowe z rzeczy, które były już wcześniej wykorzystane w innym celu. Dzielą się swoimi opiniami i doświadczeniami związanymi z oszczędzaniem pieniędzy oraz oszczędnym korzystaniem z różnych przedmiotów, z wody itp. Dzieci na narysowanej na tablicy wadze zapisują – same lub z pomocą nauczyciela – argumenty za i przeciw oszczędzaniu. W tym czasie wyznaczeni uczniowie kładą na wadze szalkowej (szalki powinny być w równowadze) kamyki o podobnej wielkości albo inne drobne przedmioty – jeden argument to jeden przedmiot położony na wadze. Po zapisaniu wszystkich pomysłów dzieci sprawdzają, po której stronie jest więcej argumentów, to znaczy, w którą stronę przechyliła się waga.

POPATRZMY JESZCZE RAZ (podręcznik, s. 68–69)

Uczniowie w skupieniu przyglądają się fotografiom dzieci zamieszczonym w podręczniku. Następnie wspólnie lub w parach tworzą opis wybranego stroju według planu i zgromadzonego na tablicy słownictwa.

STRÓJ JAK Z OBRAZKA

Dzieci w prostym programie graficznym rysują postać, za którą chciałyby się przebrać w czasie balu karnawałowego (mogą też zaprojektować strój niezwiązany z żadną postacią). Zwracają uwagę na dobór kolorów w swoim obrazku.

MOIM ZDANIEM...

Nauczyciel zapisuje w widocznym miejscu kilka niedokończonych zdań. Każdy z uczniów wybiera co najmniej jedno i kończy je według własnego pomysłu.

Propozycje zdań:

„Moim zdaniem warto/nie warto oszczędzać pieniądze, bo...”

„Moim zdaniem warto wiele razy wykorzystywać różne rzeczy i materiały, bo...”

„Moim zdaniem zakasać rękawy to znaczy...”

„Moim zdaniem najciekawszy strój na fotografii z podręcznika to...”

Co dwie głowy, to nie jedna! A co dopiero cała klasa! Czyli jak wspólnie planować bale w karnawale

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- pisze w kilku zdaniach o postaci, za którą chciałby się przebrać w czasie balu karnawałowego, i podaje co najmniej jeden argument uzasadniający wybór;
- planuje świętowanie karnawału w klasie;
- tworzy mapę mentalną na temat sposobów świętowania;
- opowiada, co dzieje się na ilustracji z podręcznika;
- pisze tytuły bajek i imiona wielką literą.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- zadajemy pytania rówieśnikom, aby odgadnąć, jaką postać przedstawiają;
- zapisujemy odpowiedzi na pytania dotyczące opowiadania;
- opisujemy postać, za którą chcielibyśmy się przebrać w czasie balu, i wyjaśniamy, dlaczego ją cenimy;
- planujemy obchody karnawału w naszej klasie;
- bawimy się zgodnie i odnosimy się do siebie kulturalnie;
- opowiadamy, co przedstawia ilustracja z podręcznika;
- piszemy tytuły bajek i imiona wielką literą.

Anna Onichimowska
Bal karnawałowy

Od tygodnia wszyscy chodziliśmy bardzo przejęci, bo wkrótce miał się odbyć w naszej szkole bal karnawałowy. I to nie było jakieś – bal przebierańców!

Prześcigaliśmy się w pomysłach, za kogo by tu się przebrać, ale jedni mieli sto pomysłów na minutę, a inni nie mieli ich wcale.

– A może zrobimy bal tematyczny? – zaproponowała Łucja.

– Co to znaczy? – zdziwił się Bartek.

– Że na przykład tematem jest dwór królewski. I można będzie się przebrać za króla albo damę dworu, albo rycerza – wyjaśniła.

Wtedy zaczęło się straszne zamieszanie, bo jednym się ten dwór spodobał, a inni by woleli, żeby tematem był kosmos albo policjanci i gangsterzy. A w ostateczności zoo.

– A może bajki? – spytał Hoan. – Bohaterowie książek? To był strzał w dziesiątkę!

– Tylko nie zdradźcie, za co się przebieracie, to ma być niespodzianka! – upomniwała nas pani.

Od tej chwili wszyscy robili tajemnicze miny, a po lekcjach byli bardzo zajęci wymyśleniem kostiumów.

Aż nadszedł oczekiwany dzień. Niektóre przebrania łatwo było rozpoznać, ale nie wszystkie. Darek przebrał się za Kota w Butach, Celina za Kopeiuszka, Karol za Słonia Trąbalskiego, Ala za Alicję w Krainie Czarów, a Łucja za Królową Śniegu. Był jeszcze Włóczykij z książki o Muminkach, Kubuś Puchatek, Koziołek Matołek, Czerwony Kapturek i Sierotka Marysia. Nagle Tomek zapytał:

– A gdzie jest Franek? Mówił, że szykuje coś specjalnego!

I wtedy właśnie przyszedł. W ogóle bez przebrania!

– Dlaczego się spóźniłeś? – dopytywali wszyscy.

– Byłem cały czas – oświadczył.

– Nikt cię nie widział! – zdziwił się Emil.

– Bo miałem czapkę niewidkę!

To był naprawdę udany bal. Już teraz prześcigamy się w pomysłach, jaki będzie temat zabawy w przyszłym roku!

1. Wskażcie fragment tekstu, który mówi, za kogo przebrały się dzieci. Które przebrania zostały pokazane na ilustracji?
2. Jaki pomysł na przebranie miał Franek? Co sądzicie o jego pomysle?
3. Podyskutujcie o tym, co możecie zrobić, żeby bal był udany.
4. Przygotujcie pytania do wywiadu z rodzicami, babciami i dziadkami na temat ich balów karnawałowych. Jakie stroje, zabawy i tańce były wtedy popularne?

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZGADNIJ, KIM JESTEM

Uczniowie dobierają się w trzyosobowe zespoły. Jeden z uczniów wybiera postać z bajki lub książki i zapisuje swój wybór na kartce, której nikomu nie pokazuje. W zabawie wciela się w tę postać. Pozostałe dwie osoby z grupy kolejno rzucają dwoma kostkami do gry i dodają liczbę oczek, które wypadły. Liczba oczek wskazuje, ile pytań w zabawie może dany uczeń zadać osobie, która wciela się w postać z bajki. Dzieci na zmianę zadają pytania koleżance lub koleździe, aby zgadnąć, jaką jest postacią. Muszą to być pytania, na które można odpowiedzieć „tak” lub „nie”. Każde dziecko w zespole powinno mieć szansę być osobą pytającą oraz odpowiadającą na pytania.

CZYTANIE NA DYWANIE (podręcznik, s. 70–71)

Dzieci siedzą w wygodnym miejscu w klasie. Nauczyciel wyznacza czas, w którym będą samodzielnie cicho czytały opowiadanie *Bal karnawałowy* Anny Onichimowskiej. Każdy z uczniów w miarę swoich możliwości stara się przeczytać jak najdłuższy fragment. Po upływie wyznaczonego czasu nauczyciel zadaje całej klasie pytania dotyczące opowiadania. Następnie prowadzący czyta całe opowiadanie na głos, a uczniowie śledzą tekst w podręczniku.

GDZIE TO BYŁO? (podręcznik, s. 70–71)

Nauczyciel zadaje dzieciom pytania dotyczące informacji zawartych w opowiadaniu. Uczniowie starają się jak naj-

szybciej znaleźć w tekście fragment, który o tym mówi.

Propozycje pytań:

- Jaki bal miał się odbyć w szkole?
- Jakie tematy balu proponowały dzieci?
- Jaki pomysł okazał się strzałem w dziesiątkę?
- Jak dzieci oceniły bal karnawałowy?

DOPASUJ IMIĘ DO DZIECKA (podręcznik, s. 70–71)

Uczniowie w parach przyglądają się uważnie ilustracji w podręczniku. Starają się zgadnąć, które z dzieci przebrało się za daną postać. Każdy z uczniów przepisuje co najmniej dwa zdania zapisane przez nauczyciela na tablicy i uzupełnia je.

Propozycje zdań:

Osoba przebrana za Kopciuszka to...
Dziecko przebrane za Kota w Butach to...

STRZAŁ W DZIESIĄTKĘ

Uczniowie stoją lub siedzą na dywanie. Na tablicy albo na dużym kartonie jest narysowana tarcza w kształcie balonu (podobna do tarczy do gry w rzutki). Na czterech polach zapisane są punkty: od środka – 10, 7, 5, 3.

Każdy z uczniów podchodzi kolejno na wyznaczone miejsce przed tarczą, następnie celuje w nią papierową kulka. W zależności od tego, w które pole trafi dziecko, zdobywa tyle punktów. Następnie uczeń losuje pytanie z kapelusza. Jeśli na nie odpowie, zdobywa dodatkowe 2 punkty.

W zależności od liczebności klasy można zaproponować

kilka rund, wtedy uczniowie będą dodawać swoje punkty. Można też zaproponować podział na dwie drużyny i sumować punkty poszczególnych członków obu drużyn. Wygrywa drużyna, która zdobędzie więcej punktów.

Propozycje pytań:

- Wymień jak najwięcej imion bohaterów opowiadania.
- Wymień jak najwięcej postaci, za które przebrały się dzieci.
- Wymień tematy balu, jakie proponowały dzieci.
- Jakie postacie są przedstawione na ilustracji?
- Jaki bal miał się odbyć w szkole?
- W jakim okresie bawimy się na balach?

POMYŚL I NAPISZ

Na podstawie opowiadania i powyższych ćwiczeń uczniowie zastanawiają się, jaka postać z bajki, filmu lub książki jest dla nich najbardziej interesująca, za kogo chcieliby się przebrać, gdyby wybierali się na bal karnawałowy. Uczniowie zapisują swoją odpowiedź, uzasadniają też, dlaczego wybrali daną postać.

BANK POMYSŁÓW NA CHMURCE (podręcznik, s. 70–71)

Uczniowie siedzą na dywanie. Wspólnie rozmawiają o opowiadaniu, które przeczytali, oraz dzielą się swoimi pomysłami na bal karnawałowy. Każde dziecko zapisuje te propozycje na **karcie pracy nr 39**.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

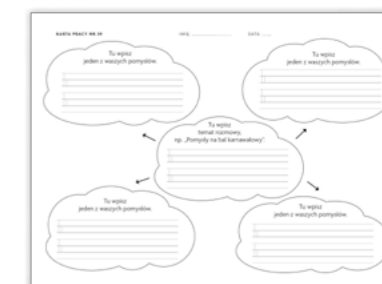
Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 70–71

PORADNIK:

Część 2, s. 68–69

KARTY PRACY:

karta pracy nr 39

Ogłaszamy konkurs na najkrótsze i najdłuższe zdanie. I kropka!

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- współpracuje z rówieśnikami w zabawie ruchowej;
- samodzielnie rozwiązuje i układa rebusy, tworząc zdania;
- buduje zdania proste i je rozwija;
- zapisuje poprawnie pełnym zdaniem odpowiedź na pytania;
- zapisuje nazwy rzeczy, ludzi, zwierząt, określenia czynności albo znaki interpunkcyjne według instrukcji;
- układa najkrótsze i najdłuższe zdanie;
- panuje nad emocjami w sytuacji porażki i zwycięstwa.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- współpracujemy, aby połączyć rozsypane części zdania;
- samodzielnie układamy i rozwiązujemy rebusy oraz zagadki;
- układamy zdania proste, określamy, jakie części mowy tworzą zdanie dwuwyrazowe;
- rozdzielamy rzeczowniki i czasowniki;
- zapisujemy odpowiedzi na pytania pełnym zdaniem, bezbłędnie;
- przygotowujemy karty do gry;
- gratulujemy zwycięzcom, doceniamy też pracę przegranych.

1. Pierwsza para rebusów tworzy zdanie: **Król króluje**. Rozwiążcie pozostałe rebusy. Połączcie wyrazy w pary. Ułóżcie i zapiszcie podobne zdania.

2. Ułóżcie zdania. W każdym zdaniu wykorzystajcie jeden wyraz z niebieskiego balonika i jeden wyraz z pomarańczowego balonika tak, jak to zrobił klaun.

Pamiętajcie, że na końcu zdania możecie postawić kropkę, pytajnik lub wykrzyknik.

3. Co mają ze sobą wspólnego wyrazy zapisane na niebieskich balonach? Co mają ze sobą wspólnego wyrazy na pomarańczowych balonach?

72 ZAŁĘK SŁÓWEK – UKŁADAMY ZDANIA

73

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 72–73

KARTY PRACY:

karta pracy nr 40

ZASOBY:

SCHOLARIS: **ZNAKI PRZESTANKOWE**

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ROZSYPANE ZDANIA

Ucniowie losują przygotowane przez nauczyciela kartki z wyrazami składającymi się na zdania. W zależności od możliwości dzieci wyrazy z poszczególnych zdań można zapisać (wydrukować) na kolorowych kartkach tak, aby kolor kartki sugerował, z których wyrazów należy ułożyć jedno zdanie. Wszystkie wyrazy można też napisać (wydrukować) na jednokolorowych kartkach. Będzie to trudniejsza wersja ćwiczenia. Znak interpunkcyjny – kropkę, znak zapytania, wykrzyknik – można przygotować na osobnej kartce lub połączyć z ostatnim wyrazem (będzie to podpowiedź dla uczniów). Każdy z uczniów przykleja sobie do bluzki kartkę z wylosowanym wyrazem lub znakiem. Dzieci muszą w jak najkrótszym czasie dobrać się w grupy i ustawić w rzędzie w takiej kolejności, aby wyrazy utworzyły zdanie. Nauczyciel zwraca uwagę na to, że zdanie musi się rozpoczynać od wielkiej litery, a kończyć znakiem interpunkcyjnym.

Propozycje zdań: Słońce topi lód. Kot śpi na piecu. Murarz muruje ścianę.

Potem dzieci prezentują swoje zdania. Nauczyciel dodaje na końcu zdania każdej grupy, po kolei, różne znaki przestankowe. Zespoły wypowiadają swoje zdanie w trzech wersjach: jako zdanie z kropką, z wykrzyknikiem i ze znakiem zapytania. Prowadzący zwraca uwagę na intonację podczas wypowiadania różnych rodzajów zdań. Następnie

grupy umawiają się, jakim znakiem interpunkcyjnym zakończą swoje zdanie, a pozostałe zespoły mają za zadanie odgadnąć, jaki znak został użyty.

REBUSY (podręcznik, s. 72)

Ucniowie indywidualnie próbują rozwiązać rebusy zaproponowane w poleceniu 1 w podręczniku. Nauczyciel może zaproponować dzieciom, aby rozwiązując rebus, zapisywały obok siebie wyrazy opisujące obrazki (np. królik, król), a następnie według wskazówek w rebusie wykreślały zbędne litery, a inne dopisywały.

ZŁAP PIŁKĘ

Nauczyciel pokazuje dzieciom pluszową zabawkę i umawia się z dziećmi, że przedstawia ona pewną ważną postać. Przekazuje delikatnie zabawkę wybranemu dziecku, mówiąc, że jest to np. królowa, mama, Ola. Osoba, która bierze zabawkę, ma jak najszybciej powiedzieć, co robi ważna osoba, czyli wymienić nazwę czynności, np. śpiewa, maluje, rysuje. Nauczyciel może zmienić nazwę ważnej osoby, następnie dzieci mogą same ją proponować.

W kolejnym kroku nauczyciel ma przygotowaną pluszową zabawkę – zwierzę – i mówi, że jest to ważne zwierzę. Podaje zabawkę dzieciom, a one określają, co robi ważne zwierzę.

Po kilkunastu powtórzeniach nauczyciel bierze pluszową zabawkę, np. w kształcie piłki. Zabawa powtarza się tym ra-

zem z piłką, dzieci podają wyrazy określające, co robi piłka, co się z nią dzieje.

PYTANIA (podręcznik, s. 73)

Dzieci stoją w kręgu. Na podłodze leży duży karton z zapisanymi pytaniami: Co robi? Co się z nim dzieje?, na ścianie zaś wisi karton z zapisanymi pytaniami: Kto? Co? Nauczyciel wypowiada różne słowa, a uczniowie oceniają, czy dany wyraz odpowiada na pytanie o ludzi, rzeczy czy o czynność. Jeśli jest to wyraz opisujący czynność, dzieci podskakują jak najwyżej. Jeśli jest to wyraz opisujący rzecz, jak najszybciej kładą się na podłodze.

Po zakończeniu zabawy nauczyciel prosi, by dzieci przyjrzały się ilustracji w podręczniku i przeczytały wyrazy zapisane na balonikach. Dzieci rozmawiają o tym, co wspólnego mają ze sobą te wyrazy, a potem układają z nich zdania. Przypominają, co będzie jeszcze potrzebne, aby zapisać te zdania poprawnie (wielka litera na początku i znak interpunkcyjny na końcu).

BUMS

Ucniowie siadają w kręgu. Nauczyciel wręcza dzieciom dowolny, miękki przedmiot, który będą sobie przekazywać. Dzieci mają za zadanie podawać wyrazy według ustalonej zasady i jednocześnie przekazywać sobie przedmiot. Zabawę rozpoczyna nauczyciel, prosząc, aby dzieci wymieniały np. nazwy rzeczy, w których nazwie występuje litera

„a”. Uczniowie zaczynają kolejkę, a nauczyciel mniej więcej po minucie stuka w stolik i mówi: „Bums!”. Dziecko, które trzyma w danym momencie przekazywany przedmiot, otrzymuje pierwszą literę wyrazu „bums”. Zabawę kontynuujemy.

Propozycje zadań dla uczniów:

- Mówimy tylko nazwy roślin/zwierząt.
- Wymieniamy tylko nazwy rzeczy na literę „k”.
- Podajemy tylko nazwy czynności.

Zabawę powtarzamy kilkakrotnie. Można ułatwiać i utrudniać zadanie, dostosowując je do poziomu grupy. Za każdym razem przyznajemy literę osobom, które trzymają przedmiot w momencie wypowiedzenia słowa „bums” i które nie zdążyły jeszcze wypowiedzieć wyrazu. Każdy uczestnik zabawy zbiera litery. Może być tak, że jedna osoba zbierze wszystkie cztery litery. Wtedy jest „Bums!”. Dziecko, które zebrało wszystkie cztery litery wyrazu, wygrywa.

ZBIERZ CZĘŚCI ZDANIA DO KOMPLETU

Dzieci przygotowują według instrukcji karty do gry z **karty pracy nr 40**. Następnie dobierają się w czteroosobowe zespoły i z przygotowanych kart próbują ułożyć kilka zdań rozwiniętych. Karty układają na dużym, szarym papierze i dopisują brakujące wyrazy określające. W każdym zdaniu powinny wystąpić przynajmniej 2 karty. Następnie dzieci próbują zamienić karty wewnątrz zdań, a potem czytają powstałe zdania.

Co można zaobserwować zimą?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- tworzy tekst pozdrowień w formie ustnej i pisemnej;
- prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze;
- obserwuje zmiany zachodzące w przyrodzie i w pogodzie;
- poznaje opady i osady atmosferyczne;
- pisze tekst dyktowany przez koleżankę lub kolegę;
- zaznacza rysunek, posługując się narzędziem edytora grafiki;
- zmniejsza i powiększa rysunek w edytorze grafiki.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- układamy tekst pozdrowień;
- współpracujemy przy pisaniu „dyktanda z poślizgiem”;
- mierzymy temperaturę i sprawdzamy, jak korzysta się termometru;
- obserwujemy zmiany zachodzące w przyrodzie i w pogodzie;
- poznajemy różne opady i osady atmosferyczne;
- rozmawiamy o tym, jaki wpływ na rośliny mają sól, woda i temperatura otoczenia;
- rozmawiamy o tym, dlaczego ludzie mają obowiązek dbania o przyrodę;
- zaznaczamy rysunek, posługując się narzędziem edytora grafiki;
- zmniejszamy i powiększamy rysunek w edytorze grafiki.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

GDYBYM TAM TERAZ BYŁA/BYŁ (podręcznik, s. 74)

Ucniowie rozmawiają na temat fotografii z podręcznika przedstawiającej ośnieżony górski szczyt. Następnie dzieci opisują zdjęcie pełnymi zdaniami oraz próbują sobie wyobrazić i opowiedzieć, co robiliby, jak by się czuli, co chcieliby mieć ze sobą, gdyby byli w tym miejscu. Każdy z uczniów zastanawia się chwilę, a potem samodzielnie lub z pomocą nauczyciela układa w formie ustnej treść pozdrowień, które mógłby wysłać z tak pięknego miejsca.

ŚLIZGAWKA

Ucniowie są podzieleni na dwie grupy. Zespoły ustawiają się w rzędach na końcu sali gimnastycznej lub na korytarzu. Dwoje dzieci równocześnie przemieszcza się na przeciwnym końcu pomieszczenia. Dzieci wyobrażają sobie, że są na lodowisku i się ślizgają. Uczeń z jednej drużyny „ślizga się” według własnego pomysłu, a jego koleżanka lub kolega z drugiej drużyny jak najwierniej odwzorowuje jego ruchy. Gdy dzieci docierają do drugiego końca pomieszczenia, kolejne osoby wyruszają na „ślizgawkę”. Przy każdej nowej parze należy na przemian wyznaczać osoby, które pokazują ruchy oraz te, które je naśladowują.

ZIMOWE OPADY I OSADY (podręcznik, s. 75)

Na podstawie ilustracji, prezentacji bądź zdjęć i informacji z podręcznika ucniowie wskazują, jakie zjawiska atmosferyczne możemy zaobserwować zimą. Dzieci rozmawiają

Co można zaobserwować zimą?

1. Wybierzcie się na spacer, gdy pada śnieg. Zabierzcie lupy, małe pileczki, linijki. Obserwujcie przez lupy, jak wyglądają płatki śniegu.
  - Sprawdźcie, co się stanie z pileczką upuszczoną na śnieg. Zmierzcie linijką, jak głęboko zanurzy się w śniegu. Powtórzcie podobne doświadczenie w inne śnieżne dni. Za każdym razem pileczka musi być upuszczona z tej samej wysokości. Co zauważacie? O czym to świadczy?

2. Dlaczego śliskie drogi i chodniki posypuje się piaskiem lub żwirem?

3. Jakie buty należy wkładać, gdy jest ślisko? Dlaczego? Spróbujcie się poślizgać na boisku szkolnym. Od czego zależy to, czy można się łatwo ślizgać?

W chmurach śniegowych jest wilgotno i zimno. Są też tam drobinki pyłu. Wokół nich tworzą się kryształki lodu, które się powiększają. Tak powstają płatki śniegu.

74

CO MOŻNA ZAOBSERWOWAĆ ZIMĄ?

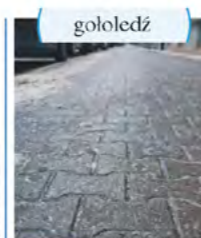
Zimą, oprócz opadów śniegu, występują także inne ciekawe zjawiska. Są to szron, szadź i gołoledź.

Lodowe kryształki wyglądające jak igielki to szron. Powstaje on, gdy wilgotne powietrze styka się z podłożem o temperaturze poniżej 0 stopni Celsjusza.

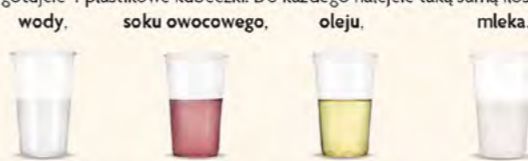

Zlepione kryształki lodu, które osadzają się na drzewach i na liniach energetycznych, to szadź. Może ona powodować nawet łamanie się drzew.

Gołoledź to cienka warstwa lodu, która powstaje, gdy krople deszczu spadają na podłoże o temperaturze poniżej 0 stopni Celsjusza.

4. Sprawdźcie, czy inne substancje zamarzają tak jak woda. Przygotujcie 4 plastikowe kubeczki. Do każdego nalejcie taką samą ilość:

- Wystawcie kubeczki na mroź. Po godzinie porównajcie wygląd płynów. Zróbcie to samo po dwóch lub trzech godzinach. Zapiszcie, co zaobserwowaście. Jakie wnioski można wyciągnąć z tych obserwacji?

75

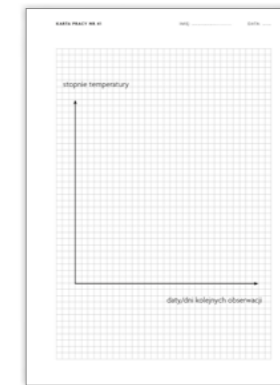
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 74–75

KARTY PRACY:

karta pracy nr 41

ZASOBY:

SCHOLARIS: GALERIA ZDJĘĆ POGODY SZADŹ, GRAD, MGŁA, SOPEL, KRA... CZY ZNASZ TE WYRAZY?

plej. Warto zachęcić dzieci, by sprawdzały temperaturę i zapisywały wyniki w dzienniku przez kilka dni obserwacji (**karta pracy nr 41**).

KIEDY ZAMARZA OLEJ?

Dzieci przygotowują miejsce do przeprowadzenia doświadczenia i obserwacji przyrodniczych na zewnątrz, aby sprawdzić, jak zamarzają różne substancje. Dzieci umieszczają substancje w plastikowych kubkach, które następnie odpowiednio podpisują. W ciągu kilku godzin lub dni dzieci obserwują, jak zmienia się wygląd (stan skupienia, objętość) różnych substancji. Porównują swoje obserwacje i rozmawiają o nich.

DYKTANDO Z POŚLIZGIEM

Ucniowie są dobrani w pary – osoba A i osoba B. Każdy z uczniów dostaje przygotowaną przez nauczyciela kartkę z zapisanym tekstem oraz kartkę, na której będzie zapisywał tekst dyktowany przez koleżankę lub kolegę.

- Tekst dla osób A: Zima maluje obrazy. Szron to igielki z lodu.
- Tekst dla osób B: Zima ma swoje skarby. Szadź to zlepione kryształki lodu.

Osoby A stoją na jednym końcu klasy, osoby B – na przeciwnym. Ucniowie czytają po jednym zdaniu ze swojej kartki, zapamiętują je i biegną (lub idą) do swojego partnera, aby podyktować mu to zdanie. Potem wracają na swoje miejsce, czytają kolejne zdanie, zapamiętują je i ponownie

przekazują informację do zapisania. Gdy skończą, następuje zmiana ról w parach.

ZIMOWE POZDROWIENIA

Dzieci projektują własną kartkę pocztową – wyznaczają miejsce na tekst, znaczek i adres. Zapisują tekst pozdrowień. Nauczyciel może na tablicy lub w widocznym miejscu zapisać przykładowe pozdrowienia tak, by ucniowie mogli traktować ten zapis jako wzór. Na zakończenie dzieci prezentują swoje kartki i czytają głośno swoje pozdrowienia.

TERMOMETR

Ucniowie zaznaczają na wykonanym z papieru termometrze, w jakim humorze kończą lekcje.

ŚNIEG W KOMPUTERZE

Nauczyciel przygotowuje obraz śnieżynki (płatka śniegu w powiększeniu). Dzieci poznają funkcje edytora grafiki: zaznaczają i powiększają obraz śnieżynki za pomocą myszki, a potem go zmniejszają. Potem ucniowie kopiuje obraz i wklejają go w różne miejsca (powielanie płatka śniegu), tworząc w ten sposób efekt padającego śniegu.

Skąd się bierze szczęście?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- dzieli się swoimi wrażeniami estetycznymi i skojarzeniami związanymi z zimowym krajobrazem;
- aktywnie słucha opowiadania i wskazuje słowa i zwroty, które należy objaśnić;
- prowadzi ukierunkowaną rozmowę inspirowaną wysłuchanym tekstem;
- układa i pisze zdania na temat zimowego krajobrazu;
- rozmawia o tym, co to znaczy być szczęśliwym, być częścią przyrody i czerpać radość z jej obserwacji.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- aktywnie słuchamy opowiadania, aby znaleźć, zanotować lub zapamiętać słowa, których nie znamy lub nie rozumiemy;
- prowadzimy rozmowę inspirowaną wysłuchanym tekstem;
- opisujemy różne ilustracje przedstawiające zimowe krajobrazy;
- rozmawiamy o tym, co jest szczęściem dla każdego z nas, co to znaczy być szczęśliwym i czerpać radość z obserwacji przyrody.

Elżbieta Zubrzycka

Skąd się bierze szczęście?

Filip był jednym z czterech zajączków, które urodziły się w norze pod lasem. Był najmniejszy z całego rodzeństwa. Pewnego dnia siostra Filipa rozglądała się dokoła zdziwiona, bo świat wyglądał, jakby był zrobiony z cukru.

– Czy teraz już zawsze będzie tak pięknie? Czy to białe coś już nigdy nie zniknie? – zapytała zachwycona widokiem.

– Hmm! Nie wiem na pewno – odpowiedział tato. – Ani ja, ani wasza mama nigdy wcześniej nie widzieliśmy szadzi, więc pewnie występuje rzadko i krótko trwa.

Tata mówił pewnym siebie głosem, ale czuł się niepewnie. Tatusiowie lubią znać odpowiedź, kiedy dzieci ich o coś pytają. Teraz nie był pewien, czy wie, co widzi.

Mama przyszła mu na ratunek:

– Patrzcie dzieci i podziwiajcie srebrne drzewa i trawy! Może już nigdy więcej takiego widoku nie zobaczycie. Kto wie, czy jutro szadź się nie roztopi i nie zniknie.

– Możemy jej już nigdy nie zobaczyć? – powtórzyły zdumione zajączki.

– Piękne chwile są ulotne. Jak ta szadź. Dlatego zapamiętajcie dobrze ten niezwykły widok! Kiedyś będziecie o nim opowiadać swoim wnukom.

Mama milczała chwilę, potem wzięła głęboki wdech i odezwała się głosem, który trafia prosto do serca.

– To wielka umiejętność widzieć i doceniać piękno otaczającego nas świata. Wtedy budzi się radość. Bądźcie wdzięczni za to, co przeżywacie. Zachwycajcie się urodą przyrody. Radość i wdzięczność uczynią waszą duszę piękniejszą.

Tato zamyślony kiwał głową, pokazując, że zgadza się ze słowami mamy, po czym dodał:

– Kiedy się zachwycamy, stajemy się szczęśliwi. Szczęście wypływa z duszy, nie kupi się go za żadne pieniądze.

fragment książki „O zajączku Filipie, który ze strachu dokonał wielkich czynów”

1. Opowiedzcie, co zajączki zaobserwowały w lesie.
2. Jak tata zajączków odpowiedział na pytanie zawarte w tytule? Podyskutujcie, jak wy odpowiedzieliście na to pytanie.
3. Jeśli chcecie poznać inne przygody zajączka Filipa, przeczytajcie książkę Elżbiety Zubrzyckiej pod tytułem „O zajączku Filipie, który ze strachu dokonał wielkich czynów”.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZIMOWE KRAJOBRAZY

Nauczyciel pokazuje dzieciom różne ilustracje lub prezentacje przedstawiające zimowy krajobraz, m.in. szadź na drzewach. Obserwuje, jakie wrażenia, emocje wywołują w uczniach te obrazy, co im się podoba w ilustracjach, a co nie. Uczniowie dzielą się swoimi wrażeniami estetycznymi i skojarzeniami. Nauczyciel zwraca szczególną uwagę na rzadkie zjawiska pogodowe. Zapoznaje dzieci z wiadomościami na temat tego, jakie warunki są potrzebne, żeby zjawiska te wystąpiły.

KRZYWE ZWIERCIADŁO

Chętny uczeń za pomocą gestów, mimiki przedstawia wybrane uczucie, np. radość, smutek, złość, szczęście. Zadaniem reszty klasy jest odgadnięcie przedstawianego uczucia oraz zaprezentowanie uczucia przeciwnego (robi to chętny uczeń). Dla ułatwienia nauczyciel może przygotować karteczki z nazwami uczuć.

POSŁUCHAJ PO RAZ PIERWSZY... I DRUGI

(podręcznik, s. 76–77)

Nauczyciel informuje dzieci, że przeczyta opowiadanie *Skąd się bierze szczęście?* Elżbiety Zubrzyckiej dwukrotnie. W czasie pierwszego czytania dzieci mają za zadanie śledzić tekst i zwrócić uwagę na wyrazy i zwroty albo zdania, których nie rozumieją albo które są dla nich interesujące. Po wysłuchaniu tekstu uczniowie mówią, na jakie słowa zwró-

cili uwagę i wspólnie próbują ustalić ich znaczenie. Podczas drugiego czytania dzieci mogą zająć wygodne dla siebie miejsce w klasie, zamknąć oczy i wyobrażać sobie historię, której słuchają. Po zakończeniu czytania uczniowie rozmawiają o opowiadaniu, jego treści, bohaterach, których poznali, i zastanawiają się, co dla zajączków było szczęściem.

MOJE SZCZĘŚCIE

Nauczyciel zawiesza na ścianach, bądź kładzie na podłodze, trzy arkusze szarego papieru, na których są narysowane uśmiechnięte buźki, a w nich zapisane są początki zdań: Szczęście to... Jestem szczęśliwa/szczęśliwy, gdy... Żeby być szczęśliwym, należy... Uczniowie mają za zadanie dokończyć rozpoczęte zdania na małych karteczkach. Następnie karteczki zostają przyklejone do arkuszy papieru, a dzieci wspólnie omawiają swoje propozycje.

JAK ZAJĄC POD MIEDZĄ

Uczniowie wspólnie z nauczycielem rozmawiają o tym, co oznacza powiedzenie: „siedzieć jak zając pod miedzą”. Warto zwrócić uwagę na to, że wiele powiedzeń i zwrotów powstało dzięki temu, że ludzie na co dzień bacznie obserwowali przyrodę i zachowanie zwierząt oraz że często, chcąc opisać jakąś postawę lub zachowanie człowieka, porównuje się go do zjawisk ze świata przyrody. Nauczyciel proponuje dzieciom zabawę w zające siedzące pod miedzą. Dzieci na dźwięk szeleszczącej kartki skaczą po sali jak zają-

ce. Kiedy dźwięk cichnie, wchodzą pod ławeczki i siedzą cicho przez pewien czas. Jeśli któryś zając zostanie usłyszy – siada przy stoliczku. Zabawę powtarzamy kilkakrotnie.

POSZUKAJMY SZCZĘŚCIA

Uczniowie sprawdzają, jaka pogoda jest na zewnątrz (odczytują temperaturę, obserwują, czy jest ślisko na drodze, jakie są opady i chmury). Na podstawie obserwacji rozmawiają, jak trzeba się ubrać na krótki spacer w okolice szkoły i jak się zachowywać, aby nie narażać bezpieczeństwa własnego i innych osób. Dzieci wychodzą na zewnątrz, aby sprawdzić, czy uda im się odnaleźć takie same zjawiska, jakie widziały zające z opowiadania. W czasie spaceru dzieci szukają tych zjawisk czy elementów przyrody, których oglądanie sprawia im przyjemność, pozwala odpocząć albo dobrze się bawić. Po powrocie do szkoły uczniowie rozmawiają o swoich spostrzeżeniach.

RZADKIE ZJAWISKA

Dzieci na podstawie własnych doświadczeń i obserwacji rozmawiają o tym, jakie zjawiska pogodowe można obserwować w pogodzie rzadko i jakie warunki są potrzebne, żeby te zjawiska wystąpiły. Na podstawie opowiadania, wcześniejszych doświadczeń i obserwacji przyrodniczych dzieci starają się ustalić, jakie warunki atmosferyczne są potrzebne, aby powstała szadź.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 76–77

PORADNIK:

Część 2, s. 72–73

PRZYRODA POTRAFI USZCZĘŚLIWIAĆ

Uczniowie są podzieleni na trzy-, czteroosobowe zespoły. Każda grupa zastanawia się, co to znaczy, że przyroda potrafi uszczęśliwiać i że szczęścia nie kupi się za żadne pieniądze. Dzieci, wykorzystując dowolną technikę, wykonują w zespołach plakaty na ten temat. Nauczyciel może zwrócić uczniom uwagę, że plakat to taka praca plastyczna, która ma za zadanie zaciekać czymś odbiorcę – w tym wypadku jest to przekaz mówiący o tym, że szczęście można odnaleźć wszędzie, również w przyrodzie. Po zakończeniu pracy zespoły omawiają swoje plakaty na forum klasy, dzieci dzielą się pomysłami, które chciały przekazać. Warto zachęcić uczniów, żeby umieścili swoje plakaty w szkole w takim miejscu, w którym uczniowie z innych klas będą mogli je obejrzeć.

KAŻDY MA SWOJE SZCZĘŚCIE

Nauczyciel wieszka na tablicy trzy duże termometry. Nad każdym termometrem jest zapisane jedno zdanie.

Propozycje zdań:

- Moje szczęście dzisiaj.
- Przyroda daje mi szczęście.
- Koledzy dają mi szczęście.

Każdy z uczniów zaznacza kredą obok trzech termometrów poziom swojego szczęścia.

Jak i gdzie bezpiecznie bawić się zimą?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- odczytuje informacje zakodowane w znakach drogowych i piktogramach;
- opowiada historyjkę obrazkową;
- w czasie spaceru szuka bezpiecznych miejsc do zabawy i obserwuje różne znaki drogowe, wypowiada się na temat bezpiecznych zimowych zabaw;
- tworzy i przekształca zdania oznajmujące w rozkazujące;
- współpracuje przy tworzeniu plakatu i mapy okolicy informujących, gdzie i jak bezpiecznie bawić się zimą;
- ćwiczy wzywanie pomocy.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- sprawdzamy, jak znaki informacyjne i drogowe mówią nam, gdzie można się bawić bezpiecznie;
- opowiadamy o przygodzie dzieci na podstawie historyjki obrazkowej;
- wspólnie ustalamy, czym jest bezpieczna zabawa, i zapisujemy nasze ustalenia;
- przekształcamy zdania oznajmujące w rozkazujące;
- wykonujemy mapę naszej okolicy, a także plakat informujący o tym, jak i gdzie bezpiecznie bawić się zimą;
- ćwiczymy wzywanie pomocy.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KULA ŚNIEGOWA

Uczniowie stoją w dużym pomieszczeniu (klasa, korytarz, sala gimnastyczna) w pewnej odległości od siebie. Nauczyciel podaje jednemu z uczniów (głośno) wyrażenie: „zimowe zabawy”. Uczeń ma za zadanie jak najszybciej wypowiedzieć skojarzenie do tego hasła. Gdy to zrobi, biegnie do wybranego przez siebie dziecka i mówi mu słowo, które powiedział przed chwilą. Wybrany uczeń ma podać swoje skojarzenie do tego słowa. Gdy to uczyni, dzieci chwytają się za ręce i biegną do następnego ucznia. Prezentują mu swoje słowa, a ten ma podać skojarzenie do nich. Dołącza się i we trójkę biegną do następnej osoby. Zabawa trwa tak długo, aż wszyscy uczniowie zostaną włączeni do kuli śniegowej i powstanie wielowyrazowy ciąg skojarzeń.

ZNAKI OSTRZEGAWCZE (podręcznik, s. 78–79)

Uczniowie przyglądają się małym ilustracjom z podręcznika przedstawiającym dzieci podczas różnych zimowych aktywności. Czytają opisy umieszczone pod obrazkami. Następnie dzieci rozmawiają o tym, co jest przedstawione na ilustracjach, oraz w jaki sposób są zaznaczone zabawy niebezpieczne. Uczniowie dzielą się na zespoły. Każda grupa ma za zadanie narysować obrazek przedstawiający dwie zabawy lub aktywności zimowe, które są niebezpieczne, i dwie, które są bezpieczne. Uczniowie mają narysować oznaczenia zabaw zakazanych i dozwolonych. Po skończonej pracy zespoły prezentują na forum klasy swoje pomysły i objaśniają ich znaki.

Bezpieczna zima

1. Opowiedzcie historyjkę obrazkową i nadajcie jej tytuł.
2. Jakie niebezpieczeństwo groziło dzieciom? Jak inaczej mogła się zakończyć taka zabawa?
3. O czym należy pamiętać w trakcie zimowych zabaw?
4. Przygotujcie plakat pod tytułem „Bezpieczeństwo zimą” lub napiszcie kodeks zabaw zimowych.

78

BEZPIECZNA ZIMA

79

HISTORYJKA OBRAZKOWA Z MORAŁEM

(podręcznik, s. 78–79)

Uczniowie pracują w parach. Przyglądają się czteroelementowej historyjce obrazkowej zamieszczonej w podręczniku. Następnie dzieci opowiadają o wydarzeniach, które są tam przedstawione. Na koniec wszyscy uczniowie rozmawiają o historyjce obrazkowej oraz o tym, jak bawić się bezpiecznie, aby uniknąć zagrożeń.

ROZKAZUJĘ

Dzieci pracują w kilkusobowych grupach. Ustalają w swoich zespołach, jaką zimową zabawę będą przedstawiać. Następnie prezentują swoje pomysły w formie scenek teatralnych. Pozostałe grupy odgadują, a nauczyciel zapisuje zabawy na tablicy w formie zdań oznajmujących (np.: Jeździmy na nartach. Ślizgamy się po lodzie). Po prezentacji wszystkich grup uczniowie wspólnie zastanawiają się, jak przekształcić te zdania w zdania rozkazujące (np.: Nie jeździmy na nartach bez kasku! Nie ślizgamy się po lodzie na rzecze!).

NA TROPIE ZNAKÓW

Uczniowie w czasie spaceru po najbliższej okolicy mają za zadanie przyglądać się znakom drogowym poziomym i pionowym, sprawdzać, jaki mają kształt i w jakich miejscach są rozmieszczone, oraz porównywać je. Po powrocie do klasy dzieci wspólnie za pomocą metody burzy mózgów szukają

odpowiedzi na pytanie, czemu może służyć to, że znaki drogowe mają różne kształty oraz że w jednym miejscu o tym samym informują znaki poziome i pionowe. Dzieci szukają odpowiedzi na pytanie, jakie ma to znaczenie dla bezpieczeństwa zimą.

DZIELMY SIĘ INFORMACJAMI

Dzieci przygotowują plakat lub ulotki informujące o tym, gdzie i jak można bawić się bezpiecznie zimą oraz które miejsca w najbliższej okolicy polecają do zabawy. Dzieci z pomocą nauczyciela tworzą schematyczną mapę miejscowości lub okolicy, na której zaznaczają miejsca bezpiecznego zimowego wypoczynku.

ZNACZKI ODBLASKOWE

Nauczyciel zaciemnia salę lekcyjną. Dzieci za pomocą światła latarki porównują, z jakiej odległości można łatwo zauważyć osobę noszącą elementy odblaskowe i osobę bez odblasków. Uczniowie wspólnie z nauczycielem rozmawiają o tym, w jaki sposób i do jakich części ubrania należy mocować elementy odblaskowe, aby być widocznym na drodze.

WZYWAMY POMOC

Uczniowie wspólnie z nauczycielem rozmawiają o tym, na co należy zwrócić uwagę, by zadbać o swoje bezpieczeństwo, gdy chce się pomóc osobie poszkodowanej. Wyznaczeni uczniowie zapisują, np. na kartonie, który będzie

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 78–79, s. 97

można umieścić w widocznym miejscu w klasie, wszystkie pomysły na to, jak dbać o swoje bezpieczeństwo. Warto zwrócić uwagę na takie aspekty, jak śliska nawierzchnia, bliska odległość od wody i przewodów elektrycznych, możliwość nadjechania pojazdu.

Na koniec dzieci wspólnie z nauczycielem odgrywają scenki, w których przy użyciu telefonu zabawki ćwiczą rozmowę z dyspozytorem numeru alarmowego 112.

BEZPIECZNE KULE

Nauczyciel dzieli dzieci na dwie drużyny. Przed każdą drużyną stoją pudełko z gazetami (po drugiej stronie sali) oraz pojemniki oddalone od pudełek o mniej więcej 2 m. Dzieci wykonują z gazet papierowe kule i umieszczają je w swoich pudełkach. Następnie ustawiają się w rzędach. Na sygnał nauczyciela pierwsza osoba z każdego rzędu biegnie do swojego pudełka, bierze kulę, wrzuca ją do pojemnika, a potem wraca do swojej grupy. Wybiegają kolejne osoby. Za każde trafienie grupa otrzymuje punkt, a drużyna, której wszyscy zawodnicy wykonają zadanie najszybciej, uzyskuje dodatkowe 3 punkty.

Na koniec wyścigu zwycięska drużyna rozpoczyna „atak” papierowymi kulami w drużynę przeciwników. Dzieci przez pewien czas bawią się w celowanie w siebie papierowymi kulkami. Nauczyciel zwraca uwagę, że nie można celować w głowę.

Nie zobaczysz zimą bociana, nie ulepisz latem bałwana

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- opisuje rówieśnika, używając zaprzeczeń;
- czyta tekst i analizuje ilustrację;
- ustala, w którym miejscu na ilustracji znajdują się dzieci opisane w tekście;
- wskazuje na mapie miejsca na świecie, gdzie śnieg leży najdłużej, oraz te, gdzie najkrócej;
- określa, jakich zjawisk przyrody nie można zaobserwować zimą, a jakich latem;
- wykonuje rysunek za pomocą edytora grafiki.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- piszemy zdania z wyrazem „nie” na temat wyglądu wybranej koleżanki lub wybranego kolegi;
- czytamy tekst z podręcznika i analizujemy ilustrację;
- wymyślamy i zapisujemy poprawnie, co nie dzieje się na ilustracji;
- szukamy na mapie miejsc, gdzie zima nie króluje, i tych, skąd zima nie odchodzi;
- przygotowujemy grę z zagadkami z wyrazem „nie”;
- wymyślamy obrazek, który przedstawia coś, czego na pewno nie zobaczymy zimą, i rysujemy go na komputerze.

Zimowe zabawy

Do Piotra na ferie zimowe przyjechała starsza kuzynka Zosia. Piotrek, zanim przedstawił jej swoich znajomych, tak o nich opowiedział:

- Julka nie ma czapki i nie zjeżdża na sankach.
- Romek nie biegnie za psem i nie buduje igloo (czytaj: igło).
- Beata nie nosi okularów ani ubrań w kolorze czerwonym.
- Kuba nie jeździ na łyżwach i nie ciągnie sanek.

1. Opowiedzcie na podstawie ilustracji o zimowych zabawach.

2. Przeczytajcie tekst i odgadnijcie, o których dzieciach mówi Piotrek. Wskażcie je na ilustracji. Który z chłopców to Piotrek? Która z dziewczynek to Magda?

3. Odszukajcie zdania, w których występuje wyraz **nie**.

4. Zagrajcie w grupach w grę „O kim myślę?”. Jedna osoba zadaje pytania na temat wybranej spośród was osoby, pozostałe odgadują, o kim myśli.

SPIS TREŚCI

80 ZIMOWE ZABAWY
81

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 80–81

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KOGO NIE MAM NA MYŚLI?

Uczniowie stoją w kręgu w taki sposób, aby widzieli się nawzajem. Jedno z dzieci wybiera ucznia, którego będzie opisywało, jednak nie zdradza, kto to jest. Pozostałe dzieci mają odgadnąć, kogo opisuje ich koleżanka lub kolega. Dziecko podaje, jakich cech możliwych do zaobserwowania nie ma koleżanka/kolega, którą/którego wybrał (mówi np.: To nie jest chłopiec, ta osoba nie ma krótkich włosów, ta osoba nie nosi okularów). Gdy dzieciom uda się odgadnąć, o kogo chodzi, wybierana jest następna osoba do prowadzenia zabawy.

Uwaga: Dla ułatwienia można wprowadzić zasadę, że osoby posiadające cechę, o której mówi dziecko prowadzące zabawę, mają przykucnąć (np. po stwierdzeniu: To nie jest chłopiec – kucają wszyscy chłopcy).

Po zakończeniu zabawy uczniowie wraz z nauczycielem rozmawiają o tym, jak łatwo lub jak trudno jest opisywać kogoś, gdy trzeba używać słowa „nie”.

A TO ZAGADKA! (podręcznik, s. 80–81)

Dzieci przyglądają się ilustracji w podręczniku i opowiadają sobie, co ona przedstawia. Warto zachęcić uczniów do rozmowy na temat tego, czy dzieci z ilustracji bawią się bezpiecznie. W rozmowie można wykorzystać doświadczenia uczniów z wcześniejszych zajęć. Potem uczniowie wycinają cztery małe kartoniki, na których zapisują imiona dzieci wymienione w podręczniku (Romek, Beata, Julka, Kuba). Dzieci

pracują w trzyosobowych grupach, wspólnie z rówieśnikami starają się dopasować dane imię do dziecka przedstawionego na ilustracji. Układają kartoniki z podpisem w odpowiednich miejscach ilustracji.

NIE OPISZĘ, JAK WYGLĄDASZ

Uczniowie pracują w parach. Każde dziecko układa i zapisuje zdania na temat koleżanki lub kolegi w taki sposób, aby użyć zaprzeczenia. Nauczyciel w miarę potrzeby pomaga uczniom poprawnie zapisać wyrażenia lub zdania z „nie”.

GDZIE NIE POJEJŹDZISZ NA SANKACH, A GDZIE NIE POLEŻYSZ NA PLAŻY?

Dzieci z pomocą nauczyciela szukają na mapie świata miejsc (np. bieguny), gdzie najdłużej leży śnieg, oraz rejonów, gdzie śnieg jest rzadko lub nie występuje wcale (np. okolice równika). Dzieci odnajdują na mapie Polskę i porównują za pomocą sznurka odległości między wskazanymi miejscami. Następnie z pomocą nauczyciela starają się wykonać te same ćwiczenia, wykorzystując globus. Uczniowie rozmawiają o tym, od czego może zależeć to, że w pewnych częściach świata nie ma śniegu, a w innych jest go dużo.

MAPA Z MASY PAPIEROWEJ

Uczniowie na podstawie obserwacji i ustaleń wykonują na dużym kartonie mapę świata z masy papierowej (np. wyklejają kontury kontynentów narysowanych przez nauczycie-

la). Następnie w zespołach przygotowują kartki z zapisanymi zdaniami z „nie” (np.: Tu nie pojeździsz na sankach. Tu nie ulepisz bałwana. Tu nie ma piasku) i umieszczają je na zrobionej przez siebie mapie.

ROBIMY GRĘ

Każdy z uczniów zapisuje zdanie (lub dwa zdania) na kartce (lub na dwóch kartkach). Na tablicy są zapisane początki zdań, które uczniowie mają przepisać i uzupełnić według własnych pomysłów: Zimą nie ma... i Latem nie ma... Karty, które dzieci w ten sposób przygotowują, postępują im do gry. Uczniowie zastanawiają się i samodzielnie zapisują, czego nie można w Polsce zaobserwować w przyrodzie latem, a czego zimą. Po wykonaniu kart dzieci podzielone na dwa zespoły wykonują ilustracje przedstawiające zimą i lato.

NIE ZIMA I NIE LATO

Uczniowie stoją na środku klasy (lub sali gimnastycznej). Na dwóch przeciwległych ścianach umieszczone są wykonane przez dzieci ilustracje przedstawiające zimą i lato. Nauczyciel czyta zdania z kart zapisanych przez dzieci, pomijając wyrazy: „zimą” i „latem”. Dzieci starają się jak najszybciej ocenić, czy dane zdanie opisuje zimą, czy lato, i podbiegają do właściwej ilustracji. Zabawa uczy rozumienia informacji potrzebnej do posługiwania się podwójnymi zaprzeczeniami występującymi w języku polskim.

W OBRAZKU

Uczniowie rysują i/lub opisują obrazek w edytorze grafiki przedstawiający zimowy krajobraz i umieszczają w nim element, który zupełnie nie pasuje do zimowej scenarii.

NIE WOLNO!

Dzieci rozmawiają o tym, w jakie zimowe zabawy nie powinni się bawić. Ustalają, czego nie wolno robić zimą, aby nie narażać na niebezpieczeństwo siebie i innych osób (np. Nie wolno rzucać lodem). Powstały w ten sposób kodeks uczniowie albo nauczyciel zapisują i umieszczają w widocznym miejscu.

GDYBYM NIE...

Na tablicy albo w innym widocznym miejscu w klasie zapisane są początki zdań rozpoczynające się od słów: Gdybym nie... Każdy z uczniów po kolei wybiera jedno zdanie i kończy je według własnego pomysłu.

Propozycje zdań:

„Gdybym nie umiała/nie umiał czytać...”
 „Gdybym nie mieszkała/nie mieszkał w tej miejscowości...”
 „Gdybym nie poznała/nie poznał...”
 „Gdybym nie miała/nie miał...”
 „Gdybym nie lubiła/nie lubił...”

Jak przygotować igrzyska sportowe?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozmawia o sportowych tradycjach w swojej okolicy dawniej i dziś oraz słucha wypowiedzi na ten temat;
- tworzy mapę tras i interesujących miejsc, w których można uprawiać sport;
- tworzy i zapisuje informacje na temat projektu;
- zapoznaje się z nazwami podstawowych części ciała;
- pisze na komputerze tekst zaproszenia;
- opracowuje kodeks igrzysk;
- rozmawia na temat znaczenia imprez sportowych w środowisku lokalnym.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- przygotowujemy pytania i tematy do rozmowy o sporcie i tradycjach sportowych w naszej okolicy;
- przygotowujemy album z ciekawostkami sportowymi związanymi z naszą okolicą oraz mapę ścieżek sportowych w naszej miejscowości;
- spisujemy nasze pomysły na realizację projektu „Igrzyska sportowe dawniej i dziś”, dzielimy się zadaniami;
- dowiadujemy się, jak zbudowane jest ciało człowieka, aby jak najdokładniej przygotować się do igrzysk sportowych;
- opracowujemy zasady fair play obowiązujące podczas igrzysk sportowych.

Sport to zdrowie!

Dzisiaj rozmawialiśmy o naszych ulubionych sportach. Dyskutowaliśmy o zasadzie fair play¹, o tym, dlaczego ludzie uprawiają sport i czy naprawdę jest on ważny dla zdrowia. Stwierdziliśmy, że jest to bardzo ciekawy temat. Postanowiliśmy go zgłębić. Może wy też spróbujecie?

NOWE SŁOWO
Fair play oznacza uczciwą grę, czyli przestrzeganie zasad, szacunek dla przeciwników oraz umiejętność przegrywania.

¹ czytaj: fer plej.

SPIS TREŚCI

Grupa 1
Szukamy miejsc w naszej okolicy, gdzie można uprawiać sport. Robimy miniprzewodnik po tych miejscach: fotografujemy, opisujemy, rysujemy plan.

Grupa 2
Układamy pytania do wywiadów ze sportowcami. Spotykamy się z osobami zajmującymi się sportem. Tworzymy album „Sławne zawodniczki i sławni zawodnicy”.

Grupa 3
Opracowujemy program zawodów sportowych dla klas I-III. Ustalamy konkurencje. Przygotowujemy sprzęt sportowy, dyplomy dla uczestników, medale dla zwycięzców.

Grupa 4
Piszemy zaproszenia, hasła reklamujące tumiej i plakaty informacyjne. Robimy fotoreportaż, który będzie dokumentował nasz projekt.

Projekt „Sport”

1. Wybieramy temat projektu. Ustalamy plan pracy. Zapraszamy ekspertów.

2. Dzielimy się na grupy. Wymyślamy nazwy grup. Przydzielamy zadania i wskazujemy osoby odpowiedzialne za ich wykonanie.

3. Działamy: przygotowujemy potrzebny sprzęt, gromadzimy materiały, dyskutujemy, opracowujemy prezentację.

4. Przedstawiamy efekty pracy. Zastanawiamy się, co nam się udało, a co następnym razem będzie można zrobić lepiej.

82 **SPORT TO ZDROWIE!**
83

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 82–83, s. 78–79

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

Pomysły zaproponowane poniżej warto realizować w grupie, która ma doświadczenia z pracą metodą projektu.

POMYSŁY NA PROMYKACH

Każdy z uczniów zapisuje na wąskich, długich kartkach swoje skojarzenia związane z pojęciem projektu oraz pracą nad projektem w szkole. Warto zachęcić uczniów, aby każdy zapisał co najmniej trzy skojarzenia. Dzieci czytają na głos swoje propozycje. Następnie nauczyciel umieszcza kartki uczniów na tablicy, wokół wyciętego z papieru albo narysowanego koła w taki sposób, aby utworzyły kształt podobny do słońca z promieniami wokół. W środku koła prowadzący wpisuje hasło: „projekt”.

Uczestnicy na podstawie zapisanych pomysłów, wiadomości oraz doświadczeń z wcześniejszej pracy metodą projektu zastanawiają się, jak mogą przygotować i zrealizować projekt na temat sportu.

BURZLIWE OBRADY

Nauczyciel proponuje, aby dzieci zastanowiły się, jak ludzie korzystali ze sportu dawniej, a jak obecnie, które dyscypliny sportu były najbardziej popularne w dawnych czasach, a które dzisiaj, jak wyglądały imprezy sportowe itp. Uczniowie wspólnie wymyślają zagadnienia, które chcą poznać dzięki realizacji projektu, zapisują wszystkie pomysły na tablicy. Obok każdej propozycji dzieci przyklejają małe, samoprzylepne kartki z zapisanymi zdaniem rozpoczynającymi się

od: To może się nie udać, bo... lub To się może udać, bo... Na tej podstawie uczniowie wybierają kilka zagadnień, którymi zajmą się w projekcie.

KAŻDA PARA RĄK SIĘ PRZYDA

Uczniowie wspólnie z nauczycielem ustalają, jakie zespoły będą potrzebne do pracy nad projektem, jakie będą ich zadania i kto będzie pracował w danej grupie. Warto zaproponować dzieciom, aby zostały utworzone zespoły zbierające informacje, zajmujące się pracami plastycznymi, zajmujące się kontaktem z osobami pomagającymi przy projekcie i ekspertami, łączące efekty pracy każdej z grup. Uczniowie mogą wymyślić nazwy dla swoich zespołów, logo, zawołanie itp.

PRACA NA ZAPLECZU

Uczestnicy ustalają cele projektu. Następnie wspólnie z nauczycielem układają harmonogram pracy, wyznaczają terminy wykonania poszczególnych zadań, termin konsultacji z nauczycielem, sposoby dokumentowania swojej pracy i sprawdzania, czy działania idą zgodnie z planem. Każdy z uczniów zapisuje, jakie ma zadania lub obowiązki związane z realizacją projektu. Potem dzieci przyklejają do tablicy kartkę z ustalonym harmonogramem i rozpisanymi zadaniami. Podpisują się albo zaznaczają za pomocą ustalonego znaku, że zobowiązują się współpracować i wykonywać swoje zadania.

DLACZEGO TO MOŻE BYĆ WAŻNE?

Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat tego, jak projekty i współpraca przy różnych przedsięwzięciach mogą wspierać funkcjonowanie społeczności lokalnej. Uczniowie wspólnie zastanawiają się, w jaki sposób można wykorzystać ich projekt edukacyjny o sporcie dla dobra najbliższego środowiska (szkoła, rodziny).

PRZYGOTOWANIE DO DZIAŁANIA

Uczniowie w wyznaczonych zespołach ustalają, z kim będą rozmawiać i gdzie będą szukać informacji, a potem układają pytania do wywiadu. Następnie przygotowują plakat informujący o ich działaniach, aby zachęcić innych do współpracy w projekcie.

WYWIADY

Wyznaczeni uczniowie przeprowadzają wywiady na podstawie przygotowanych wcześniej pytań, przekazują zebrane materiały innym zespołom. Grupy wymieniają się zebranymi informacjami.

CZY JESTEŚMY NA DOBREJ DRODZE?

Wszystkie zespoły na podstawie harmonogramu i konsultacji z nauczycielem sprawdzają, jak przebiegają prace nad realizacją projektu i czy poszczególni uczniowie wywiązują się ze swoich zobowiązań. Wspólnie szukają pomysłów, jak rozwiązać ewentualne trudności.

SPORTOWA MAPA

Zespół zajmujący się pracami plastycznymi na podstawie informacji zebranych przez innych wykonuje mapę lub plakat przedstawiające miejsca związane ze sportem w najbliższej okolicy – te funkcjonujące w przeszłości oraz obecnie. Uczniowie umieszczają na swojej pracy również krótką informację o tym, że mapa powstała dzięki ich wspólnej pracy nad projektem „Sport”.

PODZIELMY SIĘ Z INNYMI

Wyznaczone zespoły układają plan zabawy sportowej, do której zostanie zaangażowana społeczność szkolna (i w miarę możliwości społeczność lokalna). Można przygotować pomysły na rodzinne lub klasowe zawody w dyscyplinach sportowych, które dawniej były popularne, a teraz są mniej znane.

Uczniowie przygotowują materiały reklamujące ich projekt i zabawę (plakaty, tekst do szkolnej gazetki, ulotki), na których umieszczają informacje o znaczeniu sportu dla zdrowia i funkcjonowania człowieka. Warto zachęcić dzieci, aby z pomocą nauczyciela ułożyli krótkie „reklamy” różnych dyscyplin sportowych.

Do dzieła! Przygotowujemy igrzyska sportowe.

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- analizuje informacje na temat tradycji sportowych w najbliższej okolicy;
- pisze tekst do albumu pt. „Igrzyska sportowe dawniej i dziś”;
- współpracuje przy wykonaniu afisza z planem igrzysk sportowych i broszurki informującej o zasadach fair play dawniej i dziś;
- przygotowuje pytania do quizu na temat znaczenia sportu dla zdrowia i znajomości budowy ciała człowieka;
- korzysta z elementów aktywnych i porusza się po stronie internetowej;
- uczestniczy w zabawie parateatralnej.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

- układamy tekst i tworzymy ilustracje do albumu pt. „Igrzyska sportowe dawniej i dziś”;
- wykonujemy afisz informujący o naszych igrzyskach;
- układamy i zapisujemy pytania do quizu;
- szukamy w internecie pomysłów na to, jak przygotować się do igrzysk sportowych;
- przedstawiamy emocje towarzyszące sportowcom w czasie zawodów.

SPIS TREŚCI

SŁAWNE ZAWODNICZKI I SŁAWNI ZAWODNICY

TABELA WYNIKÓW

KONKURENCE W SALI GIMNASTYCZNEJ	1. MIEJSCE KLASA IIa	58 punktów
WYŚCIGI NA BOISKU	1. MIEJSCE KLASA Ib	60 punktów
ZAWODY PLYWACKIE	1. MIEJSCE KLASA IIIa	57 punktów

TRENING CZYNI MISTRZA!

1. Wymyślcie własne hasła reklamujące uprawianie sportu.
2. Ułóżcie program zawodów sportowych w terenie. Wykorzystajcie walory przyrodnicze waszej okolicy.
3. Jak zachęciłobyście osobę, która nie lubi sportu, do wzięcia udziału w tych zawodach?

84 **SPORT TO ZDROWIE!** 85

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 84–85

PORADNIK:

Część 2, s. 81–82

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

Działania służące realizacji tego projektu edukacyjnego warto zaplanować na kilka dni albo jako działania dodatkowe tak, by uczniowie mieli czas na samodzielną pracę i zaangażowanie się w realizowane przedsięwzięcie.

W KTÓRYM MIEJSCU JESTEŚMY?

Uczniowie wspólnie sprawdzają, jak postępują ich prace nad realizacją projektu, jakie zadania wykonali, co jeszcze powinni zrobić, aby przygotować i zorganizować szkolną imprezę sportową. Można przygotować znaczki (symbole) oznaczające: „to się udało”, „to jeszcze dopracujemy”, „to się nie udaje”. Uczniowie mogą przykleić lub narysować dany symbol w harmonogramie, obok poszczególnych działań.

OWOCE WSPÓLNEJ PRACY

Wyznaczone zespoły z pomocą nauczyciela, na podstawie materiałów wypracowanych w projekcie, tworzą wspólny album na temat sportu. Album ma być reklamą i jednocześnie zachętą dla innych osób, by włączyły się w przygotowania i udział we wspólnej zabawie sportowej.

SPRAWY FORMALNE

Uczniowie wspólnie z nauczycielem ustalają, komu w pierwszej kolejności warto opowiedzieć o pomysłach na zabawę sportową, kogo należy poprosić o pomoc (np. dyrektora szkoły, nauczycieli, samorząd szkolny, rodziców, osoby mo-

gące udostępnić obiekty sportowe). Dzieci realizujące projekt starają się nawiązać kontakt z tymi osobami, porozmawiać z nimi, przedstawić przygotowany album i pomysł na zabawę. Warto zachęcić uczniów, aby poruszyli w rozmowie temat współpracy, znaczenia wspólnego spędzania wolnego czasu oraz potrzeby pomagania innym.

FAIR PLAY

Dzieci w swobodnej rozmowie dzielą się pomysłami na to, co oznacza pojęcie „fair play”, wymyślają, jak można przedstawić tę zasadę w formie ilustracji na plakacie. Wyznaczone osoby wykonują plakat. Pozostali uczniowie na plakat lub broszurkach zapisują informacje na temat tego, gdzie i kiedy odbędzie się zabawa i jaki będzie jej przebieg.

SPORTOWE EMOCJE

(podręcznik, s. 84–85)

Na podstawie fotografii i tekstów z podręcznika uczniowie rozmawiają o tym, jakie emocje może wywoływać sport, z czym kojarzy im się rywalizacja i jakie znaczenie w sporcie ma zasada fair play.

TAK TO MOGŁOBY BYĆ

Uczniowie dzielą się na trzy-, czteroosobowe grupy. Każdy zespół losuje opis sytuacji, którą ma przedstawić w zabawie parateatralnej.

Propozycje zadań:

- Przedstawcie, jak mogą się zachowywać ludzie, którzy wygrali mecz piłki nożnej.
- Przedstawcie, jak mogą się zachowywać ludzie, którzy weszli na szczyt wysokiej góry.
- Przedstawcie, jak mogą się zachowywać ludzie, którzy gratulują przeciwnej drużynie zwycięstwa.
- Przedstawcie, jak mogą się zachowywać ludzie, którzy odbierają medale.

Każda z grup przedstawia innym swoje zadanie. Warto zachęcić uczniów, aby skupili się na emocjach osób, w których role się wcielają.

GIMNASTYKA MYŚLENIA

Dzieci wymyślają pytania do quizu, który może być jednym z elementów organizowanej zabawy sportowej. Warto przypomnieć uczniom, aby pamiętali o informacjach, które znaleźli na temat funkcjonowania ludzkiego ciała, organów wewnętrznych i znaczenia sportu dla zdrowia.

SPRAWY TECHNICZNE

Uczniowie przygotowują tabele do zapisywania wyników w czasie różnych zawodów sportowych, które zaplanowali na organizowane przez nich igrzyska sportowe. Warto zachęcić uczniów, żeby przygotowując tabele, wzorowali się na pomysłach z ilustracji w podręczniku.

CZY TRENING CZYNI MISTRZA TYLKO W SPORCIE?

Dzieci dzielą się pomysłami na temat tego, co oznacza powiedzenie „trening czyni mistrza”. Każdy z chętnych uczniów może zaprezentować, jaką dziedzinę sportu trenuje lub chce więcej trenować, aby przybliżyć się do mistrzostwa. Dzieci mogą przynieść na lekcję zdjęcia, elementy stroju lub przedmioty związane ze „swoją” dyscypliną. Uczniowie wypowiadają się na temat znaczenia treningu oraz szukania własnych sposobów na radzenie sobie z trudnościami.

DLA KAŻDEGO COŚ SIĘ ZNAJDZIE

Uczniowie wspólnie układają hasła zachęcające do uczestniczenia w imprezie sportowej również osoby, które nie lubią sportu. Warto zwrócić uwagę na różnorodność aktywności fizycznej (zespołowa, indywidualna, na zewnątrz, w halach sportowych itp.).

SKUTECZNA REKLAMA

Dzieci wspólnie z nauczycielem przygotowują informację o zbliżającej się zabawie sportowej do umieszczenia na stronie internetowej szkoły. Warto przygotować krótki tekst i ilustrację w programie graficznym. Po zamieszczeniu informacji uczniowie samodzielnie lub z pomocą nauczyciela wyszukują i otwierają informację na stronie szkoły.

Jak wyglądają igrzyska paraolimpijskie?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- słucha wypowiedzi rówieśników o tym, jak przezwyciężać trudności;
- wyszukuje w tekście potrzebne informacje;
- czyta tekst z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji;
- stosuje właściwe formy komunikowania się;
- zauważa potrzebę pomagania osobom niepełnosprawnym i potrzebującym;
- przejawia postawę szacunku i tolerancji wobec ludzi;
- mówi, jakie są barwy narodowe Polski, jej godło i hymn.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- słuchamy siebie nawzajem i dzielimy się pomysłami na to, jak radzić sobie w trudnych sytuacjach;
- czytamy tekst, oglądamy filmy na temat igrzysk paraolimpijskich;
- szukamy w tekście odpowiedzi na sformułowane pytania;
- bierzemy udział w zabawach ruchowych z utrudnieniem;
- zastanawiamy się, w jaki sposób możemy pomagać osobom niepełnosprawnym;
- rozmawiamy o barwach i symbolach narodowych Polski oraz o ich znaczeniu.

Monika Maniak-Iwaniszewska

Igrzyska paraolimpijskie

Otwarcie Zimowych Igrzysk Paraolimpijskich w Soczi w 2014 roku.

Igrzyska paraolimpijskie to największe i najważniejsze zawody sportowe osób z niepełnosprawnością. Odbývają się co cztery lata, w tych samych miejscach co igrzyska olimpijskie. Zaczynają się kilkanaście dni po ich zakończeniu.

Sport uprawiany przez osoby z niepełnosprawnością wzorowany jest na sporcie osób pełnosprawnych. W igrzyskach paraolimpijskich biorą udział najlepsi niepełnosprawni sportowcy.

Paraolimpijczycy korzystają często ze specjalistycznego sprzętu, na przykład sportowych wózków do wyścigów lub gry w koszykówkę. Do biegania lub skakania używają specjalnych protez. Osoby niewidome rozgrywają mecze piłkarskie z wykorzystaniem piłek z dzwoneczkami. Dzięki dzwoneczkom orientują się, gdzie akurat jest piłka.

Paraolimpijczycy mają te same cele co olimpijczycy: pragną uzyskać jak najlepsze wyniki, bić rekordy i zdobywać medale. A przede wszystkim cieszyć się życiem mimo przeszkód i ograniczeń spowodowanych niepełnosprawnością.

Rafał Wilk – mistrz paraolimpijski w kolarstwie.

Mecz hokeja na specjalnych siedziskach, do których przytwierdzone są ostrza łyżew.

Mecz koszykówki na wózkach.

SPIS TREŚCI

Niedowidzący narciarz z przewodnikiem

86 IGRZYSKA PARAOLIMPIJSKIE

87

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 86–87

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

POLOWANIE NA STRACHY

Uczniowie piszą na kartkach zakończenie zdania rozpoczynającego się od: Boję się... (np. ciemności, psów). Jeżeli dzieci mają wiele lęków, mogą zapisać każdy z nich na osobnej kartce lub wybrać jeden, który wydaje się im największy. Uczniowie wrzucają kartki do przygotowanego pudełka. Kolejno losują kartki (jeśli zdarzy się, że któreś z dzieci wyciągnie swoją karteczkę, losuje jeszcze raz). Dzieci cicho czytają zdanie i starają się znaleźć najlepszy sposób na pokonanie lęków. Jeśli ta sytuacja jest trudna również dla nich, omawiają problem z nauczycielem lub starają się wymyślić zabawne rozwiązanie, próbując zmniejszyć rangę problemu, np.: Jeśli boisz się występów przed publicznością, wyobraź sobie, że na widowni zasiada stado szympanów. Następnie dzieci odczytują na głos zdania zapisane na wylosowanych kartkach. Prezentują swoje pomysły na ujarzmienie lęków. Pozostałe dzieci mogą je uzupełniać, podając np. własne, sprawdzone sposoby.

PARAOLIMPIADA – CO TO TAKIEGO?

(podręcznik, s. 86–87)

Uczniowie analizują zdjęcia zgromadzone przez nauczyciela oraz zapoznają się z informacjami zamieszczonymi w podręczniku. Na ich podstawie odpowiadają na pytanie, czym są igrzyska paraolimpijskie i kto bierze w nich udział. Dzieci zapisują co najmniej trzy fakty dotyczące paraolimpiady, korzystając z informacji zawartych w tekście.

MISTRZOWIE ŻYCIA

Nauczyciel wymienia nazwy dyscyplin sportowych uprawianych przez paraolimpijczyków. Dzieci zapoznają się z sylwetkami zwycięzców igrzysk paraolimpijskich. Nauczyciel prezentuje dzieciom fragmenty filmów pokazujących moment ceremonii wręczenia medali. Uczniowie wskazują elementy towarzyszące temu wydarzeniu (wręczenie medalu, odegranie *Mazurka Dąbrowskiego*, wciągnięcie na maszt flagi biało-czerwonej). Na zakończenie dzieci rozmawiają o emocjach towarzyszących sportowcom oraz widzom.

ŁAMANIE BARIER

(podręcznik, s. 86–87)

Uczniowie w parach zastanawiają się nad znaczeniem słowa „bariera”. Zapisują wszystkie możliwe skojarzenia związane z podanym wyrazem. Nauczyciel prosi, aby dzieci spojrzęły na bariery w kontekście tekstu i zdjęć zamieszczonych w podręczniku i poszerzyły swoją listę. Następnie dzieci prezentują swoje skojarzenia na forum klasy. Wspólnie zastanawiają się, jakie cechy charakteru umożliwiają łamanie fizycznych barier (upór w realizacji marzeń, dążenie do celu). Nauczyciel lub chętne dzieci opowiadają o znanych im osobach, którym udaje się pokonywać różne przeszkody.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – DLACZEGO NAS TAK DZIWI?

Jeśli w otoczeniu dziecka nie ma osób z niepełnosprawnością, zapewne zetknięcie się z zagadnieniem niepełnospraw-

ności budzi słuszne zainteresowanie. W głowie dziecka mnożą się pytania dotyczące przyczyn niepełnosprawności, sposobu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością, ograniczeń, jakie im towarzyszą. Warto więc zastanowić się z dziećmi, jak reagują, kiedy widzą osobę niepełnosprawną. Być może uda się zaprosić do klasy gościa, którego nie będą peszyć lub drażnić zainteresowanie dzieci i ich pytania. Na zakończenie uczniowie opracowują miniscenariusz scenek prezentujących spotkanie z osobą z niepełnosprawnością na ulicy (scenariusz może uwzględniać np. propozycję pomocy, nawiązanie znajomości, zaproszenie do wspólnej zabawy itd.). Nauczyciel zapoznaje dzieci z zasadami zachowania się wobec osób z niepełnosprawnością.

KOMU POMAGAĆ I W JAKI SPOSÓB, CZYLI OBUDŹ W SOBIE BOHATERA

Zadanie to ma na celu uświadomienie dzieciom wpływu na sytuację innych ludzi, wzbudzenia w uczniach gotowości do niesienia pomocy.

Uczniowie zastanawiają się, komu potrzebna jest pomoc. Wspólnie ustalają, w jaki sposób mogą wesprzeć osoby z najbliższego otoczenia. Dzieci tworzą grupy. Wspólnie znajdują konkretną osobę, której chciałyby pomóc. Zapisują propozycje działań, które wpłyną na zmianę sytuacji wybranej osoby (może to być kolega ze szkoły przejawiający trudności w nauce, dziecko, z którym nikt się nie bawi w świetlicy szkolnej, samotna sąsiadka).

ZABAWY RUCHOWE Z UTRUDNIENIEM

- Dzieci z zawiązanymi oczami próbują złapać toczącą się piłkę, w której umieszczony jest brzączyk.
- Uczniowie, siedząc, podrzucają woreczki gimnastyczne umieszczone między stopami.
- Dzieci trzymają woreczek palcami stopy, rzucają do drugiej osoby w taki sposób, aby udało jej się go złapać.
- Uczniowie z zawiązanymi oczami rzucają piłkę do celu. Polegają na wskazówkach koleżanki lub kolegi (mocniej, słabiej, w prawo, w lewo).
- Dzieci rzucają piłkę do celu (praworęczni lewą ręką, a leworęczni prawą).
- Uczniowie, siedząc na krzeselku, próbują jak najdłużej kołtować piłkę i rzucać nią do celu.
- Uczniowie w parach pokonują slalom pomiędzy pachotkami. Jedno dziecko ma zawiązane oczy. Drugie prowadzi je, dając mu wskazówki.
- Dzieci w parach pokonują slalom, przy czym mają związane ze sobą nogi (prawa noga jednej osoby z lewą nogą drugiego dziecka).
- Uczniowie przeskakują na jednej nodze z szarfy do szarfy (5–6 szt.), ułożonych na trasie biegu.

Gdzie mieszka Aqqalu?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- posługuje się mapą, wskazuje na niej odwiedzane przez siebie miejsca;
- wymienia zalety podróżowania;
- czyta tekst, układa do niego pytania, udziela odpowiedzi na pytania koleżanek i kolegów;
- uczy się korzystać z programu Google Earth;
- porównuje życie Inuitów w przeszłości i obecnie;
- poznaje położenie Arktyki i zwierzęta żyjące w Arktyce;
- poznaje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej;
- przygotowuje pytania do wywiadu.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

- opowiadamy o swoich podróżach i wskazujemy na mapie odwiedzane przez nas miejsca;
- podajemy zalety podróżowania;
- czytamy tekst o Arktyce i znajdujemy w nim ważne informacje;
- znajdujemy na globusie Arktykę;
- poznajemy program Google Earth;
- przygotowujemy się do wywiadu z mieszkańcem Arktyki.

Arktyka

Arktyka to obszar zimnych mórz, oceanów oraz lądów. Rozciąga się wokół bieguna północnego, najbardziej wysuniętego na północ punktu Ziemi. Panuje tam klimat polarny: długie, ciemne, mroźne zimy i krótkie lata. W Arktyce żyje wiele ciekawych gatunków zwierząt.

SPIS TREŚCI

Do obszaru Arktyki należy Grenlandia, największa wyspa świata. Większość jej mieszkańców to potomkowie Inuitów. Dawno temu Inuitów żyli w namiotach lub chatkach z drewna. Zimą budowali igloo, w których mieszkali w czasie polowań. Polowali, używając luków i strzał. Żywili się mięsem upolowanych zwierząt, a z ich skór szyli ubrania i namioty. Poruszali się lodziami lub psimi zaprzęgami.

niedźwiedź polarny

Jednym z największych drapieżników jest niedźwiedź polarny. Ma znakomity węch i świetnie pływa. Prowadzi samotny tryb życia.

renifer

Renifery większość roku spędzają na wędrowkach w poszukiwaniu pożywienia. Zazwyczaj żyją w stadach. Zarówno samce, jak i samice reniferów mają poroże.

lis polarny

Zimą sierść lisa polarnego staje się biała. Trudno dostrzec go na śniegu. Jest bardzo wytrzymały na zimno. Przemierza duże odległości, szukając pożywienia.

1. Wskażcie na globusie Arktykę oraz biegun północny.
2. Dowiedźcie się, jak obecnie wygląda życie mieszkańców Grenlandii.
3. Poszukajcie informacji o innych zwierzętach zamieszkujących tereny Arktyki.

88 ARKTYKA
89

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CO MOŻNA ZYSKAĆ DZIĘKI PODRÓŻOM?

Nauczyciel zachęca uczniów do wypowiedzi na temat podróży, które odbywali w swoim życiu. Rozwiesza trzy mapy: Polski, Europy i świata (ćwiczenie najlepiej przeprowadzić na szkolnym korytarzu lub w innym dużym pomieszczeniu). Chętne dzieci opowiadają o zakątkach świata, które odwiedziły. Z pomocą nauczyciela wskazują je na odpowiedniej mapie, a potem przyklejają do mapy karteczki samoprzylepne z zapisaną nazwą miejsca. Następnie dzieci w grupach spisują zalety podróżowania. Po wykonaniu zadania uczniowie odczytują swoje spostrzeżenia.

LODOWE SKOJARZENIA

Nauczyciel przygotowuje kostkę lodu. Dzieci siadają w kole. Kolejno podają sobie lód i mówią, z czym im się on kojarzy. Muszą to robić na tyle szybko, aby kostka lodu nie rozpuściła się, nim dotrze do ostatniego ucznia.

GDZIE MIESZKA AQQALU? (podręcznik, s. 88–89)

Nauczyciel przygotowuje kartki z imionami Inuitów. Dzieci wybierają sobie imiona, którymi będą się posługiwać do końca trwania zajęć. Przyczepiają kartki z zapisanymi imionami do ubrań.

Przykłady imion: Anaruk, Sedna, Czukoska, Ajalik, Inero, Malrukak, Krilak, Marak, Tiluktuk, Siko, Tugto, Omalik, Piteq, Tumassi, Hansi, Jensi, Pipaluk, Niviaq, Aqqalu, Nuka, Nukannguaq, Nukappiaraq, Paneeraq.

Potem uczniowie czytają tekst *Arktyka*. Każde dziecko zapisuje po jednym pytaniu do wybranego fragmentu. Dzieci wrzucają swoje pytania do pudełka przygotowanego przez nauczyciela. Gdy wszystkie pytania znajdą się w pudełku, uczniowie losują po jednym pytaniu. Na odwrocie kartki zapisują swoją odpowiedź.

Następnie uczniowie siadają w kręgu. Przedstawiają się kolejno swoim nowym imieniem, czytają pytanie oraz napisaną przez siebie odpowiedź. Pozostali uczniowie czuwają nad poprawnością odpowiedzi. W razie potrzeby uzupełniają je o dodatkowe wiadomości.

Uwaga: Uczniowie prawdopodobnie wiedzą, kim są Eskimosi. Nauczyciel informuje ich, że jest to potoczna nazwa, która upowszechniła się w przeszłości. Obecnie uważana jest przez wielu mieszkańców obszarów arktycznych za obraźliwą, gdyż wywodzi się od wyrażenia „zjadacz surowego mięsa”. Natomiast w językach Inuitów słowo „inuk” oznacza osobę, a słowo „inuit” – ludzi.

WYRUSZAMY W PODRÓŻ

(podręcznik, s. 88–89)

Nauczyciel prosi uczniów, aby odnaleźli Arktykę na globusie. Wskazówkami do poszukiwań są informacje zawarte w podręczniku.

Następnie dzieci oglądają zdjęcia (przygotowane przez nauczyciela lub znalezione w internecie).

Nauczyciel zapoznaje dzieci z programem Google Earth.

Prosi uczniów o wpisanie w menu po lewej stronie ekranu nazwy miejsca, które chcą zobaczyć (w tym wypadku to Arktyka). Dzieci analizują mapę. Nauczyciel prosi o zbliżenie obszaru Arktyki i skupienie się na Grenlandii. Na dole ekranu dzieci zobaczą napis „przewodnik”. Po kliknięciu pokazują się zdjęcia najciekawszych miejsc danego obszaru. Można kliknąć w wybrane miejsce i zobaczyć obraz w 3D z poziomu ulicy. Aby wejść w tę opcję, dzieci muszą kliknąć na sylwetkę człowieka umieszczoną po prawej stronie ekranu. Dzieci wybierają się w podróż wybranymi ulicami, oglądają zabudowę, porównują obecne życie Inuitów z wiadomościami posiadanymi na ich temat.

Uwaga: Nauczyciel zapisuje uczniom link do samouczka prezentującego sposób na obserwowanie Ziemi za pomocą aplikacji Google Earth i zadaje pracę domową polegającą na samodzielnej obserwacji terenu Arktyki i Antarktydy.

MAŁE IGLOO

Jeśli na szkolnym podwórku leży śnieg, uczniowie wykonują niezbyt dużą jaskinię. Do środka wkładają zapaloną przez nauczyciela świeczkę. Odległość pomiędzy ściankami a świeczką powinna wynosić około 10 cm. Uczniowie obserwują, co się dzieje.

KIEDY W NOCY JEST JASNO

Nauczyciel nawiązuje do zajęć dotyczących następstw pór roku. Przypomina uczniom zagadnienia związane z oświe-

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 88–89

ZASOBY:

SCHOLARIS: [ŚNIEŻNY SKUTER – ŚRODEK TRANSPORTU W ARKTYCE](#)

[GALERIA ZWIERZĄT ARKTYKI](#)
[OBSERWUJEMY ŚWIAT Z GOOGLE EARTH](#)
[GDZIE SŁOŃCE ŚWIECI NAJDŁUŻEJ?](#)

tleniem Ziemi, tłumaczy zjawisko nocy polarnej i dnia polarnej.

PIERWSZE KROKI DZIENNIKARSKIE

Uczniowie przygotowują się do wywiadu z dziećmi zamieszkującymi tereny arktyczne. Układają pytania, które chcieliby zadać podczas wywiadu. Potem siadają w kręgu. Nauczyciel wręcza pierwszemu dziecku mikrofon. Dziecko to wskazuje osobę, do której kieruje swoje pytanie, np.: „Inero, mam pytanie do ciebie. Czy podczas nocy polarnej bawisz się na podwórku?”

ZABAWY RUCHOWE W LODOWEJ KRAINIE

- Polowanie – rzuty kulkami z gazety do ruchomego celu.
- Walka niedźwiedzi – zabawy z mocowaniem.
- Igraszki niedźwiadków – przewrót w przód z pozycji kucznej.
- Polowanie na lisa – zabawa w ogonki.
- Wyścigi psich zaprzęgów – wyścigi w zespółach.

W którym miejscu na Ziemi temperatura w sierpniu spada do minus 70 stopni Celsjusza?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- tworzy krótki opis krajobrazu;
- czyta ze zrozumieniem tekst o Antarktydzie;
- planuje podróż na Antarktydę;
- posługuje się mapą;
- poszukuje w różnych źródłach informacji o zwierzętach zamieszkujących Antarktydę;
- układa zdania zawierające rady dla podróżników;
- dowiadyuje się, kim był Henryk Arctowski;
- uczy się, jak zbudować wiatromierz;
- tworzy własną książkę o lodowej krainie.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- opisujemy krajobraz przedstawiony na zdjęciu;
- czytamy tekst i rozwiązujemy krzyżówkę;
- planujemy podróż na Antarktydę;
- bierzemy udział w zabawie badawczej;
- zaznaczamy na mapie cel naszej podróży;
- zastanawiamy się, co to jest efekt cieplarniany;
- budujemy wiatromierz;
- tworzymy własną książkę o terenach polarnych.

Antarktyda

Najbardziej wysuniętym na południe punktem Ziemi jest biegun południowy. Wokół niego rozciąga się Antarktyda. To kontynent, czyli ogromny obszar lądu. Otaczają go morza i oceany. Antarktydę pokrywa lodowiec – lodowa czapa, która nigdy nie topnieje.

Ciekawym zjawiskiem na Antarktydzie i w Arktyce są noce i dni polarne. Przez pół roku przez całą dobę panuje tam ciemność lub półmrok. To zjawisko zostało nazwane nocą polarną. W drugiej połowie roku przez całą dobę świeci słońce.

Polska Stacja Antarktyczna imienia Henryka Arctowskiego

Na Antarktydzie panują najniższe na Ziemi temperatury. Trudno się dziwić, że na stałe nikt tam nie mieszka. Są tylko stacje badawcze. Pracują w nich naukowcy. Badają klimat, lodowce, roślinność, zwierzęta, zjawiska zachodzące w oceanach.

śmiałek antarktyczny

Roślinność Antarktydy jest bardzo uboga. Znajdziemy tu mchy i porosty, a także gatunek trawy, który nazywa się śmiałek antarktyczny.

słoń morski

Na Antarktydzie żyją pingwiny, foki antarktyczne oraz należące do rodziny fok duże i ciężkie słonie morskie. Pyski samców słoni morskich przypominają trąby.

góra lodowa

Czasami lodowiec kruszy się i zsuwa do morza. Taki odlamany fragment lodowca to góra lodowa.

1. Znajdźcie na globusie biegun południowy i Antarktydę.
2. Poszukajcie informacji o zwierzętach Antarktydy: jak wyglądają, czym się żywią, jakie są ich zwyczaje.
3. Dowiedzcie się, kim był Henryk Arctowski.
4. Zastanówcie się, dlaczego góry lodowe są niebezpieczne dla statków.

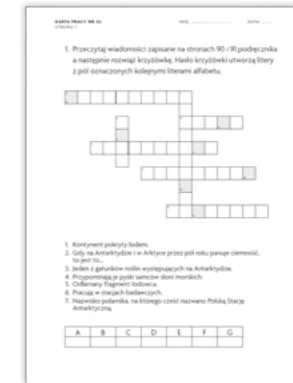
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 90–91

KARTY PRACY:

karta pracy nr 42

ZASOBY:

SCHOLARIS: **ZWIERZĘTA ANTARKTYDY**
GÓRA LODOWA
BUDOWANIE WIATROMIERZA

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CZY TAK TO SOBIE WYOBRAZIŁAŚ/WYOBRAZIŁEŚ?

Uczniowie wybierają kolor biały lub żółty. W ten sposób dzielą się na dwie grupy. Zespoły otrzymują od nauczyciela duże zdjęcia pocięte na kilka części. Jedna fotografia przedstawia np. pustynię, druga – krajobraz Antarktydy. Grupy pracują w dwóch częściach sali. Dzieci układają i nakleją części swoich zdjęć na tekturkę. Następnie opowiadają wszystkim, co widzą na zdjęciu (nie pokazują go grupie przeciwnej). W tym czasie uczniowie drugiej grupy mają zamknięte oczy i próbują wyobrazić sobie opisywane miejsce. Potem porównują swoje wyobrażenia z widokiem przedstawionym na zdjęciu.

GDZIE NIKT NIE MIESZKA (podręcznik, s. 90–91)

Dzieci czytają tekst *Antarktyda*. Następnie samodzielnie rozwiązują krzyżówkę sprawdzając stopień zrozumienia tekstu – zadanie 1 w **karcie pracy nr 42**.

WYRUSZAMY W PODRÓŻ

Nauczyciel czyta dzieciom ogłoszenie od kierownika Polskiej Stacji Antarktycznej im. Henryka Arctowskiego znajdujące się w zadaniu 2 na **karcie pracy nr 42**. Dzieci odpowiadają na pytania. Następnie nauczyciel krótko zapoznaje dzieci z postacią Henryka Arctowskiego, po czym proponuje wspólną podróż na Antarktydę. Uczniowie muszą przemyśleć w grupach, jak powinni się przygotować do podróży i pobytu w stacji naukowo-badawczej.

Pakujemy walizki

Nauczyciel przygotowuje kartoniki z nazwami rzeczy (tyle razy powtarza wyraz, ile będzie grup), które warto byłoby zabrać ze sobą w podróż, oraz przedmioty zupełnie zbędne. Uczniowie otrzymują karton (walizkę) i decydują, co powinni ze sobą zabrać. Kompletują odpowiednią odzież, odpowiednie dodatki (np. okulary przeciwsłoneczne) i potrzebne przyrządy (np. kompas, lornetkę). Każda grupa prezentuje wyniki i uzasadnia swój wybór, np.: „Zabierzemy ze sobą okulary przeciwsłoneczne, żeby ochronić nasze oczy przed światłem odbitym od śniegu”.

Planujemy trasę i rodzaj transportu

Dzieci planują podróż na Antarktydę, korzystając z mapy świata. Zastanawiają się nad środkami transportu, miejscami przesiadkowymi. Każda grupa prezentuje swoje pomysły na dotarcie na Antarktydę.

Przy tej okazji nauczyciel rozmawia z dziećmi o niebezpieczeństwie zderzenia się z górą lodową. Proponuje uczniom przeprowadzenie obserwacji, jak zachowuje się lód w wodzie.

Dzieci wkładają bryłkę lodu do przezroczystego naczynia wypełnionego wodą. Analizują, jaka jej część znajduje się nad wodą, a jaka pod wodą.

Jak tam trafić?

Uczniowie kopią kształt Antarktydy na kalce technicznej. Starają się znaleźć i zaznaczyć miejsce, w którym znajduje się Stacja Antarktyczna im. Henryka Arctowskiego (nauczyciel

pokazuje na mapie ściennej zatokę na Wyspie Króla Jerzego, wskazując usytuowanie stacji polarnej). To zadanie dzieci mogą zrealizować, wykorzystując program Google Earth. Kiedy uczniowie wpiszą w wyszukiwarce: Antarktyda, Wyspa Króla Jerzego, program od razu naprowadza ich na poszukiwane miejsce, wskazując usytuowanie Polskiej Stacji Antarktycznej im. Henryka Arctowskiego. Oddalając się (poprzez przesunięcie suwaka), można dokładnie zobaczyć, w której części Antarktydy znajduje się poszukiwane przez dzieci miejsce.

Co będziemy jeść?

Każdy zespół zastanawia się nad tym, w jaki sposób miałby zdobywać pokarm, np.: „Jedzenie przywieziemy ze sobą”, „Skorzystamy z prowiantu dostarczonego przez statki”, „Będziemy łowić ryby”.

Jakie zwierzęta możemy spotkać?

Dzieci w różnych źródłach szukają informacji o zwierzętach zamieszkujących Antarktydę. Zastanawiają się, które z nich mogą stanowić zagrożenie dla człowieka. W grupach przygotowują plakat na temat wybranego zwierzęcia żyjącego na Antarktydzie.

Czym będziemy się zajmować?

Uczniowie podają propozycje prac, które mogliby wykonywać na Antarktydzie (np. obserwacja opadów, wiatru, temperatury, zwierząt, roślin).

WIATR, JEGO KIERUNEK I SIŁA

Nauczyciel dzieli klasę na trzy grupy. Dzieci z pomocą nauczyciela wykonują z papieru wiatromierz, według wskazówek zamieszczonych w zasobach Scholarisa – „Budowanie wiatromierza”. Jeśli na dworze wieje wiatr, warto pokazać dzieciom, jak działa zbudowane urządzenie. Najlepiej zrobić to z dala od budynków i innych przeszkód. Nauczyciel wspólnie z dziećmi przywiązują w wybranym miejscu wstążkę, potem za pomocą kompasu określają kierunki świata. Następnie obserwują, w którą stronę odchyła się wstążka. Dochodzą do wniosku, że wiatr wieje z przeciwnej strony. Na tej podstawie określają kierunek wiatru.

KSIĄŻKA „LODOWA KRAINA”

Uczniowie otrzymują od nauczyciela po dwie białe kartki formatu A4. Składają je na pół wzdłuż osi symetrii prostopadłej do dłuższego boku i rozcinają. Następnie sklejają ze sobą krótsze boki kartek – powstaje wówczas długi pasek papieru. Dzieci składają go w harmonijkę – mniej więcej co 10 cm. Każda powstała część będzie stanowić kolejną kartkę książeczki. Dzieci zapisują w książeczce najważniejsze informacje, uzupełniają je rysunkami, wklejają mapki, materiały z lekcji itp. Uczniowie analizują informacje zawarte na okładce dowolnej książki, po czym projektują okładkę, zapisują wymyślony przez siebie tytuł.

Elegancja na Antarktydzie, czyli rozważania o pingwinach

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozwija umiejętność samodzielnego myślenia, dedukowania;
- czyta ze zrozumieniem tekst popularnonaukowy;
- wyraża swoje odczucia po przeczytaniu tekstu, buduje poprawne zdania;
- potrafi korzystać z mapy, wskazuje na niej kontynenty;
- określa główne kierunki na mapie;
- pisze poprawnie, czytelnie i estetycznie;
- zna i nazywa zwierzęta zamieszkujące tereny arktyczne;
- przygotowuje grę, w której potem bierze udział.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- na podstawie obserwacji ustalamy cechy charakterystyczne ptaków;
- zastanawiamy się, dlaczego niektóre ptaki nie latają;
- czytamy tekst popularnonaukowy o pingwinach;
- wyrażamy swoje odczucia związane z przeczytanym tekstem, budujemy przy tym poprawne zdania;
- wyszukujemy informacje o pingwinach;
- naśladujemy w zabawie i tańcu ruchy pingwinów i wydawane przez nie dźwięki;
- gramy w grę i sprawdzamy swoje wiadomości.

Adam Wajrak
W rodzinie pingwinów

Pingwiny to ptaki, które nie potrafią latać. Są za to znakomitymi pływakami. Żyją nad brzegami mórz i oceanów, na przykład na wybrzeżach Antarktydy. Nie spotkamy ich w Arktyce.

Długie przebywanie w wodzie wymaga specjalnego „ubrania”. Ciało pingwinów, poza łapami, pokryte jest drobnymi piórami podobnymi do łusek. Pióra ściśle przylegają do siebie i są odpowiednio natłuszczone, dzięki czemu nie nasiąkają wodą. Gruba warstwa tłuszczu chroni pingwiny przed zimą. Służy też jako zapas pokarmu dla rodziców opiekujących się jajem, a potem pisklęciem. Jajem opiekują się na zmianę mama i tata. Trzymają je na łapach, ogrzewając fałdami skóry brzucha.

• Jak wykonać obrazek pingwina za pomocą farb i pieczątki z ziemiaka?

SPIS TREŚCI

Pingwiny wydają się niezdarne, potrafią jednak szybko biegać i skakać. Pingwiny cesarskie często kładą się na brzuchu i odpychają nogami. Ślizgają się wtedy niczym sanki.

Wszystkie pingwiny mieszkają w dużych grupach, zwanych koloniami. Są nawet pingwiny przedszkola, w których młodymi opiekują się pingwiny opiekunki.

Poważnym zagrożeniem dla pingwinów jest ropa naftowa, która wycieka do mórz i oceanów z miejsc wydobywania lub ze statków. Nie jest łatwo pomóc poszkodowanym zwierzętom. Jeśli oczyścimy ich pióra z ropy, zmyjemy z nich także tłuszcz. Pingwiny stracą wtedy warstwę ochronną i mogą się łatwo przeziębć. Nie zdziwcie się, gdy na zdjęciu zobaczycie pingwina w specjalnym sweterku. To zapewne pingwin uratowany przez ludzi z trującej mazi.

1. Czego dowiedzieliście się z tekstu o pingwinach? Czego jeszcze chcielibyście się dowiedzieć? W jaki sposób zdobędziecie informację?
2. Jeżeli zainteresowały was pingwiny, przeczytajcie dowolną książkę o tych zwierzętach, na przykład „Zaczarowaną zagrodę” Aliny i Czesława Centkiewiczów.

92 W RODZINIE PINGWINÓW
93

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CZY TO PTAK, CZY NIE PTAK?

Nauczyciel eksponuje zdjęcia różnych ptaków. Uczniowie starają się odkryć ich cechy wspólne. Na tej podstawie wnioskuje, jakimi cechami charakteryzują się wszystkie ptaki (pióra, skrzydła, dziób). Nauczyciel kieruje uwagę uczniów na cechy niezauważone na zdjęciach.

- W jaki sposób ptaki przychodzą na świat?
- Jak sądzicie, czy ptaki mają zęby?

Nauczyciel prowokuje uczniów do podziału zgromadzonych zdjęć na dwie grupy. Być może uczniowie domyślą się, że można wyłonić grupę ptaków latających i nielotów.

- Dlaczego niektóre ptaki nie latają?

Uczniowie zastanawiają się nad odpowiedzią. Prawdopodobnie wskażą na wielkość skrzydeł, które są nieproporcjonalne do wagi ciała.

CO MNIE WZRUSZYŁO, ZACIEKAWIŁO, ZMARTWIŁO, ROZŚMIESZYŁO? (podręcznik, s. 92–93)

Uczniowie uważnie czytają tekst popularnonaukowy Adama Wajraka *W rodzinie pingwinów*. Starają się zapamiętać jak najwięcej szczegółów. Nauczyciel zapisuje na tablicy pytania:

- Co mnie wzruszyło?
- Co mnie zaciekawiło?
- Co mnie zmartwiło?
- Co mnie rozśmieszyło?

Uczniowie zapisują odpowiedzi na pytania w formie krót-

kich zdań lub słów kluczowych. Przyczepiają swoje kartki pod właściwymi pytaniami zapisanymi przez nauczyciela. Każde z dzieci omawia swoją pracę, starając się rozbudować wypowiedź.

WYSIADYWANIE JAJ

Dzieci dobierają się w pary. Każda dwójka otrzymuje małą piłkę tenisową. Najpierw dzieci trenują utrzymywanie piłki palcami obu stóp jednocześnie z jednoczesnym utrzymywaniem równowagi. Następnie dzieci próbują przejść kilka kroków, jednocześnie utrzymując piłeczkę. W kolejnym etapie przekazują sobie w parach piłeczkę bez użycia rąk. Starają się, aby piłka im nie wypadła. Przekazanie piłeczki (jajka) uczniowie powtarzają kilka razy.

W POSZUKIWANIU INFORMACJI

Nauczyciel drukuje dla każdego ucznia mapkę konturową świata obrazującą zasięg występowania pingwinów. Uczniowie, korzystając z mapy fizycznej świata, przypominają sobie nazwy i położenie kontynentów. Nazywają miejsca, w których żyją pingwiny. Nauczyciel przygotowuje kserokopie zdjęć pingwinów, uwzględniając różne gatunki i zapisując ich nazwę (np. pingwin cesarski, pingwin królewski, pingwin żółtooki, pingwin Adeli, pingwin magellański, pingwin złotoczuły). Następnie uczniowie otrzymują **kartę pracy nr 43**. Wybierają tylko te zdania, które dotyczą pingwinów, wykonują rysunek pingwina.

GRA „WĘDRÓWKA PINGWINÓW”

Nauczyciel zapisuje na osobnych kartkach 20–25 pytań związanych z Arktyką i Antarktydą. Dzieci dzielą się na cztero-, pięcioosobowe grupy. Każdy zespół otrzymuje arkusz papieru pakowego oraz zestaw z pytaniami. Dzieci siadają na podłodze wokół swojej kartki. Na środku arkusza wyznaczają kółko z napisem „Stado” – jest to meta. Każdy członek grupy rysuje swoją drogę do mety w postaci wijącej się linii. Na swojej linii rysuje 40 kółek. Pięć z nich (dowolnych) koloruje na czerwono. Zatrzymanie się na tym polu będzie oznaczało konieczność wylosowania pytania i udzielenia odpowiedzi na wylosowane pytanie. Dwa pola dzieci mogą pokolorować na niebiesko (z komentarzem np. cofnij się o trzy pola). Uczniowie mogą sami ustalić zasady gry, wykonać do niej pionki – pingwinki z plasteliny. Ważne, aby dzieci miały możliwość udzielenia odpowiedzi na zapisane pytania, bo w ten sposób utrwalają zdobyte wiadomości. Uczniowie kolejno rzucają kostką i przesuwają się o tyle pól, ile wskazuje wylosowana liczba oczek. Gra trwa do momentu, aż wszyscy uczestnicy dotrą do mety.

DOKOŃCZ OPOWIEŚ MAŁEGO PINGWINA

Nauczyciel przygotowuje ilustrację lub wyciętą z papieru postać małego pingwina. Opowiada początek historii małego, zagubionego w śnieżycy zwierzęcia. Następnie przekazuje ilustrację jednemu z uczniów z prośbą o ułożenie kolej-

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 2, s. 92–93

KARTY PRACY:

karta pracy nr 43

LITERATURA:

Wójcik E., (2008), *Metody aktywizujące w pedagogice grup*, Kraków: Rubikon.
 Nęcka E., Orzechowski J., Stabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.
 De Bono E., (2010), *Dziecko w szkole kreatywnego myślenia*, Gliwice: Helion.

nego zdania. Wybrane dziecko proponuje dalszy ciąg historii, a potem przekazuje pingwinka kolejnemu uczniowi. W ten sposób każde dziecko ma swój wkład w tworzenie opowiadania o małym pingwinu. Takie tworzenie historyjek zmusza dzieci do słuchania – muszą uważać, żeby nie powtórzyć propozycji koleżanek i kolegów – a jednocześnie jest atrakcyjną formą wspólnej zabawy.

TANIEC PINGWINA

Na zakończenie zajęć nauczyciel czyta uczniom fragmenty książki *Zaczarowana zagroda* Aliny i Czesława Centkiewiczów. Zachęca dzieci do samodzielnego przeczytania i zapoznania się z losami Elegancika.

Potem dzieci wykonują taniec pingwinów. Przyjmują postawę wyprostowaną, dłonie (skrzydła) lekko podnoszą do góry, rozsuwają stopy, a pięty łączą ze sobą. Ustawiają się w dwóch kółkach: wewnętrznym i zewnętrznym. Gdy nauczyciel włączy muzykę, małymi kroczkami, na prawie sztywnych nogach (nie uginają ich w kolanach) poruszają się po obwodzie koła w dwóch kierunkach. Kiedy muzyka ucichnie, dzieci – pingwiny zatrzymują się, witają z koleżanką lub kolegą z sąsiedniego koła, klaszczą w jego dłonie (skrzydła) i wydają dźwięki (ork, ork, ork).

BIBLIOGRAFIA

Bono de E., (2010), *Dziecko w szkole kreatywnego myślenia*, Gliwice: Helion.

Drygas E., (2014), *Gotowe scenariusze lekcji aktywizujących, czyli jak odkleić dziecko od krzeselka i przywrócić mu wyobraźnię*, Poznań: Publicat.

Harmin M., (2013), *Jak motywować uczniów do nauki?*, Warszawa: Biblioteka Akademii SUS.

Jachimska M., (1994), *Grupa bawi się i pracuje. Zbiór grupowych gier i ćwiczeń psychologicznych*, Wałbrzych: Oficyna Wydawnicza Unus.

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

Kosyra-Cieślak T., (2013), *Praca z uczniem zdolnym na lekcjach języka polskiego i zajęciach pozalekcyjnych*, Warszawa: ORE.

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

Petty G., (2015), *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*, Sopot: GWP.

Sterna D., (2014), *Uczę (się) w szkole*, Warszawa: Centrum Edukacji Nauczycielskiej.

Wójcik E., (2008), *Metody aktywizujące w pedagogice grup*, Kraków: Rubikon.